

VODIČ

SAVET STRANIH INVESTITORA

**20 GODINA STVARANJA
PARTNERSTAVA**

Celebrate the future.
Celebrate life.

Join the story: celebratelife.roche.com

A photograph of a young man with dark hair and a light beard, wearing a white button-down shirt, sitting at a grand piano and playing. His reflection is clearly visible in the polished surface of the piano keys. The piano has a dark wood finish and is set against a warm-toned wall.

Roche

125 YEARS
Celebrate Life

SADRŽAJ

IMPRESSUM

UREDNIK
Tanja Jakobi

ART DIREKTOR
Branislav Ninković
b.ninkovic@aim.rs

FOTOGRAFIJA
Zoran Petrović

PREVOD I LEKTURA
Halifax Translation Services

MENADŽERI PROJEKTA
Biljana Dević
b.devic@aim.rs
Vesna Vukajlović
v.vukajlovic@aim.rs
Mihailo Ćuković
m.cuckovic@aim.rs

POSLOVNI SEKRETAR
Svetlana Petrović
s.petrovic@aim.rs

FINANSIJE
Dragana Skrobonja
finance@aim.rs

IZVRŠNI DIREKTOR
Maja Vidaković
m.vidakovic@aim.rs

POSEBNA ZAHVALNOST

ALEKSANDAR LJUBIĆ, izvršni direktor
RENATA PINDŽO, direktorka za komunikacije

IZDAVAČ
Ivan Novčić
i.novic@aim.rs

DIREKTOR
Ana Novčić
a.novic@cordmagazine.com

ŠTAMPA
Rofotografika d.o.o.
Segedinski put 72, Subotica

FIC 2022/23

Published by:
alliance international media
Prote Mateje 52,
1111 Belgrade 17,
PAK 126909, Serbia
Phone: +(381)11) 2450 508
Faksimile: +(381)11) 2450 122
E-mail: office@aim.rs;
office@cordmagazine.com
www.aim.rs;
www.cordmagazine.com

ISSN: 2560-4465

Sva prava zadržana
alliance international
media 2022

The views expressed
in this publication are those
of the presenter; they do
not necessarily reflect the view
of publications published by
alliance international media

BESPLATAN PRIMERAK

alliance
international
media

06 KOMENTAR
**KRIZE RAĐAJU NOVA
REŠENJA**

08 MAJK MIŠEL, predsednik
Saveta stranih investitora i
direktor Yettela
BIRAM DA BUDEM OPTIMISTA

**12 PROF. DR ZORANA
MIHAJLOVIĆ**,
potpredsednica Vlade Republike Srbije
i ministarka ruderstva i energetike
**POSVЕĆENIM RADOM
NADVLADAVAMO SVAKU KRIZU**

16 SINIŠA MALI, ministar
finansija u Vladi Srbije
NE OČEKUJEM RECESIJU

20 OTP BANKA
EUROMONEY PROGLASIO
OTP BANKU NAJBOLJOM U SRBIJI

**22 JORGOVANKA
TABAKOVIĆ**, guvernerka
Narodne banke Srbije
**SIGURNA LUKA PRIVREDE I
GRAĐANA**

26 LILIANA LAPADATONI,
CEO Marsh Adria
VELIKI PROSTOR ZA RAST

28 TOMISLAV MOMIROVIĆ,
ministar građevinarstva,
saobraćaja i infrastrukture
**OTVORENI BALKAN JE NAŠA
ŠANSA I OBAVEZA**

32 VLADIMIR SPASIĆ,
Account Executive, Dell EMC
**DIGITALIZACIJA JE OSNOV
NAPRETKA NA TRŽIŠTU**

34 LeitnerLeitner
**PANDEMIIA JE UTICALA
NA SVAKI ASPEKT POSLOVANJA**

36 DRAGANA MARKOVIĆ,
direktorka Poreske uprave
Republike Srbije
**NASTAVLJAMO REFORMSKE
PROCESE**

40 NIKOLA PONTARA,
direktor kancelarije Svetske
banke u Srbiji
**U TURBULENTNIM VREMENIMA
NEMA LAKIH ZADATAKA**

43 DUŠAN RADIČEVIĆ,
generalni direktor Al Daha
Srbija
**LIDERI U POLJOPRIVREDNOM
SEKTORU**

44 ALESANDRO BRAGONCI,
šef regionalnog
predstavnštva Evropske investicione
banke za Zapadni Balkan
PODRŠKA ZELENOM BALKANU

47 IOSIF VANGELATOS,
generalni direktor, Inos
Balkan
ODGOVORNO KROZ KRIZU

48 JULIJA USTJUGOVA,
šefica MMF-a u Srbiji
**DONOŠENJE TEŠKIH ODLUKA
KLJUČNI ZADATAK ZA VLADU**

52 MATTEO COLANGELI,
direktor EBRD za zapadni
Balkan
KRIZA ĆE IMATI CENU

56 DEJAN TURK,
potpredsednik Saveta
stranih investitora (generalni direktor
kompanije A1 Srbija i A1 Slovenija)
**DIGITALNA TRANSFORMACIJA JE
I DALJE NAŠ PRIORITET**

58 **ANA GOVEDARICA**,
potpredsednica i
portparolka Saveta stranih
investitora (generalna direktorka
kompanije Roche)
ZAJEDNO SMO JAČI

60 **ALEKSANDAR LJUBIĆ**,
izvršni direktor SAVETA
stranih investitora
**DIGITALIZACIJA JE NAŠ
IMPERATIV**

62 **DRAGAN PENEZIĆ**,
kopredsednik Odbora za borbu
protiv nedozvoljene trgovine i hrani
Saveta stranih investitora (British
American Tobacco SEE d.o.o. Beograd)
**POZITIVNI REZULTATI SU JASNO
VIDLJIVI**

63 **DRAGANA STIKIĆ**,
kopredsednica Odbora za
borbu protiv nedozvoljene trgovine
i hrani Saveta stranih investitora
(Nestlé Adriatič S.d.o.o.)
**USAGLAŠAVANJE SA EVROPSKIM
OKVIROM JE IMPERATIV**

64 **DUŠAN LALIĆ**,
kopredsednik Odbora za
finansijske usluge Saveta stranih
investitora (Generali Osiguranje
Srbija a.d.o.)
**TREBA NAM JOŠ DIGITALNIH
REŠENJA**

65 **DANILO MRVALJEVIĆ**,
kopredsednik Odbora za
finansijske usluge Saveta stranih
investitora (Banca Intesa a.d. Beograd)
KORACI U DOBROM SMERU

66 **DANIEL ŠUŠNJAR**,
predsednik Odbora za
telekomunikacije i digitalnu
ekonomiju Saveta stranih
investitora (Yettel d.o.o.)
**ADMINISTRATIVNE BARIJERE NA
PUTU DIGITALIZACIJE**

67 **MILENA JAKŠIĆ PAPAC**,
predsednica Odbora za ljudske
resurse Saveta stranih investitora
(Karanović & Partners o.d.a.)
**PROPIŠI TREBA DA PRATE
PROMENU PRIRODE RADA**

68 **MARIO KIJANOVIĆ**,
predsednik Odbora za
infrastrukturu i građevinarstvo
Saveta stranih investitora (Bojović
Drasković Popović & Partners)
**DALJE UNAPREĐENJE
PROCEDURA OSNOV ZA DALJI
RAST U SEKTORU**

69 **MARKO ĆULAFIĆ**,
predsednik Pravnog
odbora Saveta stranih investitora
(Karanović & Partners)
**NAPREDAK U IZGRADNJI
ZAKONODAVNOG OKVIRA**

70 **RADOMIR CEROVIĆ**,
predsednik Odbora za
farmaceutsku industriju Saveta
stranih investitora (Roche d.o.o.)
**MORAMO DRŽATI KORAK SA
INOVACIJAMA KOJE DOLAZE**

Foreign Investors Council

71 **DRAGAN DRAČA**,
predsednik Poreskog
odbora Saveta stranih investitora
(PricewaterhouseCoopers)
**BEZ NAPRETKA U REŠAVANJU
DUGOGODIŠNJIH PORESKIH
PROBLEMA**

72 **ZAFIRIS LAMPADARIDIS**,
predsednik Saveta za
turizam i ugostiteljstvo Saveta
stranih investitora (Hyatt Regency
Beograd (BMP AD))
UBRZATI RAZVOJ TURIZMA

74 **DVE DECENIJE RADA
SAVETA STRANIH
INVESTITORA
NASTAVLJAMO DA RASTEMO!**

78 **KLJUČNE PORUKE**
82 **REGISTAR**

Krize radaju nova rešenja

Iako imamo vladu kontinuiteta, nesumnjivo je da će set mera za kojima će ona morati da posegne biti drugačiji od onih iz vremena početaka fiskalne konsolidacije i borbe sa posledicama pandemije. Ovo izdanje predstavlja riznicu predloga kako efikasno i mudro iskoristiti raspoložive resurse, sačuvati toliko potreban privredni rast i otvoriti prostor za zelenu tranziciju društva

Posle dugog vremena Vlada Republike Srbije odlučila je da zatraži nov sporazum sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF), a pre toga je zaključila finansijski sporazum sa Ujedinjenim Arapskim Emiratima vredan milijardu dolara, koji će, kako je rečeno, biti iskorišćen za otplate obaveza starih kredita i kupovinu gasa i električne energije. Već ove dve vesti dovoljno jasno govore da se vraćamo starim temama – pokušaju da se preduprede nadolazeće posledice širenja globalne krize koju, ovog puta, podstiču kriza u Ukrajini, inflacija i očekivano smanjenje ekonomskih aktivnosti na globalnom nivou.

Nastavak fiskalne konsolidacije, sprovođenje strukturnih reformi sa naglaskom na privatizaciji i korporatizaciji javnih preduzeća, kao i kontrola budžetskog deficit-a, što, između ostalog, očekuje novu Vladu, odvijaće se u uslovima rasta cena i inflacionih pritisaka, mogućih kriza u snabdevanju energijom i značajnih, duboko ukorenjenih problema koji proizlaze iz relativno niske produktivnosti radne snage. Okracimakoji slede, ukoliko Srbija namerava da sačuva makroekonomsku stabilnost i privredni rast, mnogo toga je rečeno u ovom izdanju, pre svega u intervjuima predstavnika međunarodnih finansijskih institucija.

Potencijalno novi paketi pomoći – privredni i stanovništvo, nesumnjivo neće moći da budu ni tako izdašni, ni tako širokog obuhvata kao što je to bilo tokom kovida 19 jer su rezerve u međuvremenu značajno smanjene. Čak i da je situacija drugačija, postavlja se pitanje krajnje efikasnosti rezultata neselektivnih mera.

Krize su vremena u kojima su dijalog, razmena iskustava i ekspertize, kao i iznalaženje novih rešenja posebno važni. Vladi Republike

Krize su vremena u kojima su dijalog, razmena iskustava i ekspertize, kao i iznalaženje novih rešenja posebno važni. Vladi Republike Srbije su nesumnjivo na raspolaganju resursi kojima raspolaže privredna udruženja. Savet stranih investitora se, svojim dvodecenijskim prisustvom i delovanjem u Srbiji, pokazao kao pouzdan partner i kao pokretačka snaga u razvoju previdljivog, konkurentnog i održivog poslovnog okruženja, promovišući Srbiju kao odlično mesto za ulaganje

Srbije su nesumnjivo na raspolaganju resursi kojima raspolaže privredna udruženja. Savet stranih investitora se, svojim dvodecenijskim prisustvom i delovanjem u Srbiji, pokazao kao pouzdan partner i kao pokretačka snaga u razvoju previdljivog, konkurentnog i održivog poslovnog okruženja, promovišući Srbiju kao odlično mesto za ulaganje. Kao jedinstven glas investitora koji su već uložili značajna sredstva u Srbiju kreirajući oko 100.000 radnih mesta, Savet ostaje dosledan u traženju novih mogućnosti sa ciljem da doprinese ukupnom društveno-ekonomskom napretku

Srbije. „Belaknjiga“ Saveta stranih investitora predstavlja jedan od takvih dokumenata koji kontinuirano prati napredak poslovne klime u različitim oblastima, ali predstavlja i putokaz za dalje promene.

Svako vreme, pa i ono najteže, donosi i neke pozitivne promene. Tako je kovid 19 značajno ubrzao digitalizaciju i danas, o čemu takođe govori ovo izdanje, predstavlja pokretačku osnovu transformacije i rasta mnogih kompanija. Veruje se da bi sadašnja kriza mogla dovesti do još jednog pozitivnog pomaka, a to je zelena tranzicija.

Coca-Cola

**COMMITTED TO
DIVERSITY, EQUITY
AND
INCLUSION**

Biram da budem optimista

Zemlji je potreban snažan ekonomski rast kroz održivu fiskalnu konsolidaciju i nastavak privatizacije i korporatizacije javnih preduzeća i reformu javne uprave. Sve to će značajno uticati na ukupne makroekonomske pokazatelje. Situacija možda izgleda izazovno, ali ja sam optimista

Prirede širom sveta uzdrmalo je nekoliko dešavanja, kao što su pandemija, situacija u Ukrajini, rast cena i promene na tržištu. Očekivalo se da će se oporavak od pandemije nastaviti u 2022. i 2023. godini, uz porast vakcinacije i makroekonomskih mera. Ipak, kaže Majk Mišel, predsednik Saveta stranih investitora i direktor „Yettela“. „Najnovija dešavanja i sukobi primoraće mnoge vlade da razmišljaju o temama kao što su cene energenata, izvori energije i kako da povećaju efikasnost gde god je to moguće“.

Šta biste, u takvim okolnostima, predložili Vladi Srbije u njenim nastojanjima da dodatno unapredi poslovno okruženje?

– Kada govorimo o efikasnosti, postoje stvari koje možemo da uradimo da bismo unapredili poslovno okruženje u Srbiji, bez obzira na okolnosti oko nas. Zemlji je potreban snažan ekonomski

rast kroz održivu fiskalnu konsolidaciju. Privatizacija i korporatizacija javnih preduzeća i reforma javne uprave značajno će uticati na ukupne makroekonomske pokazatelje. Mislim da bi to trebalo da ostane prioritet Vladi Republike Srbije u izazovnim vremenima u kojima se svi nalazimo, kao i da se nastavi sa insistiranjem na digitalizaciji. Želimo da Srbija ima predvidljivo poslovno okruženje, da ubrza reforme i da radi na održivoj fiskalnoj konsolidaciji i primeni zakona. Moramo da motivišemo privredu stvaranjem poslovnog okruženja sa što manje birokratije. Nema sumnje daje pandemija ubrzala digitalizaciju kao nikada do sada, imamo najviše elektronskih transakcija, veoma visok nivo upotrebe digitalnih novčanika i mnogo drugih, novih stvari. Međutim, postoji još dosta toga što možemo da uradimo kako bismo unapredili naše okruženje. Situacija možda izgleda izazovno, ali ja sam optimista, biram da budem.

TURIZAM

Neophodno je da unapredimo konkurentnost Srbije kao turističke destinacije i zato je tu naš novi Radni odbor za turizam i ugostiteljstvo da uspostavi blizak dijalog sa institucijama.

DOSLEDNOST

Najveće dostignuće Saveta stranih investitora je to što smo 20 godina postojan, dosledan i jedinstven glas za više od 120 vodećih kompanija u Srbiji.

EKOLOGIJA

Zeleno je ključna reč za rast, radna mesta i zdravlje. Ulaganje u životnu sredinu i borbu protiv klimatskih promena je investicija u budućnost jer, da je nema, gubitak bi bio nemerljiv.

Makroekonomска политика Србије данас је више него ikada повезана са процесом проширења ЕУ. С обзиром на ваљу стручност у овој области, које су главне области које треба усклаđити са стандардима ЕУ?

– Svi naši konkretni predlozi i aktivnosti usmereni su na usklađivanje naše zakonske regulative sa Evropskim unijom. EU integracije moraju biti ključni prioritet i za Srbiju i za čitav region. Digitalizacija, transport, infrastruktura, poreska uprava, trgovina, građevinarstvo samo su neke oblasti u kojima delimo zajedničke interese i u kojima možemo mnogo naučiti od EU. U 2021. godini srpska privreda je blisko saradivala sa EU, kao najvažnijim trgovinskim partnerom. Gotovo 61% ukupne spoljnotrgovinske razmene u 2021. Srbija je ostvarila sa EU. Investitori iz EU ostaju neprikosnoveni u Srbiji sa oko 68% ukupnih SDI od 2010. do 2020. godine.

Sa druge стране те медаље, у којима областима би подршка ЕУ била најкориснија Србији?

– Najbitnije је да нам Европска unija i dalje буде saveznik kada је реч о investicijama u Srbiji. Moramo nastaviti да радимо на томе да обезбедимо стабилно и предвидљиво пословно окружење, иста правила за све, jednakе uslove. Generalno, da uradimo sve što je moguće da bise unapredila investiciona i poslovna klima u Srbiji.

Kada је у пitanju unapređenje poslovne klime, која су највећа достињства Vlade Srbije у prethodnom periodu и које се pouke iz ovih primera mogu izvući?

– Poslovna zajednica очекuje да ће se reforme nastaviti што пре. Svesni smo svih izazova са којима се Влада Србије suočava. Међутим, најprioritet јесте и биће унапређење пословног окружења у Србији, jer је то једини начин да се dugoročno побољшастање у српској привреди. Dakle, да поновим, nastavak i ubrzanje pregovora о чланству са ЕУ, zajedno сарадом на одрживој фискалној консолидацији и спровођењу закона. Све што стоји у законима мора се применјивati, ефикасно и без изузетaka.

Koliko је zajednička Radna grupа Saveta i Vlade Srbije била важна у prethodnom periodu и шта очекujete kada је реч о примени preporuka Saveta u 2022. godini?

– Radna grupa је garant uspešnog dijaloga između Vlade i privrede. Ona је, на неки начин, чувар нашеј dijaloga jer nam omogućava da pratimo procese i da se osiguramo da svako radi svoj deo posla. Dok FIC traži načine na које може да помогне и doprinese, Radna grupa је ту да нам garantuje da smo сви на добром putu.

Osvrćući se na rad vaљег udruženja u poslednje dve decenije, шта бисте издвојили као ključna regulatorна достignuća Saveta u ovom periodu?

– Kada pogledам шта smo sve postigli u poslednje dve decenije, заиста је тешко издвојити само једну ствар, један пропис или један закон. Čini mi se da је наше највеће достignuće је чинjenica да smo 20 godina postojan, dosledan i jedinstven glas за више од 120 vodećih kompanija u Srbiji. Naša snaga је у томе шта можемо брзо, ефикасно и струčно да дамо preporuke за prevazilaženje сваке krize, увек имајући у виду користи за све strane. Strane investicije чине 40 odsto svih investicija u Srbiji, а EU kompanije чине скоро 70 odsto svih stranih direktnih investicija. Најпознатији производ, „Bela knjiga“, одлична је platforma која има за циљ покretanje промена, sjajno место на ком можете прonaći mišljenja vrhunskih liderа из пословног окружења који ukazuju на то шта

Svi naši konkretni predlozi i aktivnosti usmerene су на usklađivanje naše zakonske regulative sa Evropskom unijom. EU integracije moraju biti ključni prioritet i за Srbiju i за ceo region. Najbitnije је да нам Европска unija i dalje буде saveznik kada је реч о investicijama u Srbiji

je potrebno променити и несебично dele своје znanje i iskustvo.

Koje ste izazove i zadatke postavili pred Savet stranih investitora u predstojećem periodu?

– U narednom periodu Savet stranih investitora biće svakako fokusiran na nastavak digitalizacije u svim sfarama poslovanja, као и на zalaganje за korporativaciju javnih preduzeća. Такође, на иницијативу чланica, Savet stranih investitora је основао deveti Radni odbor za turizam i ugostiteljstvo (Tourism & Hospitality), с обзиром

Snaga Saueta stranih investitora je u tome što možemo brzo, efikasno i stručno da damo preporuke za prevazilaženje svake krize, uvek imajući u vidu koristi za sve strane.

na to daje ova izuzetno perspektivna delatnost sa višestrukim maliplikativnim efektom na ukupna ekonomска kretanja u proteklom periodu u velikoj meri bila pogodjena krizom. Pored toga, važnu oblast interesovanja predstavlja Zelena agenda za Zapadni Balkan, deo nove razvojne strategije EU pod nazivom „Green Deal“, a koja, između ostalog, uključuje različite klimatske akcije, dekarbonizaciju, pitanja energije i mobilnosti, kao i cirkularnu ekonomiju.

Šta se promenilo, a šta je ostalo isto kada je u pitanju način na koji je FIC strukturiran?

– Nedavno smo formirali Radni odbor za turizam i ugostiteljstvo. Prethodne dve godine su bile teške i izazovne za srpski turizam, posebno u urbanim područjima. Vlada Republike Srbije uložila je određene napore kako bi nadomestila gubitke u industriji turizma i ugostiteljstva i, pre svega, sačuvala zaposlenost. Međutim, promenila

se potražnja, dok se pritisak konkurenčije pojačava. Neophodno je da unapredimo konkurentnost Srbije kao turističke destinacije i zato je tu Odbor da uspostavi blizak dijalog pre svega sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstvom finansija, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, kao i sa Ministarstvom zaštite životne sredine, Ministarstvom kulture, Kancelarijom Svetske banke, Kancelarijom UN i OECD-a itd.

Aktivnosti korporativne društvene odgovornosti preduzeća sve su više u fokusu društva. Koje su ključne vrednosti koje prihvataju vaši članovi?

– Verujem da će kompanije, uključujući i naše članice, imati strateški pristup, odnosno da će kreirati sistemski rešenja na osnovu onoga što je potrebno lokalnim zajednicama i zaposlenima. Zelena agenda je veoma bitna za ceo Zapadni Balkan. Obuhvata klimatske akcije, uz dekarbonizaciju, energiju i mobilnost, cirkularnu ekonomiju, biodiverzitet, borbu protiv zagađenja vazduha, vode i zemljišta, i, konačno, održive sisteme ishrane i ruralna područja. Zeleno je ključna reč za rast, radna mesta i zdravlje. Ulaganje u životnu sredinu i borbu protiv klimatskih promena je investicija u budućnost jer, da je nema, gubitak bi bio nemerljiv.

CTPark Network SERBIA

What makes CTP different?

Simply put—we build parks, not just boxes. A-class, customized production facilities and warehouses are ready for our clients. We create environments where business can thrive—with energy-efficient buildings, natural landscaping and friendly, personalized park management, we make sure that our ctParks are convenient, comfortable and healthy, enabling you to concentrate on your core business. You can find us in Belgrade, Novi Sad and Kragujevac. The CTPark Network—the most productive and pleasant work environment in CEE.

180,000 m²

5 locations

Parkmakers

by
CTP.

Posvećenim radom nadvladavamo svaku krizu

Kad se menjaju geopolitičke prilike i kad su ozbiljni potresi u svetskoj ekonomiji, i mnogo razvijenije i uređenje zemlje od Srbije nađu se u velikim problemima. Dok rešavamo kratkoročne probleme, ne gubimo iz vida ni duboke i dugoročne promene u energetskom sektoru, a to je energetska tranzicija

Po onome što smo ove godine uradili na obezbeđivanju rezervi energenata, stanju proizvodnje i situaciji kad je reč o uvozu, verujem da ćemo uspeti da imamo svega dovoljno u zimskom periodu. U današnjim okolnostima imati sigurno snabdevanje energijom i energentima jeste uspeh, ovako potpredsednica Vlade Republike Srbije i ministarka rudarstva i energetike prof. dr Zorana Mihajlović odgovara na pitanje koje nas sve bar kratkoročno najviše muči – kako će nam biti ove zime. To je, međutim, i deo njenog odgovora na jedno mnogo šire pitanje – sposobnost Vlade Republike Srbije da se nosi sa problemima sa kojima se do sada nije susretala.

Koliko je teško danas se nositi sa problemima koje su pred Vladu Srbije stavile globalna kriza, inflacija i političke tenzije koje imaju svoje reperkusije pre svega u sektoru energetike?

– U svim vladama u kojima sam bila imali smo viziju, ali smo imali i ozbiljne izazove zbog kojih je bio potreban ogroman radi posvećenost, da brzo delujemo i da se prilagođavamo događajima koji pogađaju ceo svet i koje niko nije mogao da predvidi. Ova godina jeste posebno izazovna, pre svega zbog posledica napada Rusije na Ukrajinu i produbljivanja energetske krize, ali ne može se reći da je bilo lako i nekih prethodnih godina. Zatekli smo tešku situaciju sa javnim finansijama 2012., a ubrzo po formiranju vlade 2014. borili smo se sa majskim poplavama i njihovim posledicama. U narednih nekoliko godina uređene su javne finansije i ostvaren je stabilan privredni rast, uz povećanje investicija, zaposlenosti i životnog standarda. Onda je došla pandemija korona virusa, koja je usporila ekonomije u čitavom svetu. Od prošle godine krenuli su globalni problemi u energetici, s povećanjem cena električne energije i energenata na tržištu u periodu oporavka od pandemije, nakon čega je došao rat između Rusije i Ukrajine. Nije bilo jednostavno svih ovih godina, ali verujem da ništa nije teško kad radite za svoju zemlju i narod. Kad se menjaju geopolitičke prilike i kad su ozbiljni potresi u svetskoj ekonomiji, i mnogo razvijenije i uređenje zemlje od Srbije nađu se u velikim problemima. Dok rešavamo kratkoročne probleme, kao što je obezbeđivanje energije i energenata za predstojeću zimu, ne smemo da izgubimo iz vida duboke i dugoročne promene u energetskom sektoru, a to je

SOLIDARNOST

U uslovima krize potrelni su dodatni napor, više zajedničkog rada i solidarnosti kako bismo prošli kroz ovaj period sa što manje teškoća.

ODMERENOST

Moramo da vodimo računa da cena energije bude održiva i za privredu, i za građane, i za elektroenergetski sistem.

NEEFIKASNOST

Trošimo oko četiri puta više energije u odnosu na prosek EU za stvaranje iste jedinice BDP-a i skoro dvaput više toplotne energije po m² u domaćinstvima.

energetska tranzicija. Naravno, preduslov za nošenje sa svim ovim izazovima i za nastavak razvoja jeste da sačuvamo mir i stabilnost, ne samo u Srbiji već i u regionu, jer samo ako smo kao region stabilni i idemo u istom pravcu razvoja, povezivanja i boljeg života za građane, i Srbija može da ostvari svoje ciljeve.

Šta biste izdvojili kao strateške mere Vlade Srbije koje doprinose makroekonomskoj stabilnosti, stabilnosti cena i snabdevanjem energijom?

– Odgovornost Vlade se videla u svakoj teškoj ili kriznoj situaciji, kao što se vidi i sada, kad se suočavamo sa energetskom križom. Dovoljno je da se setimo svega što je država činila kad smo se borili sa pandemijom korona virusa i što je radila da bismo zajedno prebrodili i zdravstvenu križu i njene ekonomiske posledice. Tako je i sada, kad činimo sve da omogućimo da domaćinstva i privreda imaju dovoljno električne energije, po prihvatljivim cenama, kao i dovoljne količine gasa i naftnih derivata. S jedne strane, ogromni su troškovi nabavke električne energije u vreme rekordnih cena na tržištu. Takođe, EPS-je omogućen uvoz uglja jer njihova proizvodnja nije dovoljna. Pritom su ovi troškovi samo manjim delom uticali na povećanje cena koje plaćaju domaćinstva i privreda. Od oktobra prošle godine do sada za uvoz struje i gasa potrošili smo blizu

dve milijarde evra. Tokom zime će biti potrebno da još više uvozimo struju, oko 15 ili 20 odsto ukupne potrošnje, a prema današnjim cenama to su milijarde evra. U gasnom sektoru glavna briga je da se obezbedi sigurnost snabdevanja, što smo najvećim delom uspeli kroz trogodišnji ugovor sa ruskim „Gaspromom“, zatim popunjavanje srpskog dela skladišta u Banatskom Dvoru i skladištenje gase u Mađarskoj za potrebe Srbije. Dugoročno, za sigurnost snabdevanja posebno je važna izgradnja gasovoda Niš-Dimitrovgrad, preko kog ćemo od iduće jeseni moći da se snabdevamo gasom iz Kaspijske regije,

pre svega iz Azerbejdžana, tako da barem 40% naših potreba možemo da zadovoljimo od drugih snabdevača. I sa naftnim derivatima ostvaren je glavni cilj, a to je sigurno snabdevanje domaćeg tržišta i u uslovima sankcija EU prema Ruskoj Federaciji. Država je intervenisala i kad je reč o cenama naftnih derivata. Takođe smo se kao Ministarstvo uključili i u rešavanje problema sa snabdevanjem i cenama peleta, znajući da ne možemo da dozvolimo da veliki broj domaćinstava koji koriste pelet ili ogrevno drvo zbog nedostatka ovih energetskih resursa tokom zime pređu na struju, jer bi to bilo pogubno po potrošnju električne energije i energetski bilans.

Šta su kratkoročne, a šta dugo-ročne opcije Srbije da bude spremni na ovakve energetske izazove?

– U križama se reaguje na događaje, ali krize ne mogu da budu ono što definiše strategije. Podsetiću da je Srbija zaokret u energetici započela dosta pre energetske križe, donošenjem novog zakonskog okvira, uključujući prvi poseban Zakon o korišćenju OIE i novi Zakon o energetskoj efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije. Upravo su ova dva zakona ključna za našu energetsku tranziciju i bili su veoma važni za otpočinjanje promena u energetskom sektoru. S jedne strane, treba da smanjimo neracionalnu potrošnju energije, a s druge strane, potrebno je da obezbedimo sigurnost snabdevanja

Treba da imamo na umu da se ne može do kraja predvideti sve što se može desiti u krizi, na primer da li će biti zaustavljanja tranzita nekih energetskih resursa i drugih jednostranih poteza. Europa je na ivici nuklearnog rata, i toga takođe moramo biti svesni

energijom u uslovima energetske tranzicije. To podrazumeva izgradnju velikih reverzibilnih hidroelektrana, „Đerdap 3“ i „Bistrica“, i nove investicije u OIE, pre svega u korišćenje energije sunca i vetra. Velika je šteta što mnoge projekte otpočinjemo tek sada jer bi naša energetska bezbednost danas bila potpuno drugačija da naša energetika nije spavala mnogo godina, a podsetiću da 30 godina nije jedna nova velika elektrana u Srbiji nije izgrađena. Zato investicije moraju biti mnogo efikasnije, ne samo kad je reč o gradnji novih kapaciteta za proizvodnju energije nego i kad je reč o ulaganju u razvoj prenosne i dis-

INTERVJU

tributivne mreže, jer je nedopustivo, na primer, da se projekti na visokom naponu realizuju skoro deceniju. Naš cilj je da budemo povezani sa susedima i u gasu i na prenosnoj mreži, jer samo povezani možemo biti energetski bezbedni. Osim gasne interkonekcije ka Bugarskoj, čija je gradnja u toku, pripremamo gradnju interkonekcije i ka Severnoj Makedoniji, a u planu su i interkonekcije ka Rumuniji i BiH, a razgovaraćemo o tome i sa Hrvatskom.

Mnogi investitori izabrali su Srbiju kao mesto za ulaganje u proizvodnju zbog kompetitivnih cena električne energije. Koliko je Srbija zainteresovana da sačuva ovakav imidž posebno kad govorimo o zelenoj tranziciji?

– Cena energije je, uz makroekonomsku stabilnost, kvalitet infrastrukture i brzinu pribavljanja dozvola, važan element kad investitori donose odluke gde će ulagati. Napravili smo važne pomake u unapređenju infrastrukture i bržem izdavanju građevinskih dozvola u prethodnom ministarstvu, kao što je uvođenje e-dozvole koje je značajno uticalo na poboljšanje poslovnog ambijenta u Srbiji. Međutim, moramo da vodimo računa da cena energije bude bude održiva i za privredu, i za građane, i za elektroenergetski sistem. Cene električne energije u Srbiji nisu kompetitivne, već previše niske sa stanovišta funkcionisanja čitavog sistema. Niska cena električne energije je jedan od razloga prevelike potrošnje električne energije za grejanje, iako postoje drugi načini da se dobije toplotna energija, umesto da se za to troši najplementiji vid energije. To je nešto o čemu ćemo morati da razgovaramo kad kriza prođe jer je paritet cena važan za stabilnost čitavog sistema i važan instrument u vođenju energetske politike.

Koliko smo institucionalno, organizaciono i logistički spremni za takvu tranziciju?

– Ključno pitanje za energetsku tranziciju nije koliko smo spremni za to, nego kakav energetski sistem želimo i da li smo spremni da se menjamo. Zemlje koje su ušle u energetsku tranziciju mnogo pre Srbije su takođe kretale iz pozicija koje nisu idealne, ali su krenule, i zato su danas u boljoj poziciji od nas kad je reč i o energetskoj bezbednosti i o dekarbonizaciji energetskog sektora. U Srbiji je bilo mnogo otpora da energetska tranzicija uopšte počne, i to se video prethodnih godina tokom kojih je energetika u Srbiji spavala dok se

U svim vladama u kojima sam bila imali smo viziju, ali smo imali i ozbiljne izazove zbog kojih je bio potreban ogroman rad i posvećenost da brzo delujemo i da se prilagođavamo događajima koji pogadaju ceo svet i koje niko nije mogao da predвиди

ceo svet menjao. Imamo ih i danas, pre svega u javnim preduzećima, iako je potpuno jasno da odbijanje promena vodi i u gubitak konkurenčnosti i u teže ostvarivanje energetske bezbednosti, da i ne govorimo o posledicama po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Srbija se potpisivanjem Pariskog sporazuma i Sofijske deklaracije o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan jasno opredelila za svoj put kad je reč o sektoru energetike, koji znači da imamo dovoljno energije i sigurno snabdevanje, a da istovremeno sačuvamo i životnu sredinu i da imamo čiste reke, zemlju, vazduh. Taj put se zove Zelena agenda, koja predstavlja potencijalno nov model rasta koji treba da doneše nove investicije, radna mesta, moderne tehnologije, pri čemu nije reč ni o kakvoj šok-terapiji, već se zaokret u energetici priprema i realizuje korak po korak, tokom nekoliko decenija.

Koliko je sadašnja situacija, u kojoj se susrećemo s brojnim izazovima, pogodna za ostvarivanje planova o unapređenju energetske efikasnosti?

– Krize uglavnom razoktriju probleme koji već postoje, što je slučaj i s neracionalnom potrošnjom energije, koja nas sve mnogo košta. Trenutno trošimo oko četiri puta više energije u odnosu na prosек EU za stvaranje iste jedinice BDP-a i skoro dva puta više toplotne energije po metru kvadratnom u domaćinstvima. To bi bio problem i bez energetske krize,

a u uslovima u kojima smo sada uštede predstavljaju važan resurs da bismo imali dovoljno energije. Danas kad i mnoge druge zemlje insistiraju na uštedama energije, pokazuju se koliko smo kao Ministarstvo bili u pravu kad smo pokrenuli nacionalni program energetske sanacije i krenuli da zajedno sa lokalnim samoupravama subvencionisemo domaćinstva da zamene stolariju, poboljšaju izolaciju ili zamene kotlove. U program smo uključili i postavljanje solarnih panela, odnosno obezbedili smo subvencije i za domaćinstva koja žele da postanu kupci-proizvođači. Oko 3,8 MW je instalisana snaga elektrana kupaca-proizvođača, a taj broj je skoro 10 puta veći kad posmatramo zahteve koje su EDS-u podneli domaćinstava i privreda. Više od 25.000 domaćinstava je obuhvaćeno programom povećanja energetske efikasnosti u prvih godinu dana, a u saradnji sa Svetskom Bankom i EBRD obezbeđeno je oko 70 miliona evra za nastavak projekta kojim očekujemo da će biti obuhvaćeno više od 100.000 domaćinstava.

Welcome to the bank of right opportunities.

For whatever may come.

NLB Komercijalna banka

Ne očekujem **recesiju**

Ne smemo da izgubimo ono što smo postigli, a to su puna zaposlenost i privredni rast. Iako mnogo toga ne zavisi od nas, možemo da se potrudimo da amortizujemo udare i da nastavimo sa reformom javnih preduzeća i fiskalnim reformama

Ova Vlada Republike Srbije prva je vlada koja se posle finansijske krize iz 2008. suočava sa efektima globalne ekonomske krize. Sudeći po prognozama ekonomskih eksperata i međunarodnih finansijskih organizacija, administracije koje dolaze će se u relativno dužem nizu godina susretati sa inflacijom, recesijom ili stagflacijom, ako sadašnja kriza potraje.

Sa Sinišom Malim, ministrom finansija u Vladi Srbije, razgovarali smo o tome koliko je Srbija spremna da se nosi sa ovim izazovima i kako se to reflektuje u politici Vlade i Ministarstva finansija.

„Zaista je reč o ogromnoj krizi koja ima veće posledice nego ona iz 2008. godine i zato su veoma važni prioriteti u ekonomskoj politici. Mi, sa jedne strane, moramo ostati usmereni na građane i očuvanje njihovog standarda, a sa druge strane, na privrednu i poboljšanje privrednog ambijenta“, kaže sagovornik CORD-a. „Ne smemo da izgubimo ono što smo postigli, a to su puna zaposlenost i privredni rast. Isto tako, obezbeđivanje prehrambene i energetske sigurnosti zemlje jedan je od prioriteta, kao i smirivanje inflacije, koja je najvećim delom uvezena“.

„Mnogo toga, nažalost, ne zavisi od nas“, napominje Mali, „već od spoljnih faktora na koje teško možemo da utičemo, ali

ODGOVORNOST

Živimo u veoma nestabilnim vremenima i niko ne može da predvidi kako će se situacija odvijati, ali činimo sve kako bi građani osetili što manje posledica.

PRIORITETI

Očuvanje makroekonomске i finansijske stabilnosti, podrška privrednom rastu i očuvanje životnog standarda građana naši su prioriteti.

PROMENE

U konsultacijama sa MMF-om pripremamo nov set fiskalnih pravila, među kojima je novo pravilo o dugu i deficitu kako bi se obezbedila dugoročna fiskalna održivost.

možemo da se potrudimo da amortizujemo udare. Naravno, vanredne okolnosti ne treba da budu izgovor da se ne bavimo drugim temama, kao što je, na primer, reforma javnih preduzeća ili nastavak fiskalnih reformi".

Naš sagovornik, i pored svih neizvesnosti, ne očekuje recesiju. „Nama je privredni rast u prvom kvartalu bio 4,4%, a u drugom 4%, prema fleš proceni Republičkog zavoda za statistiku. U uslovima ovakve krize, ne može se osporiti da je to odličan rezultat“.

Republika Srbija je u junu prošle godine sklopila nov savetodavni aranžman sa MMF-om koji će trajati do kraja 2023. Koliko je ovaj aranžman od pomoći Srbiji u određivanju pravog miksa politika za održavanje stabilnosti i privrednog rasta?

– Godinama imamo uspešnu saradnju sa MMF-om. U toku je savetodavni aranžman, a krajem juna ove godine Odbor izvršnih direktora MMF-a je doneo odluku o uspešnom završetku drugog razmatranja rezultata tog aranžmana. Konstatovano je daje ispunjen veliki broj ciljeva iz aranžmana i da se nastavljaju reforme. Dakle, uprkos izazovima koje je donela pandemija, uglavnom smo izvršili preuzete obaveze iz plana strukturnih reformi. Predstoje nam razgovori o budžetu za narednu godinu. Važno je da u konsultacijama sa MMF-om pripremamo nov set fiskalnih pravila, među kojima je novo fiskalno pravilo o dugu i deficitu, kako bi se obezbedila dugoročna fiskalna održivost. Takođe, već smo pričali o povećanju plata, minimalne zarade i penzija, kao i o izmeni švajcarske formule radi usklađivanja rasta penzija.

U proteklom periodu Vlada je intervenisala značajnim sredstvima da bi u uslovima pandemije kovida 19 održala privredni rast. Očekujete li da bi se u narednom periodu mogla pojaviti potreba za sličnom intervencijom?

– Mi smo u dve godine pandemije privredu i građane pomogli sa 8,8 milijardi evra, što je oko 17,3% BDP-a. Takođe, odlučili smo se za strategiju rekordnog investiranja u kapitalne inver-

sticije, a kao rezultat tih mera u prethodne dve godine imamo najveću kumulativnu stopu rasta u Evropi. To je pomoglo da se sačuvaju radna mesta i fabrike i očuva životni standard. Naravno, jasno je da se u uslovima ovakve svetske ekonomske krize ne mogu isključiti intervencije države. Mi smo ograničenjem rasta cena prehrabnenih proizvoda i goriva uspeli da delom ukrotimo inflaciju i smanjimo udar na stanovništvo. Naravno, moramo da budemo oprezni i da pomažemo onima kojima je pomoći zaista potrebna, a kao odgovorna država učinićemo sve da privreda i građani nastave normalno da funkcionišu.

Prethodnu deceniju zapamtili smo po stabilnim cenama, niskoj inflaciji i jeftinom novcu, a sada funkcionišemo u sasvim drugačijem okruženju. Koliko je Vlada odgovorno pristupila prilagođavanju fiskalne politike novim okolnostima?

– Do ekonomske stabilnosti smo došli zahvaljujući teškim merama fiskalne konsolidacije, na koju smo bili primorani zbog toga što je bivša vlast nedomačinski vodila javne finansije. Srećom, na vreme smo uveli red i uštedeli dovoljno novca, pa smo spremno dočekali pandemiju i uspešno se izborili sa svim izazovima koje je donela. Potom su počeli aktuelna kriza i svetski problem sa energentima, praćeni rekordnom inflacijom i drugim izazovima. I za ovu krizu smo na vreme

U gotovo nemogućim uslovima, kada su mnoge jače ekonomije posrnule, mi postižemo dobre rezultate. Prošle godine smo privukli 3,9 milijardi evra stranih direktnih investicija, više nego u godini pre pandemije

počeli da se pripremamo i kad je reč o popunjavanju robnih rezervi i kad je u pitanju energetsko snabdevanje. Živimo u veoma nestabilnim vremenima i niko ne može da predvidi kako će se situacija odvijati, ali činimo sve kako bi građani osetili što manje posledica. Kada je reč o prilagođavanju fiskalne politike novim okolnostima, rezultati su vidljivi: pored najvećeg rasta, kumulativno u poslednje dve godine u Evropi, javni dug nam je na nivou od oko 53%, što je daleko ispod nivoa Maastrichta. Napomenuo bih i da je Srbija prošle godine privukla 3,9 milijardi evra stranih direktnih investicija, više nego u godini pre pandemije. Dakle, u gotovo nemogućim uslovima, kada su mnoge jače ekonomije posrnule, mi posti-

žemo dobre rezultate.

Koliko možemo računati na redovno snabdevanje strujom privrede i stanovništva u mesecima koji dolaze?

– Izvesno je da nas čeka teška zima, ali činimo sve da obezbedimo dovoljno energenata i za privredu i za građane. Verujem da će biti dovoljno svih energenata, a mi se kao država lavoški borimo da sve obezbedimo. Svakodnevno pratimo situaciju kako bismo predvideli probleme i reagovali. To su videli i građani, jer od početka krize raznim merama, poput ograničavanja cene goriva ili zamrzavanjem cena osnovnih namirnica, obuzdavamo inflaciju i smanjujemo šokove. Kada je reč o energentima, potpisali smo 11 ugovora za kupovinu uglja iz rudnika iz različitih zemalja. Taj ugalj polako stiže, a pregovaramo i sa kineskim partnerima o nabavci dodatnog uglja kako bi na stovarištima EPS-a bilo dovoljno uglja tokom zime. Nabavili smo i dovoljno mazuta, a važno je reći i da razmišljamo o izgradnji novih

kapaciteta kako bismo ojačali naš elektroenergetski sistem. Što se tiče gasa, podsetiće da smo već zakupili skladište u Mađarskoj, gde ćemo skladištiti 500 miliona kubnih metara gase, a biće skroz napunjeno i skladište u Banatskom Dvoru. Takođe, Srbija je već obezbedila gas po povoljnijoj ceni na osnovu dogovora predsednika Srbije i Rusije. Sa gasom koji dobijamo od Rusije i sa gasom iz skladišta u Mađarskoj i u Banatskom Dvoru obezbedićemo dovoljno gase za zimu i za privredu i za građane Srbije.

Da li vas je aktuelna situacija sa Elektroprivredom Srbije (EPS) navela na razmišljanje o intenziviranju rada na unapređenju upravljanja u javnim preduzećima imajući u vidu da ona generišu dugove i potencijalnu makroekonomsku nestabilnost?

– Ne može da se kaže da javna preduzeća danas generišu dugove i potencijalnu makroekonomsku nestabilnost. Ne tvrdim da je situacija idealna, ali je neuporedivo bolja nego što je bila kod prethodnika. Verujem da javna preduzeća mogu da postanu motori napretka i razvoja. Mi smo 2014. započeli neophodne reforme, na kojima se još radi. Sada niješno javno preduzeće ne predstavlja bilo kakav fiskalni rizik po budžet Republike Srbije, i to je veliki uspeh. Kada govorimo o konkretnim brojkama,

Moramo da budemo oprezni i da pomažemo onima kojima je pomoć zaista potrebna, a kao odgovorna država učinićemo sve da prireda i građani nastave normalno da funkcionišu

istakao bih da je 2015. godine 25 javnih preduzeća poslovalo pozitivno, a prošle godine 84 njih je uplatilo dobit u budžet. To je triput više, odnosno u budžet su uplatili čak 16,8 milijardi dinara. Kad govorimo o EPS-u, jasno je da je bilo većih troškova, ali to ne ugrožava budžet, jer imamo novca.

Jedna od ključnih stvari koje očekuju i strani i domaći investitori jeste transparentnost i predvidljivost poreskog sistema. Koliko je legislativna aktivnost vašeg ministarstva bila uspešna u kreiranju takvog okruženja?

– Svakodnevno radimo na tome da privredni ambijent učinimo još transparentnijim i atraktivnijim za poslovanje. Cilje je da privučemo još više investicija, i domaćih i stranih, jer to znači nova radna mesta i veće plate. I u tome uspevamo, što potvrđuje rekordnih 3,9 milijardi evra stranih direktnih investicija iz 2021. Svakako će tome doprineti i uvođenje e-fiskalizacije i e-fakturna, kao i znatno bolja kontrola Poreske uprave, jer se time stvara

konkurentnije i transparentnije poslovno okruženje. Naš cilj je izgradnja bolje i lepše Srbije i zato ne odustajemo od reformi. Osim novih zakona o fiskalizaciji i o elektronskim fakturama, doneli smo i set poreskih zakona, a aktivno radimo i na reformi Poreske uprave kako bi se ona modernizovala i kako bi njeno poslovanje bilo što efikasnije.

Kakvi su dosadašnji efekti novog modela fiskalizacije?

– Zadovoljan sam uvođenjem sistema e-fiskalizacije, čija je primena obavezna od 1.maja. Zahvaljujući tom sistemu, koji je jedan od ključnih alata u borbi protiv sive ekonomije, obezbedili smo neuporedivo bolju kontrolu Poreske uprave. Time se poslovanje menja nabolje, jer uvođenje e-fiskalizacije, zajedno sa e-fakturnama, predstavlja jedan od stubova transparentne ekonomije i fer konkurenčije. Svakako je najbitnije što su privreda i građani shvatili značaj uvođenja e-fiskalizacije i što su se navikli na taj sistem. Shvatili su da zajedno treba da učestvujemo u suzbijanju sive ekonomije jer ćemo tako doći do efikasnijeg, bržeg i za privredu jeftinijeg poslovanja. To potvrđuje i činjenica da je većina obveznika fiskalizacije postupila odgovorno i na vreme prešla na nov sistem, ali i da su građani razumeli da je važno uzeti fiskalni račun jer ako se on ne izda, taj novac neće završiti u budžetu i neće biti iskorишćen za izgradnju bolnica, škola, vrtića, auto-puteva...

konstruktor

WE CONSTRUCT YOUR VISION

In the course of 18 years of its work, **KONSTRUKTOR** as a general contractor, has imprinted its brand on more than 250 facilities, total area of over 1,000,000 m².

Construction model, set on the principles of modern construction business, "turn-key", "design and build", "in-house solutions".

Design and build, with short deadlines and maximum efficiency at every stage of project realization.

Complete responsibility for the Investor's facility is on us.

Re-engagement and successful cooperation with renowned domestic and foreign Investors is business strategy focus of **KONSTRUKTOR GROUP**.

Thank you for your trust.

WWW.KONSTRUKTORGRUPA.COM

Euromoney proglašio OTP banku **najboljom u Srbiji**

Nakon uspešno okončane najkompleksnije integracije u regionu u maju 2021. godine OTP banka je uspela da tokom 2021. i 2022. zadrži i ojača poziciju najvećeg kreditora privrede i stanovništva, kao i lidera na tržištu faktoring, lizing i e-commerce usluga. To je prepoznao i svetski magazin „Euromoney“ koji je na ovogodišnjoj tradicionalnoj dodeli „Euromoney nagrade za izvrsnost 2022“ proglašio OTP banku za „Najbolju banku u Srbiji“

Reč je o jednom od najznačajnijih i najprestižnijih priznanja u finansijskom sektoru, koje se poslednje tri decenije deljuje finansijskim institucijama koje klijentima pružaju najviši nivo usluge, inovacija i stručnosti. Ovo postignuće rezultat je uspešno sprovedene bankarske integracije, odličnih poslovnih rezultata uz rastuću profitabilnost, operativnu efikasnost izdav rast portfolija kredita, što je OTP banku izdvojilo kao lidera na bankarskom tržištu naše zemlje. Prilikom donošenja odluke o najboljima, „Euromoney“ je sagledavao finansijske i poslovne

pokazatelje, tržišnu poziciju, kvalitet i inovativnost ponude, stepen inovacija i digitalizacije, korisničko iskustvo, društveno odgovorno poslovanje, kao i poslovnu strategiju u celini.

PROFITABILNOST POVEĆANA ZA REKORDNIH 95 ODSTO

OTP banka je u prvih šest meseci ove godine ostvarila profit pre oporezivanja u iznosu od 66 miliona evra, uz povraćaj na kapital od preko 16%. Profitabilnost banke za godinu dana je povećana

za 95%, odnosno 32 miliona evra. U junu ove godine neto aktiva je iznosila 5,96 milijardi evra, što predstavlja porast za čak 628,8 miliona evra u odnosu na prvo polugodište 2021. godine, odnosno 11,8%.

Kada su u pitanju krediti, OTP banka je u prvih šest meseci ove godine zabeležila ukupan iznos od gotovo 4,7 milijardi evra, što predstavlja porast od 16,2% ili 660,2 miliona evra u odnosu na isti period prethodne godine. Time je zadržano prvo mesto na srpskom tržištu sa učešćem od 17,6%. Stambeni krediti u prvoj polovini godine iznose preko milijardu evra i imaju tržišni ideo od 22%. Veliki skok je zabeležen i u oblasti gotovinskih kredita, gde je sa rastom od 7,9% dosegnut iznos od 1,1 milijardu evra, što predstavlja 20,2% tržišnog učešća.

Značajno povećanje ostvareno je i u segmentu poslovanja sa privredom, gde je sa 2,5 milijardi evra zabeležen rast od 21,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Na taj način OTP banka ostaje na prvom mestu sa 16,8% tržišnog učešća u kreditiranju privrede.

U okviru OTP Grupe u Srbiji posluju i OTP Leasing Srbija, lider na tržištu lizinja u našoj zemlji, kao i OTP Osiguranje, koje pruža usluge životnog osiguranja preko OTP banke.

PREDVODNIK ZELENE TRANZICIJE U SRBIJI

OTP banka svoju poslovnu strategiju temelji na principima održivog poslovanja ostvarujući balans između ekonomskih, socijalnih i ekoloških uticaja i ciljeva. Svoje prioritete u oblasti održivosti OTP banka identificuje u skladu sa globalnim izazovima i trendovima, strategijom i prioritetima OTP grupe kojoj pripada. Imajući u vidu da je ambicija Banke da bude tržišni lider u zelenom finansiranju uz kontinuiranu tranziciju ka postizanju sopstvene karbonske neutralnosti, OTP banka je ove godine usvojila Strategiju održivog poslovanja odnosno ESG strategiju, te se kao prepozнат lider na tržištu sa razlogom pozicionirala kao predvodnik zelene tranzicije u Srbiji i primeni ESG principa delovanja.

Banka koristi isključivo električnu energiju iz obnovljivih izvora (100% ZelEPS), dok na centralnoj zgradi u Beogradu ima sopstvene solarne panele na krovu. U prethodnim godinama pokrenuto je nekoliko inicijativa i projekata prateći zelenu tranziciju kao jedno od ključnih strateških usmerenja, gde se posebno izdvojio višestruko nagrađivani projekat „Generator“ kroz koji OTP banka već pet godina daje šansu preduzetnicima iz raznih oblasti da predstave svoja kreativna i inovativna rešenja. Koncept konkursa

menja se u skladu s potrebama tržišta, trenutnim okolnostima i društvenim izazovima. Ovogodišnje izdanje, „Generator Zero“, bilo je posvećeno održivom razvoju i ekološkim projektima koji imaju za cilj da doprinesu smanjenju karbonskog otiska. Za svoj angažman i doprinos društvu banka je ove godine nagrađena sa čak dva priznanja. U okviru kampanje „Najbolje u Srbiji“ banci je dodeljeno priznanje „Dobročinitelj“, dok je Francusko-srpska privredna komora nagrađila prestižnim priznanjem „Grand Prix“.

INOVACIJE NA DELU

U saradnji sa kompanijama „Google“ i „Mastercard“ OTP banka je svojim klijentima omogućila brzo, lako i sigurno plaćanje mobilnim telefonom putem „Google Pay“. Ova usluga je dostupna korisnicima „Mastercard“ platnih kartica OTP banke i nalazi se u telefonima i pametnim satovima koji podržavaju NFC tehnologiju. Banka je još 2019. godine među

prvima uvela mogućnost korišćenja mobilnog telefona sa Android operativnim sistemom kao platne kartice u vidu mCard usluge, dok je 2020. korisnicima iPhone, Apple Watch, iPad ili Mac uređaja omogućila „Apple Pay“ uslugu. Takođe je nedavno lansirana potpuno nova i tehnološki unapređena m-bank aplikacija, koja donosi visok nivo performansi i bezbednosti, unapređene i nove funkcionalnosti, a posebno se izdvaja moderan, intuitivan i pregledan dizajn koji korisnicima pruža jedinstven nivo korisničkog iskustva. Posebnu vrednost nove m-bank aplikacije predstavlja činjenica da je osmišljena po želji klijenata, budući da su prilikom kreiranja njihove sugestije uzete u obzir i implementirane.

PRIZNANJA ZA IZVRSNOST HR PROCESA I PROGRAMA

OTP banka svoje HR procese, inovacione prakse i odnos sa zaposlenima gradi po najvišim standardima, ne samo u našoj industriji već u areni sa najboljima. Liderska pozicija temelji se na korporativnoj kulturi koja za-

poslenima omogućava da se konstantno razvijaju, kreirajući promene i inovativna rešenja. To potvrđuju i dva važna priznanja iz 2022. godine; „Employer Partner“ sertifikat, prestižno HR priznanje koje garantuje izvrsnost HR procesa unutar kompanija i potvrđuje kontinuirano ulaganje, modernizaciju i unapređenje iskustva zaposlenih, kao i „Human Driven Reshape“ nagrada za najinovativniju HR praksu za BFF program. Ovi rezultati jasno ukazuju da banka strateški pristupa zaposlenima i prepoznaje njihovu ulogu kao ključnu u razvoju banke razvijanjem kulture dijaloga i saradnje.

Sigurna luka privrede i građana

Veoma sam ponosna na rezultate koje smo postigli u očuvanju relativne stabilnosti kursa tokom poslednje decenije. Ona je našim građanima i privredi omogućila izvesnost, lakše planiranje i izvesnije poslovanje. NBS je postala sinonim za sigurnu luku i stabilnost, instituciju koja pažljivo analizira i unapred se priprema za periode pojačane neizvesnosti

Po svoj prilici do kraja godine očekujemo dvocifrenu inflaciju. Zato su mnoge oči uprte u politiku Narodne banke Srbije. „Centralne banke kamatnom stopom utiču na inflaciju pre svega preko kanala tražnje i očekivanja, dok na pritiske sa strane ponude monetarna politika ne može da utiče ili utiče u maloj meri, kaže Jorgovanka Tabaković, guvernerka Narodne banke Srbije. Takođe, navodi naša sagovornica, imajući u vidu da se u mnogim zemljama, u trenutku početka

rasta inflacije, privredna aktivnost i dalje sporo oporavlja od pandemije, postojala je bojazan da bi zaoštrevanje monetarne politike taj oporavak dodatno usporilo. O tome se i dalje vodi računa. Pored toga, treba imati u vidu da monetarna politika na inflaciju deluje sa vremenskim pomakom, što znači da je važno imati što precizniju projekciju inflacije u budućnosti, smatra Tabaković. „U situaciji kada su kretanja cena uveliko opredeljena ishodom ratnih sukoba, projekcije u velikoj meri

INOVATIVNOST

Nastojimo da svoj rad konstantno unapređujemo i prateći trendove i tako što smo uzor drugima jer, bez lažne skromnosti, umnogome prednjačimo u poređenju sa drugim centralnim bankama

SARADNJA

Zajedno sa predsednikom (prethodno premijerom) i Vladom, konstantno radimo na jačanju otpornosti ekonomskog i finansijskog sistema.

INVESTICIJE

Tokom dve pandemijske godine, 2020. i 2021, Srbija je privukla 6,9 milijardi evra, što je pre svega rezultat činjenice da su i pre i tokom pandemije očuvane makroekonomска, finansijska i fiskalna stabilnost.

mogu odstupiti od očekivanja, što se u proteklom periodu i dešava. Ako se ukaže potreba, svakako imamo prostora za nastavak podizanja referentne kamatne stope, kao i korišćenje drugih instrumenata kako bi se zaoštigli monetarni uslovi. Ipak, pri donošenju odluka o monetarnoj politici imamo u vidu i navedena ograničenja.“

Koliko za vas u NBS ovakva nova situacija zahteva prelazak na nove pristupe u analizi podataka, upravljanju monetarnom politikom i u nadzoru nad bankarskim sektorom?

– NBS je postala sinonim za sigurnu luku i stabilnost, instituciju koja pažljivo analizira i unapred se priprema za periode pojačane neizvesnosti. Zajedno sa predsednikom (prethodno premijerom) i Vladom, konstantno radimo na jačanju otpornosti ekonomskog i finansijskog sistema. Veoma sam ponosna na rezultate koje smo postigli u očuvanju relativne stabilnosti kursa tokom poslednje decenije. Ona je našim građanima i privredi omogućila izvesnost, lakše planiranje i izvesnije poslovanje. Nastojimo da svoj rad konstantno unapređujemo, prateći trendove, ali i tako što smo uzor drugima jer, bez lažne skromnosti, umnogome prednjačimo u poređenju sa drugim centralnim bankama. Na to sam veoma ponosna jer je rezultat predanog rada i otvorenosti za stalno napredovanje. NBS je tako, tokom godina, razvila sistem analize podataka koji joj omogućava detaljan uvid u faktore koji utiču na kretanje kursa i koji se po potrebi menja i nadograđuje, kao što i sam bankarski sistem i finansijsko tržište prolaze kroz promene. Istovremeno, kontinuirano pratimo razvoj i primenjujemo najbolju međunarodnu praksu u primeni modernih tehnologija i metodoloških pristupa u kontroli poslovanja banaka.

Aranžman sa MMF-om se povoljno odvija. Koliko je za vas u vođenju monetarne politike oslanjanje na konsultacije sa MMF bilo važno?

– Konsultacije sa MMF-om su važne, ali mi stalno ističemo da NBS vodi samostalnu monetarnu politiku. Tokom tih konsultacija diskutujemo o makroekonomskim i finansijskim kretanjima u zemlji, pri čemu se uvek trudimo da postignemo saglasnost, ili barem saglasnost u najvećoj mogućoj meri. To, naravno, ne znači da uvek imamo iste stavove. Najbolji primer je naša politika kursa. Ukoliko pogledate zvanične izveštaje i komunikaciju, videćete da se MMF tokom proteklih

godina približio stavovima NBS u pogledu (ne)dovoljavanja prekomernih kratkoročnih oscilacija deviznog kursa. Istočem, međutim, i da u svojim izveštajima, MMF monetarnu politiku koju sprovodimo ocenjuje kao adekvatnu.

Posle dosta vremena ponovo se govori o nivou spoljne zaduženosti, pokrivenosti uvoza izvozom i eksternoj poziciji zemlje. Kako po ovim parametrima стоји Србија?

– Na kraju marta 2022. godine spoljni dug Srbije je iznosio 37,0 milijardi evra, odnosno 67,5% BDP-a, što je za 8,6 p.p. niže u odnosu na kraj 2012. godine. Svi pokazatelji eksterne pozicije zemlje su poboljšani. Od 2012. do prvog kvartala 2022. učešće otplate duga u BDP-u je smanjeno sa 12,3% na 9,4%, učešće spoljnog duga u izvozu robe i usluga je smanjeno sa 223,6% na 121,3%, a pokrivenost uvoza izvozom robe i usluga je povećana sa 67,5% na 81,0%. I rizik spoljnog duga Srbije je smanjen, pre svega zahvaljujući prevremenim otplatama i

hedžing aktivnostima države. Činjenica je da smo suočeni sa povećanim deficitom tekucog računa platnog bilansa, ali sve zemlje koje su neto uvoznici energenata, a takva je većina, imaju isti problem. NBS ne može da utiče na svetske cene industrijskih sirovina, nafte, gase ili drugih energenata. A upravo je rast ovih cena ključni razlog višeg tekucog deficita. Međutim, postoji jedan deo na koji možemo da utičemo – a to je da čuvamo stabilnost kursa. Kurs nije bitan samo iz ugla inflacije. Jednako je važan i sa

aspekta poslovnog, investicionog i potrošačkog poverenja, kao i stabilnosti bankarskog sektora. A bez toga ne bismo imali ni rast investicija niti utrostručen izvoz od 2012. godine do danas, od čega u krajnjoj liniji i zavisi dugoročno popravljanje spoljne pozicije.

Koliko je u ovakvim uslovima moguće očekivati dalje poboljšanje kreditnog reitinga Srbije?

– U ovako neizvesnim globalnim uslovima povećanje kreditnog reitinga je prilično otežano, pre svega, zbog pogoršanja globalnih makroekonomskih kretanja koja se odražavaju na veliki broj malih i otvorenih ekonomija poput Srbije. Analizirajući izveštaje reiting agencija, pre svega poslednji izveštaj agencije S&P, zaključujemo da je do revizije izgleda Srbije za dobijanje investicionog kreditnog reitinga sa pozitivnih na stabilne došlo najpre zbog globalnih faktora, prvenstveno sukoba u Ukrajini, i zabrinutosti u pogledu mogućih efekata na

Bez obzira na dosadašnje izazove, stabilnost bankarskog sektora ni u jednom trenutku nije bila ugrožena. Dosadašnji rezultati ulivaju sigurnost da će naš bankarski sektor ostati faktor stabilnosti i podrške priuredi i građanima

srpsku ekonomiju. S druge strane, sama činjenica da su izgledi Srbije revidirani na stabilne, a ne na negativne, odražava izbalansiran odnos rizika nakon izbijanja krize u Ukrajini i dobrih srednjoročnih perspektiva rasta Srbije.

Smatralo se da će kovid 19 znatno uticati na smanjenje priliva stranih direktnih investicija. Šta vaši podaci kažu o tome?

– Pandemija korona virusa nije imala značajniji uticaj na priliv SDI u Srbiju. Tokom dve pandemijske godine, 2020. i 2021, Srbija je privukla 6,9 milijardi evra, što je pre svega rezultat činjenice da su i pre i tokom pandemije očuvane makroekonomska, finansijska i fiskalna stabilnost. Prema našim podacima, u 2021. zabeležen je priliv SDI od 3,9 milijarde evra, čime je premašen dosadašnji rekord iz 2019. U odnosu na 2020., priliv je bio veći za 27,1%, dok je u odnosu na rekordnu 2019. bio veći za 1,2%. Prema preliminarnim podacima, u prvoj polovini ove godine, priliv SDI iznosio je oko 1,6 milijardi evra, a investitori su nastavili da ulažu i u nove projekte i u postojeće. Najveći deo SDI otiašao je u razmenjive sektore, pre svega prerađivačku industriju, a održanaje i geografska rasprostranjenost, što smatramo ključnim za otpornost i nastavak dvocifrenog rasta srpskog izvoza i u narednim godinama.

Kako su se u dosadašnjem toku inflacija i usporavanje privredne aktivnosti odrazili na rad i stabilnost bankarskog sektora?

– Bez obzira na dosadašnje izazove, stabilnost bankarskog sektora ni u jednom trenutku nije bila ugrožena. Na vreme smo prepoznali potencijalne rizike pandemije i bez odlaganja doneli mere koje su, kao što se pokazalo, bile adekvatne i pomogle u očuvanju kreditne sposobnosti građana i privrede. Uspeli smo ne samo da sprečimo pogoršanje kvaliteta aktive bankarskog sektora već i da svedemo ideo problematičnih kredita na istorijski najniži nivo od 3,29%. Bankarski sektor je zadržao visok stepen adekvatnosti kapitala i likvidnosti, uz zadovoljavajuću profitabilnost. Dosadašnji rezultati ulivaju sigurnost da će naš bankarski sektor ostati faktor stabilnosti i podrške privredi i građanima.

U proteklom periodu banke su uvele brojne onlajn servise. Ipak, po predlozima koje je Savet stranih investitora izneo početkom godine, čini se da postoji veliki prostor za dalje unapređenje i olakšavanje rada u finansijskom sektoru, uvođenjem digitalizacije.

Još 2018. godine smo uveli prvi sistem za instant plaćanja u ovom regionu, među prvima u svetu, i u kontinuitetu obezbeđujemo građanima i privredi mogućnost da koriste najsauremenija platna rešenje i funkcionalnosti. I taj rad nikad ne prestaje

– Pratimo savremene trendove i, u domenu zakonskih nadležnosti, trasiramo put za efikasnu, ali pre svega bezbednu primenu novih tehnologija u bankarstvu. Uradili smo i radimo mnogo na digitalizaciji finansijskih usluga ne samo kroz donošenje modernih propisa već i kroz brojne aktivnosti usmerene na dalji razvoj platne infrastrukture. Još 2018. godine smo uveli prvi sistem za instant plaćanja u ovom regionu, među prvima u svetu, i u kontinuitetu obezbeđujemo građanima i privredi mogućnost da koriste najsauremenija platna rešenje i funkcionalnosti. I taj rad nikad ne prestaje.

Do koje mere NBS i sam bankarski sektor poklanjaju pažnju unapređenju digitalnih veština stanovništva i ravnopravnom pristupu uslugama onih koji ne poseduju digitalne veštine?

Savremeni način poslovanja bankarskog sektora koji podrazumeva ubrzalu digitalizaciju neminovno zahteva drugačije veštine od korisnika finansijskih usluga. Aktivno radimo na informisanju i podizanju svesti građana o dostupnim digitalnim bankarskim servisima. Međutim, razvoj digitalnog i elektronskog bankarstva predstavlja samo dopunu tradicionalnim vidovima komunikacije i postojećim uslugama u bankama. Zato očekujemo od banaka da zadrže i te tradicionalne kanale kako bi svim građanima bio omogućen pristup i korišćenje potrebnih finansijskih usluga.

UŠTEDA UZ NOVE BIZ BOX PAKETE!

**12
MESECI**
50% POPUSTA

**NAJBRŽI
OPTIČKI
INTERNET**
1000/400 Mb/s

**NOVI
BIZ BOX 4
PAKETI**

**KOMPLETNA PONUDA USLUGA ZA VAŠ BIZNIS
OD SADA I SA TV USLUGOM U PAKETU**

Uz ugovornu obavezu od 24 mjeseca, promocija 12 mjeseci 50% popusta na mesečnu naknadu od 23.08.2022. odnosi se na sve nove biznis korisnike koji zaključu ugovor za Biz BOX paket na optički za one koji imaju samo fiksnu ili mobilnu postupno liniju i odluče se za neki od Biz BOX paketa uz prelazak na optički. Internet brzine do 1000/400 Mb/s dostupne su samo na optičkoj infrastrukturi u okviru Biz BOX paketa. Za više informacija posjetite mts.rs ili pozovite 0800 123 123.

mts
Tvoj svet

Veliki prostor za rast

Prema našoj proceni, u Srbiji je u B2B segmentu stepen posredovanja, odnosno procenat osiguranja kojim upravljaju brokeri tek 20–25%. Ako kao reper uzmemo rumunsko tržište sa oko 70% premija koje posreduju brokeri, rekla bih da možemo očekivati snažan rast poslovanja u budućnosti!

Kompanija „Marsh“ predstavlja najvećeg savetnika za rizike i brokera u osiguranju na svetu i brokera broj 1 u Srbiji i Adriji. U razgovoru sa Lilianom Lapadatoni, CEO „Marsh Adria“ saznali smo šta su najvažniji rizici sa kojima se kompanije suočavaju u svetu i u Srbiji, a zatim razgovarali i o uslugama „Marsh Adria“.

„Govoreći o globalnim rizicima sa lokalnim efektima ili lokalnim specifičnostima, želela bih da pomenem 17. izdanje Izveštaja o globalnim rizicima, koji je objavio Svetski ekonomski forum u saradnji sa „Marsh McLennan“. Rukovodioci koji su učestvovali u istraživanju mogli su da izaberu do pet rizika za koje smatraju da su najvažniji za poslovanje. Hajde da raščlanimo, počevši od globalne perspektive ka lokalnoj. Globalno gledano, pandemija je i dalje glavna briga, praćena potrebom za jačanjem aktivizma protiv klimatskih promena, podizanjem digitalne bezbednosti, uvećanjem životnog standarda i društvene kohezije, kao i upravljanjem konkurenčijom u svemiru“, objašnjava Lapadatoni.

Bliže, na evropskom nivou, glavne brige za rukovodioce u naredne dve godine su: 1. Neuspeh aktivizma protiv klimatskih promena; 2. Dužnička kriza u velikim ekonomijama; 3. Erozija društvene kohezije; 4. Producena ekomska stagnacija; 5. Neuspeh mera za podizanje sajber bezbednosti. Iz perspektive rukovodilaca u Srbiji top 5 rizika su: 1. Ljudskom rukom prouzrokovano narušavanje životne sredine; 2. Dužnička kriza u velikim ekonomijama; 3. Kriza nezaposlenosti i životnog standarda; 4. Digitalna nejednakost; 5. Geopolitizacija strateških resursa.

Naši timovi su stalno fokusirani na pružanje inovativnih rešenja za otklanjanje rizika za nove i sistemske rizike, uključujući klimatske promene, sajber i svemir

U kojoj meri kompanije u Srbiji uopšte cene industriju savetnika za rizike i brokera u osiguranju kao podršku u očuvanju i nastavku razvoja?

– Naša je odgovornost kao lidera na tržištu da bolje objasnimo lokalnim kompanijama dodatnu vrednost savetnika za rizike i brokera u osiguranju. Neka od ključnih pitanja kojima se bavimo sa našim klijentima iz različitih industrija jesu: Koji su naši glavni rizici? Kakav je uticaj tih rizika na naše poslovanje? Kako možemo bolje upravljati ukupnim troškovima rizika? Stepen posredovanja, odnosno procenat osiguranja kojim upravljaju brokeri jeste veoma visok na razvijenim tržištima, te u UK dostiže oko 90% ukupnih premija. Prema našoj proceni, u Srbiji u B2B segmentu, to je tek 20–25%. Ako kao reper uzmemo rumunsko tržište sa oko 70% premija koje posreduju brokeri, rekla bih da možemo očekivati snažan rast poslovanja u budućnosti!

Živimo u svetu koji se brzo menja: pandemija, rat, finansijska kriza. Koja su nova rešenja za upravljanje rizicima koja Marsh nudi svojim klijentima?

– Uvek smo primenjivali nenadmašnu kombinaciju stručnosti iz oblasti različitih industrija i sa lokalnim i sa globalnim iskustvom, na različite rizike sa kojima se kompanije suočavaju. Evo jednog primera: izbijanje kovida 19 kao globalne epidemije imalo je dalekosežne posledice na ljudе, putovanja, lance snabdevanja i privrede u celini. Ipak, pandemije ne predstavljaju nov rizik, te smo uvek uključivali scenario pandemije, kao i preventivne mere koje bi kompanije primenjivale, u planove za podizanje otpornosti poslovanja zajedno sa našim drugim savetodavnim uslugama: procene rizika, planovi upravljanja krizama, analiza svih mogućih štetnih scenarija po poslovanju.

Possibility is our Purpose

Marsh is the world's leading insurance broker
and risk advisor

Marsh Serbia

Omladinskih brigade 90A
Airport City Belgrade
1400 Hibiscus, 2nd floor
11070 New Belgrade

www.marsh.com/rs

This is a marketing communication.

Marsh d.o.o. za posredovanje u osiguranju Beograd is authorized and regulated by the National Bank of Serbia. © Marsh 2022. CE 961206623.

A business of Marsh McLennan

Otvoreni Balkan je naša šansa i obaveza

Što se Vlade Srbije tiče, nema odustajanja od realizacije infrastrukturnih projekata, jer oni predstavljaju temelj naše privredne snage i otvaraju mogućnost dolaska stranih investitora

Najvažniji infrastrukturni projekti u Srbiji se realizuju uprkos narastajućoj globalnoj krizi, kaže Tomislav Momirović, ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, i dodaje: „Imamo snage, sredstava i volje da promenimo Srbiju nabolje! Otvoreni Balkan je naša šansa i obaveza”.

Šta su za vas najvažnije mogućnosti koje inicijativa Otvoreni Balkan pruža u vašem sektoru?

– Zamislite putovanje ili poslovanje bez prepreka na granicama na Balkanu, nema stajanja, nema gužvi, nema nervoze, nema administracije... Ovo je samo delić onoga što će inicijativa

Otvoreni Balkan značiti za region. Ideje ugrađene u osnove inicijative Otvorenog Balkana su sloboda, regionalna saradnja i međusobna podela odgovornosti. Aktuelne krize su pokazale koliko je važna regionalna saradnja i koliko je tačna ona narodna da nema bližeg od komšije. Od naše želje, fokusa i organizacije u sprovođenju ideja Otvorenog Balkana i pokrenutih inicijativa zavisi stabilnost regiona i podizanje spremnosti za suočavanje s aktuelnim i budućim krizama. Na poslednjem sastanku inicijative osnovana je i radna grupa za prevenciju krize, tako važna pred predstojeću zimu, na šta je i predsednik Aleksandar Vučić upozoravao.

ODGOVORNOST

Od naše želje, fokusa i organizacije u sprovođenju ideja Otvorenog Balkana i pokrenutih inicijativa zavisi stabilnost regiona i podizanje spremnosti za suočavanje sa aktuelnim i budućim krizama

EKOLOGIJA

Sa našim kineskim i nemačkim partnerima radimo ubrzano na svim ekološkim projektima i to će biti naša najveća zaostavština za budućnost naše dece

DIGITALIZACIJA

Digitalizacija teče ubraznim tokom i Vlada Srbije kontinuirano podiže spremnost svih nivoa vlasti da se, naročito u dodiru sa građanima Srbije, što brže i kvalitetnije izvrši usluga u digitalnom obliku

Kojom brzinom je moguće sprovesti projekte o kojima se intenzivno razgovara u okviru Otvorenog Balkana? Na primer onaj o digitalizaciji naplate putarina?

– Pitanje je dana kada ćemo pustiti u rad „Open Balkan“ elektronsku naplatu putarine na auto-putevima zemalja članica Inicijative i građani će moći da upotrebljavaju jedan TAG između Srbije, Severne Makedonije i Albanije. Bilo koji korisnik ETC naplate u bilo kojoj zemlji u okviru Inicijative „Otvoreni Balkan“ moći će samo sa jednim TAG-om da plaća putarinu u svim ostalim zemljama Inicijative „Otvoreni Balkan“, bez zaustavljanja ili kupovine bilo kakvog dodatnog uređaja ili kartice u zemljama u kojima nije njegovo vozilo registrovano. Svaka naša zajednička inicijativa suočena je sa brojnim preprekama, ali naš zadatak je da iskoristimo ovaj istorijski momenat da na terenu preokrenemo situaciju i olakšamo građanima svakodnevni život i poslovanje. Svako povezivanje između država pre svega se odnosi na infrastrukturu, odnosno na drumski, železnički i vazdušni saobraćaj i zato su projekti iz ovih oblasti presudno važni za budućnost regiona.

Kako se ova mera uklapa u planove ministarstva za digitalizaciju sektora koje pokrivate?

– Digitalizacija sektora teče ubrzanim tokom i Vlada Srbije kontinuirano podiže spremnost svih nivoa vlasti da se, naročito u dodiru sa građanima Srbije, što brže i kvalitetnije izvrši usluga u digitalnom obliku. Jasno smo definisali ciljeve sa Republičkim geodetskim zavodom, kao institucijom koja nam je ozbiljan partner u celom reformskom ciklusu i realizaciji velikih infrastrukturnih radova. Digitalizacija katastra već predstavlja veliku olakšicu i sigurnost za sve učesnike u procesima vezanim za njegov rad.

Globalna kriza, inflacija i nestaćice materijala uticali su u mnogim državama na usporavanje u oblasti velikih infrastrukturnih radova. Kako su ove okolnosti uticale na planove Ministarstva kada je reč o planovima za narednu godinu?

Naši planovi ostaju ambiciozni, jer se oslanjamaju na realne ciljeve, rokove i izvore finansiranja. Pre svega je odlučujuća politička volja da se iskoristi maksimalno ovaj trenutak i da se na talasu referendumske podrške birača pokrene i najveći talas izgradnje infrastrukture u srpskoj istoriji

– Naši planovi ostaju ambiciozni, jer se oslanjamaju na realne ciljeve, rokove i izvore finansiranja. Pre svega je odlučujuća politička volja da se iskoristi maksimalno ovaj trenutak i da se na talasu referendumske podrške birača pokrene i najveći talas izgradnje infrastrukture u srpskoj istoriji. Naravno da ćemo nastaviti da budno pratimo i kretanja na globalnom tržištu kapitala, kao i globalne i evropske lance snabdevanja, jer nam dinamika radova direktno zavisi odtoga. Zasad ne primećujemo ozbiljnija pomeranja rokova i, kao tokom korone, potrudićemo se da se planovi neometano odvijaju i da se konačno reše neka od gorućih projekata od neverovatne važnosti za budućnost Srbije.

Kojim tempom napreduju planovi za infrastrukturno povezivanje na Zapadnom Balkanu i kako u ovoj oblasti saradujete sa kolegama u regionu i međunarodnim donatorima?

– Svaki naš projekat, o čemu često pričam, ključan je za region jer Srbija nije ostrvo, već nezaobilazna zemlja Jugoistočne Evrope. Ako imamo za cilj da sлив Dunava održimo čistim i da izgradimo prečistače otpadnih voda u svim gradovima koji se nalaze u njemu, onda je to važno za sve zemље kroz koje ta prelepa reka protiče. Velika je naša odgovornost, ali i spremnost da pomognemo, što smo dokazali i kada smo odlučili da pružimo podršku našim komšnjama Bugarima da u uslovima rekordno niskog vodostaja Dunava očiste i prodube njegovo korito i omoguće neometano odvijanje međunarodnog i lokalnog saobraćaja.

Pored auto-puteva, u vašem fokusu je i železnica. Kako u ovom sektoru napreduju radovi na unutrašnjem planu i u izgradnji pruge ka Budimpešti?

– Biće to velika pobeda politike Aleksandra Vučića i potvrda evropskog opredeljenja Srbije. Bez obzira na sve teškoće, povezujemo Beograd i Budimpeštu najkvalitetnijom železničkom infrastrukturom. Spojićemo glavne gradove Srbije i Mađarske na isti način na koji smo spojili Beograd i Novi Sad i na isti način

Danas se patriotizam meri brojem kilometara novih ili modernizovanih puteva, brojem kilometara novih pruga, dužinom nove kanalizacione mreže i izgrađenim postrojenjima za preradu otpadnih voda

ćemo dokazati svim onima koji nam nisu verovali da su srpske železnice spremne za budućnost i za najteže zadatke. Brzom prugom Beograd – Novi Sad prevezeno je preko dva miliona putnika i jasni su razlozi ovako velikog korišćenja. Brzina od 200 kilometara na sat, pola sata vožnje, udobnost i tačnost glavni su razlozi što se građani masovno vraćaju železničkom prevozu. Odmah posle puštanja u saobraćaj te prve deonice nastavljeni su radovi na drugoj deonici, od Novog Sada do Subotice i, kako je predsednik Vučić najavio, za tačno tri godine imaćemo izgrađenu prugu, a Mađari će završiti svoj deo 2025. godine.

Kako ocenjujete dinamiku u sektoru građevinarstva do kraja ove i u narednoj godini?

– Iako se na globalnom nivou pojavljuju neki elementi krize, na našem domaćem terenu situacija je daleko povoljnija. Nismo registrovali povlačenje investitora, interesovanje za nove projekte je veoma veliko, cene su stabilne i čak rastu uprkos elementima, koji bi eventualno mogli da utiču na njihovo opadanje. To govori da je tržište i dalje veoma aktivno, da postoji realni izvor finansiranja i da se ceo sektor nalazi u jednom ubrzanom, radnom elementu. Nezahvalno je prognozirati kako će se ceo sektor razvijati ako imate rat praktično u komšiluku i ako nam predstoji jedna veoma teška zima kada će se celo Evropa suočiti sa izazovom obezbeđivanja energenata za neometano odvijanje poslovnih i životnih aktivnosti.

U poslednjih nekoliko godina upravo je u sektoru građevine došlo do otklanjanja različitih prepreka koji su značajno ubrzale dobijanje građevinskih dozvola i unapredile rad katastra. Koji su preostali zadaci koji bi u ovom trenutku mogli pomoći da se održi živa dinamika u ovom sektoru?

– Živa dinamika u ovom sektoru zavisi isključivo od privatnih investitora. Mi pozdravljamo svaku inicijativu u javno-pravnom partnerstvu i spremni smo da učestvujemo na konstruktivn način. Što se Vlade Srbije tiče, nema odustajanja od realizacije infrastrukturnih projekata, jer oni predstavljaju temelj naše privredne snage i otvaraju mogućnost dolaska stranih investitora. Tako se sada meri patriotizam, brojem kilometara novih ili modernizovanih puteva, brojem kilometara novih pruga, dužinom nove kanalizacione mreže i izgrađenim postrojenjima za preradu otpadnih voda. Nema potrebe da nabrajam šta je sada sve u realizaciji, novi auto-putevi i brze saobraćajnice, modernizuju se aerodromi, pripremaju se novi projekti u srpskim železnicama,

počinje realizacija izgradnje Beogradskog metroa, ubrzano se podiže kapacitet našeg rečnog transporta itd. Sve su to delovi slagalice koja će, kada bude složena, pokazati sliku jedne moderne, evropske Srbije, nezaobilaznog transportnog i saobraćajnog čvorišta Jugoistočne Evrope, oslonca stabilnosti regiona.

U vašem domenu rada su i infrastrukturni projekti čvrsto povezani sa ekologijom. Kako u ovom trenutku napreduje projekat „Čista Srbija“?

– To je projekat od najvećih značaja za budućnost Srbije i naše dece. Mnogima su u ovim vremenima puna usta praznih ekoloških parola, ali mi smo pokrenuli projekte koji će realno izmeniti ekološku perspektivu Srbije. Neću ponavljati sivu statistiku koliko srpskih sela i gradova nema moderne deponije, nema postrojenja za preradu otpadnih voda, nema normalnu kanalizaciju, pa čak i normalan vodovod. Oko 300 km nove kanalizacione mreže i četiri postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda biće izgrađeno ove godine u okviru projekta „Čista Srbija“. To su veliki koraci i ova Vlada je uradila veliku promenu percepcije kada pričamo o ekološkim projektima. U Kruševcu smo izgradili najmodernije postrojenje u zemlji, po najvišim standardima Evrope. Slično je i u Vranju, gde će uskoro biti završeno i 140 km nove kanalizacione infrastrukture. Sa našim kineskim i nemačkim partnerima radimo ubrzano na svim ekološkim projektima, i to će biti naša najveća zaostavština za budućnost naše dece.

SKYLINE AFI TOWER

Developed by
AFI EUROPE
SERBIA

WHERE BUSINESS MEETS THE SKY

- PREMIUM LOCATION
- OFFICE SPACES FROM 250sqm
- 6-LEVEL-GARAGE
- PARK, PIAZZETTA, SPA&WELLNESS

EXCLUSIVE LEASING REPRESENTATIVE

CUSHMAN &
WAKEFIELD

CBS
INTERNATIONAL
REG. N° 040

www.skylineafitower.rs

Digitalizacija je osnov napretka na tržištu

O digitalnoj transformaciji se danas govori u svakoj kompaniji u Srbiji, a mnoge od njih su ozbiljno ušle u taj proces

Digitalizacija je, kao pokretač biznisa u Srbiji, doživela svoj procvat u prvoj polovini 2020. kao nuspojava svetske pandemije, te se trend usvajanja, ali i dalje razvoja rešenja i proizvoda rapidno nastavio, kaže Vladimir Spasić, Account Executive, Dell EMC.

„Većina privrednika je mišljenja da su digitalna transformacija, kao i inovacije veoma važni, a veliki broj njih i veruje da su jedan od uslova da za dalji napredak i razvoj na tržištu“, navodi naš sagovornik.

Kako se ubrzalo poslovanje, tako se ubrzalo i usvajanje raznih digitalnih rešenja, kako bi kompanije bile agilnije i mogle da odgovore na zahteve koji dolaze s tržišta. Kao primer brzine usvajanja ovakvih rešenja, Spasić navodi veliki broj novih kompanija koje su rođene na digitalnim rešenjima u prethodnom periodu i koje su svoje poslovanje podigle na viši nivo, kreirajući sebi podlogu za dalji napredak. „Time su podstakle ostale kompanije u Srbiji da velikom brzinom prihvate digitalni svet kao takav, podrede svoje poslovanje njemu i kroz buduća rešenja generišu dodatne usluge“, navodi Account Executive, Dell EMC.

Šta na osnovu trendova koje opažate možete da zaključite o dubini i širini digitalne transformacije u Srbiji?

– Digitalna transformacija je kao pojam sada prisutna u svim kompanijama koje se nalaze na našem tržištu, bilo da su one u privatnom, bilo u državnom vlasništvu. Podrazumeva širi pojam procesa i radnji koji je potrebno obaviti kako bi jedna kompanija bila digitalno transformisana. U praksi vidimo da je proces digitalne transformacije u toku i da je sam proces ne samo dugotrajan već

U praksi vidimo da je proces digitalne transformacije u toku i da je sam proces ne samo dugotrajan već i da je to proces koji se skoro nikada ne završava

i da je to proces koji se skoro nikada ne završava. U zavisnosti od delatnosti kompanije, odnosno da li se nalazi u bankarskom sektoru, realnoj privredi ili državnom sektoru, kompanije su na zavidnom nivou transformacije, i ovo sve govorimo u periodu od početka pandemije, jer je ta pojava dodatno ubrzala proces. Aplikacije, paperless process, online ordering, delivery itd. doživeli su ekspanziju u vreme pandemije i obezbedili dalji rast digitalne transformacije.

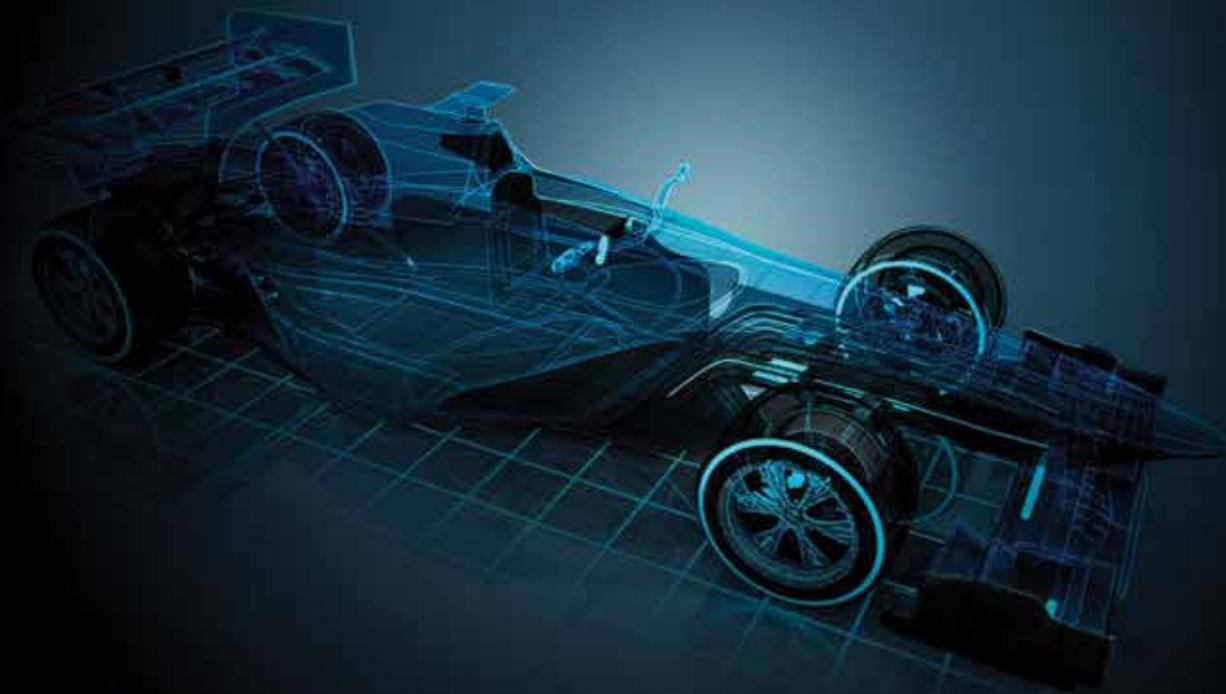
Koliko je razvoj e-government usluga prema građanima i privredi bio važan za ubrzanje trendova digitalizacije?

– Globalno, digitalizacija je posledica neprekidnog razvoja informacionih tehnologija, što je dovelo do reorganizacije društva i globalne ekonomije, transformacije i pojave novih zanimanja, te kreiranja efikasnijeg sistema. Činjenica je da ste do pre par godina morali da čekate u redovima kako bi pribavili neki dokument i time gubili dragoceno vreme. Oformivši tim koji se bavi e-uslugama, država je obezbedila građanima mnogo bržu uslugu i komunikaciju sa državom. Kako su usluge postajale aktivne, tako su i građani kojima je trebala neka usluga od države postajali svesni postojanja servisa, te isti počeli da利用uju. Kako bi usluge koristili, građani su morali da budu digitalno pismeni. Sa druge strane, e-gov usluge koristi i privreda, koja je već bila digitalno pismena, samo su e-gov servisi dodatno ubrzali protok informacija privreda – egov, čime su dodatno pospešili razvoj digitalizacije. Dakle, e-gov servisi su značajno doprineli kako razvoju digitalizacije kod privrednih subjekata, tako i razvoju odnosno digitalnoj pismenosti građana.

HEADS. HEARTS. MINDS.

Dell Technologies midrange storage solutions

Brought to you by **INGRAM MICRO**

Heads

We're market leaders in All-Flash arrays and hybrid flash arrays.* Powerful. Practical. Cost-effective.

Hearts

It's not just a sale. It's a relationship. Our consultancy and support services ensure you get great performance – and great value too.

Minds

Achieve peace of mind with our future-proof Midrange Storage Loyalty Program. Six customer commitments you'll find hard to beat.

Welcome to the family:
Unity & SC Series

Contact us at:

Vladimir.Sasic@dell.com | dellemc-serbia@ingrammicro.com

INGRAM
MICRO

DELL Technologies

Pandemija je uticala na svaki aspekt poslovanja

Kovid-19 je doneo brojne promene u gotovo svim oblastima našeg života. Razgovarali smo sa stručnjacima iz LeitnerLeitner-a o uticaju pandemije na digitalizaciju, poresku politiku, ljudske resurse i reviziju. Neke od ovih promena bile su nepovratne

JELENA KNEŽEVIĆ, Partner, LeitnerLeitner

SRBIJA I DALJEIMA PROSTORA ZA NAPREDAK U BROJNIM OBLASTIMA POSLOVANJA

Tokom pandemije, ali i u postkovid periodu, zemlje koje su dosta napredovali u sferi digitalizacije bile su zemlje koje su se brzo i uspešno suočile sa situacijom i nastavile da deluju u novim okolnostima i budu otpornije. Vlada Republike Srbije je prepoznala značaj digitalizacije i razvoja e-Uprave, što

je značajno doprinelo razvoju u ovoj oblasti u poslednjih nekoliko godina. Digitalizacija, kao jedan od prioriteta Vlade Republike Srbije, transformiše način rada javne uprave i podiže njenu ekonomičnost, transparentnost i kvalitet rada na jedan novi nivo. Nov zakon o fiskalizaciji i uvođenje sistema elektronskih faktura, predstavljaju još jednu stepenicu napred u digitalizaciji poslovanja; ideja je da poslovanje privrednih subjekata postane efikasnije, jednostavnije, a svakako se time značajno doprinosi i zelenoj agendi.

Pored uloženih napora u reforme na državnom i lokalnom nivou, Srbija i dalje ima prostora za napredak u brojnim oblastima poslovanja. U poslednjoj publikaciji „Bela knjiga 2021“. Saveta stranih investitora, između ostalog, preporučena je izmena Zakona o porezima na imovinu i vrednovanje imovine po fer vrednosti za svrhe poreza na dobit, kao i da se olakša korišćenje digitalnog potpisa tako da postane dostupan najširem krugu ljudi. „Bela knjiga“ je samo jedan od mnogih mehanizama Saveta stranih investitora, a sa ciljem da se razvija institucionalni mehanizam za kontinuiran i uspešan dijalog između Vlade Republike Srbije i privrede.

„Bela knjiga“ je samo jedan od mnogih mehanizama Saveta stranih investitora, a sa ciljem da se razvija institucionalni mehanizam za kontinuiran i uspešan dijalog između Vlade Republike Srbije i privrede

IVANA PAVKOVIĆ, Senior Project Manager & HR/Payroll Manager

RADNO OKRUŽENJE NASTAVLJA DA SE RAZVIJA KAO ODGOVOR NA KOVID-19

Kovid-19 postao je pokretač jedne od najvećih transformacija radnog okruženja, pre svega načina na koji radimo, učimo, komuniciramo i, naravno, gde radimo. Pandemija Kovida-19 inspirisala je i primorala rukovodioce ljudskih resursa i njihove timove da razmisle i prilagode radno okruženje novonastalim okolnostima. Početkom 2020. godine, kompanije su brzo prešle na model rada na daljinu. Timski rad prešao je na metode onlajn saradnje. Realnost rada od kuće bila je neistražena teritorija za većinu zaposlenih. Menadžeri ljudskih resursa su od početka bili u centru ovih promena izazvanih pandemijom i morali su da se suoče sa mnogim novim temama; morali su da se snađu u novim zdravstvenim i bezbednosnim izazovima, da podrže menadžere u novim okolnostima, da smanje broj zaposlenih u nekim slučajevima i da drže korak sa potrebnim tehničkim zahtevima i administrativnim procesima.

Uprkos svim ovim promenama, čak i nakon više od dve godine, radno okruženje nastavlja da se razvija kao odgovor na Kovid-19. Kako kompanije i timovi za ljudske resurse gledaju unapred, važno je da se detaljno sagleda i analizira šta se promenilo i kako će te promene uticati na budućnost poslovanja.

TANJA ĐURIĆ, Senior Audit Manager

REVIZORSKA PROFESIJA POSTAJE VIŠE DIGITALNA

Globalna dešavanja u vezi sa pandemijom Kovid-19 takođe su uticala na rad revizora. Entiteti koji su predmet revidiranja prilagođavaju se promenljivom okruženju u vezi sa njihovim poslovanjem, uključujući procese finansijskog izveštavanja, obelodanjivanja u finansijskim izveštajima i svoju sposobnost da održe poslovne operacije u doglednoj budućnosti. Shodno navedenom, revizori su morali da prilagode način na koji pribavljaju dovoljno odgovarajućih revizorskih dokaza na kojima će zasnivati revizorsko mišljenje, a uz dodatne izazove koji se pre svega odnose na pristup ljudima i informacijama, revidiranje identifikacije i procene određenih rizika od materijalnog značaja i pogrešnog prikazivanja, kao i promene planiranih revizijskih procedura ili izvođenje alternativnih ili dodatnih revizorskih postupaka prema potrebi. Ako bismo želeli da istaknemo pozitivnu stranu ovog značajnog izazova za revizore, to je da je revizorska profesija već bila na pravom putu u vezi sa digitalnim razvojem, a ulaganje u digitalne mogućnosti je omogućilo многим kompanijama i praktičarima da se relativno brže prilagode novim okolnostima, u odnosu na neke druge industrije.

TIJANA ĐUGUMOVIĆ STOJKIĆ, Tax Manager

NAZIRE SE UVEĆANJE PORESKIH STOPA

Kada su porezi u pitanju, mnogobrojne su promene prouzrokovane pandemijom, od kojih su najistaknutije u okviru fiskalne politike prvenstveno uvođenje poreskih mera za ublažavanje uticaja pandemije. Međutim, i pored inicijalnih ideja, nije došlo do koordiniranih pokušaja izmena poreske politike na nivou EU, već su okolnosti izazvane pandemijom dovele do usklađenosti donetih poreskih mera za vreme Kovid-19. U pogledu donetih mera smatramo da, iako su bile adekvatne u momentu donošenja, još tada je postojala bojazan od dugoročnih posledica ovakvih odluka, te da će usled ostvarenja umanjenja javnih prihoda širom Evrope nesporno doći do uvećanja poreskih stopa, a možda čak i do uvođenja dodatnog poreskog opterećenja, što je i nagovušeno saopštenjima Evropske komisije tokom i po okončanju pandemije. Deluje da će implementacija novih fiskalnih politika ipak biti odložena do stišavanja inflacije izazvane pandemijom i sukobom u Ukrajini, kao i rezultujuće energetske krize. Međutim, po splašnjavanju ekonomskih pritisaka izazvanih postpandemijskim okolnostima, a koji neminovno vode daljim umanjenjima javnih prihoda, zakonodavci širom EU mogu biti pod uticajem posledica istih, te se mogu odlučiti za još veća povećanja dažbina.

Nastavljamo reformske procese

U novom ciklusu reformi želimo da kreiramo Poresku upravu integrисану u prirodno i poslovno okruženje poreskog obveznika i postanemo institucija koja definiše interese i potrebe poslovne zajednice ka Ministarstvu finansija i Vladi Republike Srbije

U Srbiji je u maju ove godine počela puna primena novog Zakona o fiskalizaciji u kom su sadržana rešenja koja se primenjuju u mnogim naprednim ekonomijama. „Ovaj Zakon je značajno različit od prethodnog pre svega jer omogućava primenu naprednijih tehnoloških rešenja i obezbeđuje efikasniju kontrolu poreskih obveznika, a samim tim i bolje rezultate na planu suzbijanja sive ekonomije”, kaže Dragana Marković, direktor Poreske uprave Republike Srbije.

U novom sistemu fiskalizacije Poreska uprava raspolaže većim obimom podataka i ima mogućnost bolje analize rizika. „To rezultira racionalnijim i daleko efikasnijim sistemom kontrola poreskih obveznika. Naime, kontrolišu se samo oni poreski obveznici za koje se analizom rizika proceni da ne izvršavaju svoju zakonsku obavezu na propisan način. Prednost novog modela je i smanjenje troškova poreskih obveznika, jer se ukida nepotrebno administriranje i stvara bolji i povoljniji poslovni ambijent”, kaže Marković.

Šta je za vas sledeći važan korak u uvođenju digitalizacije u rad Poreske uprave?

– Poreska uprava godinama unazad intenzivno radi na digitalizaciji svog poslovanja, što poreski obveznici najbolje vide kroz korišćenje portala Poreske uprave, preko koga podnose poreske prijave, dobijaju uverenja o izmirenim poreskim obavezama ili ostvaruju uvid u stanje svojih obaveza. Osnovni akcenat je na digitalizaciji ključnih poreskih postupaka, i to onih najmasovnijih. U tom smislu potpuno je digitalizovano utvrđivanje poreza na prihode od samostalne delatnosti u paušalnom iznosu. Digitalizacija, zapravo, predstavlja neophodnu osnovu za sledeći korak u razvoju poreske administracije, a to je automatizacija poslovnih procesa. Pred Poreskom upravom je izazovan period. Ove godine se очekuje završetak izrade dokumenta „Redizajn poslovnih procesa“. Nakon toga sledi nabavka gotovog komercijalnog rešenja – softvera, koji će Poreskoj upravi omogućiti pristup svim informacijama neophodnim za oporezivanje, a koje su u posedu poreske administracije ili drugih ustanova, institucija kao i privrednih subjekta. Nabavkom gotovog komercijalnog rešenja – softvera stvaraju se uslovi za njegovu implementaciju što je vrlo složen proces.

Nedavno je otvoren nov Kontrolni centar Poreske uprave. Do koje mere vam postojeći podaci omogućavaju da lakše

LIDERSTVO

Poreska uprava Republike Srbije svojim aktivnostima potvrđuje ključnu ulogu u borbi protiv sive ekonomije u Republici Srbiji.

KAPACITETI

U Republici Srbiji ima preko 1.400 stanovnika po poreskom službeniku, dok je u zemljama u okruženju taj broj znatno manji.

AUTOMATIZACIJA

Digitalizacija predstavlja neophodnu osnovu za sledeći korak u razvoju poreske administracije, a to je automatizacija poslovnih procesa.

identifikujete kompanije za koje postoji veća verovatnoća da se ne pridržavaju propisa?

– Otvaranjem novog Kontrolnog centra Poreska uprava je dobila moderan i moćan alat za efikasnu borbu protiv sive ekonomije koji omogućava identifikaciju svih poslovnih objekata na teritoriji Srbije, a koji izdaju račune po novom sistemu fiskalizacije. Podaci sa fiskalnih računa izdati prema novom modelu fiskalizacije slivaju se u realnom vremenu u Kontrolni centar. Obradom primljenih podataka i primenom analitičkih modela analize rizika omogućeno je efikasno praćenje i kontrola poreskih obveznika kod kojih postoji rizik od izbegavanja plaćanja poreza. Istovremeno, revnosni obveznici fiskalizacije su, zahvaljujući novom sistemu fiskalizacije, pošteđeni nepotrebnih kontrola.

Poreska uprava, uz pomoć MMF-a, radi na tome da napravi razdvajanje osnovnih i neosnovnih delatnosti kako bi povećala svoju efikasnost. Dokle se odmaklo sa ovim poslom?

– Poznato je da je proces reforme poreske administracije u Republici Srbiji započet pre više godina, a formalno i usvaja-

njem Programa transformacije 2015–2020. godine. Prepoznat je od svih ključnih aktera u državi i inostranstvu kao jedna od najvažnijih reformskih aktivnosti, ne samo u domenu javnih finansija već i u procesu modernizacije celokupnog sistema javne uprave Republike Srbije. U pomenutom periodu sprovodili smo reformske aktivnosti od kojih će nabrojati one najvažnije: identifikovali smo i razdvojili osnovne i sporedne aktivnosti, uspostavili smo novu organizacionu strukturu Poreske uprave i redukovali broj filijala sa 178 na 37. Sve poreske prijave preveli smo u elektronski oblik, omogućili izdavanje eUverenja i značajno ojačali komunikaciju poreskih obveznika sa Poreskom upravom. Novi Program transformacije Poreske uprave za period 2021–2025. godine Vlada Republike Srbije usvojila je 20. maja 2021. godine i taj dokument predviđa stvaranje moderne i efikasne institucije koja obezbeđuje održive i predvidive javne finansije, Poresku upravu koja je nevidljiva za poreskog obveznika, a prisutna i dostupna na svakom mestu i koja u svakom trenutku pruža digitalnu uslugu potpuno prilagođenu poreskom obvezniku. Strateški ciljevi koje smo Programom transformacije

definisali su: 1. Uspostavljanje poslovnih procesa i organizacije u skladu sa najboljom međunarodnom praksom, a u cilju povećanja naplate javnih prihoda; 2. Unapređenje kvaliteta postojećih i uvođenje novih vrsta usluga prilagođenih potrebama poreskih obveznika; 3. Profilisanje novog poreskog službenika izuzetnog nivoa profesionalnosti i kompetentnosti kao rezultat daljeg razvoja funkcije ljudskih resursa.

Do koje mere su efekti digitalizacije i automatizacije u radu Poreske uprave dovoljni da odgovore na nedostatak kapaciteta s kojima se suočavate?

– Sveobuhvatni proces digitalizacije i automatizacije u radu doprineo je da se određene aktivnosti poreske administracije obavljaju brže i efikasnije. Međutim, i pored toga, Poreskoj upravi je neophodno dodatno zapošljavanje, pre svega diplomiranih pravnika, ekonomista i IT stručnjaka. Kao ilustracija potrebe za novim kadrovima može poslužiti i činjenica da je u Poreskoj upravi 2005. godine radilo preko 10.000 službenika, dok danas Poreska uprava zaposjava 4.638 službenika. Takođe, prema podacima kojima raspolažemo, u Republici Srbiji ima preko 1.400 stanovnika po poreskom službeniku, dok je u zemljama u okruženju taj broj znatno manji. Pokušavajući da uspešno reši hronični nedostatak kadrova, Poreska uprava je nedavno raspisala javni konkurs za prijem 262 pripravnika sa visokim obrazovanjem.

Siva ekonomija je označena kao jedan od najvećih izazova s kojim se suočava privreda naše zemlje. Koliko ste zadovoljni postignutim rezultatima u poslednje dve godine?

– Poreska uprava Republike Srbije svojim aktivnostima potvrđuje ključnu ulogu u borbi protiv sive ekonomije u Republici Srbiji. U poslednje dve i po godine Poreska policija je za nelegalni promet akciznih proizvoda podnela 1.263 krivične prijave i oduzela akcizne proizvode vrednosti preko 300 miliona dinara. Aktivnosti Poreske policije u okviru suzbijanja sive ekonomije usmerene su i na rano otkrivanje preduzeća koja privrednim subjektima pomažu u izbegavanju plaćanja javnih prihoda, a koja su među glavnim generatorima sive ekonomije, tzv. „peračka“ i „fantom“ preduzeća. U prethodne dve i po godine identifikovano je ukupno 680 takvih privrednih subjekata. Što se tiče funkcije kontrole, u prethodne dve i po godine obračunato je gotovo 62 milijarde dinara novootkrivenih javnih prihoda. U kontrolama evidentiranja prometa preko fiskalnih kasa, odnosno uređaja, u poslednje dve i po godine urađeno je preko 10 hiljada kontrola, uključujući i proveru radno-pravnog statusa zaposlenih. Usled utvrđenih nepravilnosti, u 38,3% slučajeva izrečena je mera pri-vremene zabrane obavljanja delatnosti, pre svega u delatnostima

U Kontrolnom centru se prosečno dnevno evidentira izdavanje 11 miliona računa. Dnevno kupci provere ispravnost i do osam hiljada fiskalnih računa

trgovine, ugostiteljstva i ostalih uslužnih delatnosti. Moramo napomenuti da je i gotovo 300 kontrola izvršeno u saradnji sa drugim inspekcijskim službama – tržišnom, sanitarnom, metrološkom, komunalnom i inspekcijom rada, kao sa i Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije.

I domaće i strane kompanije neprekidno ukazuju na potrebu za unapređenjem transparentnosti rada Poreske uprave. Šta činite da uvedete više doslednosti u radu?

– U cilju razvijanja i unapređenja klijentskog i pravičnog odnosa prema poreskim obveznicima, radi dobrotljivog izmirenja poreskih obaveza, Poreska uprava stalno radi na unapređenju transparentnosti u svom poslovanju. Poreskim obveznicima su u potrebnije informacije dostupne posredstvom brojnih kanala komunikacije, uključujući sajt Poreske uprave, kontakt-centar, medije, društvene mreže i šaltere „Vaš poreznik“. Sajt je prilagođen poreskim obveznicima, odnosno klijentski orientisan. Poreski ob-

veznici mogu i putem telefona (0700/700-007 i 011/33-10-111), odnosno popunjavanjem elektronskog obrasca na sajtu Poreske uprave dobiti informacije iz nadležnosti Poreske uprave. U 37 filijala otvoreni su i posebni šalteri na kojima poreski obveznici u neposrednoj komunikaciji sa poreskim službenicima mogu dobiti sve potrebne informacije u cilju dobrotljivog izmirenja poreskih obaveza kao što su informacije u vezi sa primenom poreskih propisa, pomoći pri popunjavanju poreskih prijava, kao i zahteva za ostvarivanje prava u poreskom postupku, informacije o toku predmeta, pojašnjenje donetih rešenja, kao i uvid u stanje obaveza i potraživanja na računima javnih prihoda.

Na Samitu „Otvoreni Balkan“ popisali ste u ime Srbije Memorandum u oblasti poreske politike. Koliko je ova oblast bitna za uklanjanje barijera u poslovanju na budućem jedinstvenom tržištu Zapadnog Balkana?

– Memorandum o razumevanju i saradnji poreskih administracija Srbije, Severne Makedonije i Albanije u okviru inicijative „Otvoreni Balkan“ značajno će doprineti produbljivanju saradnje u regionu u oblasti poreske politike. Potpisivanjem Memoranduma potvrđena je namera za nastavak i razvoj saradnje u cilju poboljšanja sveukupne efikasnosti rada poreskih administracija, zajedničke borbe protiv organizovanog kriminala i suzbijanja sive ekonomije. Unapređivanjem međusobne saradnje, kroz pružanje pomoći i aktivnu razmenu znanja i iskustva u realizaciji projekata i aktivnosti od zajedničkog interesa, možemo očekivati višestruku korist, posebno u oblasti usvajanja naprednih metoda naplate poreza, kao i u oblasti sveukupne modernizacije poslovanja poreskih administracija.

- Since 2008.
- Recycling leader in Serbia
- 2 branches in Novi Sad & Kraljevo & third coming soon
- Treatment capacity of non-hazardous waste: 250.000 tons per year
- Circular economy: after treatment waste is returned to the market as secondary raw material
- 1st recycling centre in Serbia which treats waste exclusively from renewable energy sources.

2010

Investment in material assets in Kraljevo (covering the western and central part of the country)

2012

Purchase and installation of Lindeman shear and shredder zerdirator

2016

Opening of plastic recycling division

2017

Establishing the recycling center in Novi Sad (covering the north part of the country)

2018

Opening of the non-ferrous recycling division

2022

Installation of solar panels and transitioning to green energy in Kraljevo

2021

Purchase and installation of the Lefort shear

2020

Opening of the waste tire recycling division

steelimpex.rs

+381 21 820 691

@ steelimpexdoo

U turbulentnim vremenima nema lakih zadataka

Za novu vladu biće od suštinskog značaja da održi makroekonomsku stabilnost tj. da obuzda inflaciju i drži fiskalni deficit i javni dug pod kontrolom, uz unapređenje upravljanja državnim preduzećima

Kako rat u Ukrajini i dalje traje, a globalna kriza je daleko od poboljšanja, stručnjaci sugerisu da bi jači oporavak Srbije nakon pandemije mogao biti ugrožen. To je svakako u fokusu Svetske banke u Srbiji, koja podržava tekuće reforme u nekoliko sektora u zemlji.

Šta uopšte nova Vlada može da uradi da odgovori na ovaj izazov?

– Godina 2022. je bila izazovna za svetsku ekonomiju. Rat u Ukrajini, veće cene hrane i energenata i poremećaji u međunarodnim lancima snabdevanja izazvali su veliko usporavanje globalnog rasta. Srbija nije izuzetak: u 2022. privreda se suočava sa većim fiskalnim pritiscima, porastom inflacije i sporijim rastom (naša

projekcija rasta BDP-a za Srbiju je sada 3,2 odsto, manja od naše ranije predratne projekcije rasta od 4,5 odsto). Stoga će za novu vladu biti od suštinskog značaja da održi makroekonomsku stabilnost tj. da obuzda inflaciju i drži fiskalni deficit i javni dug pod kontrolom, uz unapređenje upravljanja državnim preduzećima (DP). Zemlja se takođe suočava sa dugoročnjim strukturnim izazovima koji zahtevaju aktivnosti na unapređenju veština i produktivnosti i odlučni ulazak u pravednu zelenu tranziciju.

Mnogi ističu da je Srbija bila spora u sprovođenju reformi unutar državnih preduzeća kako bi ih postavila na čvrste finansijske temelje. Kako vidite ovu moguću pretnju fiskalnoj stabilnosti?

KONKURENCIJA

Uprkos tome što je neto izvoznik hrane, cene hrane u Srbiji su rasle brže nego u drugim evropskim zemljama, što ukazuje na potrebu unapređenja konkurenčije.

ZAPOSLENOST

U poslednjoj deceniji nezaposlenost je opala, ali je kvalitet radnih mesta opao, dok je produktivnost rada manja od polovine proseka EU. Stoga je potrebna akcija na više frontova.

RIZICI

Producena energetska kriza, novi talasi COVID-19 i rastući globalni troškovi finansiranja mogli bi da izvrše dodatni pritisak na državni budžet, javni i spoljni dug.

– Srpske vlasti su sprovele impresivne reforme u državnim preduzećima poslednjih godina, privatizujući i restrukturirajući mnoga od njih kako bi unapredili konkurenčiju. Međutim, važnim sektorima i dalje dominiraju istaknuta državna preduzeća – pomislite samo na EPS, Telekom Srbija i Srbijagas, koji su dovoljno veliki da predstavljaju veliko opterećenje za budžet. Uzmimo, na primer, energetski sektor. EPS je, počev od 2021. godine, pretrpeo značajne gubitke zbog neočekivanog uvoza ugaugla i struje poveoma visokim cenama, što zahteva značajne subvencije iz državnog budžeta. Slično tome, Srbijagas je podprtiskomjer suocene uvoznog gasa otišle u nebo. Za novu vladu je važno da udvostruči napore ka jačanju komercijalne orientacije i korporativnog upravljanja preostalih istaknutih državnih preduzeća – ne samo u energetskom sektoru već i u celoj privredi.

Koliko dobro Srbija održava makroekonomsku stabilnost i šta vidite kao najistaknutije negativne rizike koji bi mogli da se materijalizuju do kraja 2022. i početkom 2023. godine?

– Srbija je bila uspešna na makroekonomskom planu u godinama pre pandemije i izgradila je fiskalne rezerve kako bi odgovorila na uticaj COVID-19 i izbegla tvrdi prizemljenje. Ekonomija je zabeležila manju recesiju u 2020. praćenu zdravim oporavkom u 2021. sa rastom od 7,4 odsto. Ali, rast je usporio i inflacija brzo raste. Suočena sa globalnim preprekama, Narodna banka Srbije (NBS) je prošle jeseni počela da pooštjava monetarnu politiku. Inflacija je uglavnom uvozna, preko viših međunarodnih cena i predstavljaće uporan izazov. Uprkos tome što je neto izvoznik hrane, cene hrane u Srbiji su rasle brže nego u drugim evropskim zemljama, što ukazuje na potrebu unapređenja konkurenčije. Rizici koji bi mogli da pomute izgled Srbije uključuju produženu energetsku krizu, nove talase COVID-19 i rastuće globalne troškove finansiranja, što bi sve moglo da izvrše dodatni pritisak na državni budžet, javni i spoljni dug.

Mnogi sagovornici, uključujući Savet stranih investitora, ističu potrebu za bržim strukturnim reformama radi povećanja produktivnosti, povećanja konkurenčije, ulaganja u ljudski kapital i jačanja

upravljanja. U kojim oblastima se Srbija do sada dobro pokazala, a gde bi Vlada trebalo da učini više?

– Pre COVID-19, srpska privreda je rasla u proseku oko 3 odsto godišnje i očuvanaje makroekonomskih stabilnosti. Međutim, postoje izazovi: cenovna konkurenčnost u sektorima sa nižom dodatom vrednošću opada; rast produktivnosti stagnira zajedno sa brzim starenjem stanovništva. Prosečan rast od 3 odsto godišnje nije dovoljan Srbiji da premosti razliku u odnosu na ključne konkurenente u EU. Podizanje te stopa rasta zahteva reforme, a ključni sastojci takvog novog plana rasta uključuju: (i) jačanje kvalitetnih javnih i privatnih investicija; (ii) koordinacija izgradnje veština sa privatnim sektorom; (iii) podizanje produktivnosti privatnih preduzeća; (iv) proširenje i ozelenjavanje izvoza; i (v) oslobođanje konkurenčije kroz reforme upravljanja. Politike treba da se prilagode svetu nakon pandemije, koji ide u pravcu stvaranja otpornije, zelenije i digitalizovane ekonomije.

Isto tako, nezavisnost javnih institucija još uvek nije u potpunosti postignuta. Kako vidite nedostatak napretka u ovoj oblasti u vremenima izražene nestabilnosti?

– Digitalizacija može igrati važnu ulogu u tome da institucije učinu transparentnijim i odgovornijim, da unapredi kvalitet i transparentnost usluga građanima i privredi i ojača poverenje u javne institucije. Naš projekat Enabling Digital Governance (Podrška razvoju elektronske uprave) podržava digitalizaciju mehanizama po-

vratnih informacija dostupnih građanima. Projektom Unapređenje zemljišne administracije u Srbiji koji je u toku postignuta su značajna poboljšanja u katastru, uključujući digitalizaciju registra nekretnina. Takođe podržavamo primenu digitalnog portala javnih nabavki i TRIGGER procesa, koji identificuje konkretnе korake transparentnosti relevantne za građane i preduzeća i koje je Vlada spremna da preduzme. Dakle, ne bih rekao da nije bilo napretka na ovom frontu, ali sigurno ima prostora za dalje poboljšanje.

Pošto je Svetska banka 2021. prestala sa izradom izveštaja „Doing Business“, kako se bavite regulatornim troškovima poslovanja, koji su prema mišljenju mnogih domaćih i međunarodnih investitora visoki i nepredvidivi?

Za novu vladu biće od suštinskog značaja da održi makroekonomsku stabilnost tj. da obuzda inflaciju i drži fiskalni deficit i javni dug pod kontrolom, uz unapređenje upravljanja državnim preduzećima

INTERVJU

– Vlada je pojednostavila administrativne procedure za pokretanje biznisa i uvela podsticaje za pomoć inovativnim kompanijama da se razvijaju i rastu – uključujući poreske podsticaje za osnivače kompanija, poreske kredite za istraživanje i razvoj i poreske olakšice za novozaposlene. Negovanje zdravog ekosistema za inovacije, preduzetništvo i startape, koji mogu biti motor rasta i otvaranja novih radnih mesta, veoma je važno. Podržali smo ovu agendu, u partnerstvu sa Evropskom komisijom, kroz naš Projekat akceleracije inovacija i podsticanja rasta preduzetništva u Republici Srbiji (Accelerating Innovation and Growth Entrepreneurship Project). Digitalizacija državnih usluga nije važna samo sa stanovišta transparentnosti i poverenja, već i smanjuje troškove poslovanja. Iako su uloženi određeni napor da se digitalizuju usluge između vlade i preduzeća, ovo je još uvek samo mali deo svega toga. Povećanje broja dostupnih usluga, fokusiranje na one najčešće i najskuplje, čineći ih jednostavnim za korišćenje i pouzdanim, moglo bi značajno doprineti smanjenju administrativnog opterećenja za preduzeća.

Jedna od relativno novih pretnji rastu je nedostatak radne snage u gotovo svim sektorima i obrazovnim profilima. Šta činite da podržite učešće na tržištu rada u Srbiji?

– Ovo je složeno pitanje. S jedne strane, nezaposlenost se više nego prepovila u poslednjih 10 godina, pala sa preko 20 odsto u 2012. na oko 10 odsto u 2022. S druge strane, kvalitet poslova je opao. Štaviše, produktivnost rada je manja od polovine proseka EU i više se ne približava naprednjim ekonomijama. Potrebna je akcija na više frontova. U obrazovanju, kvalitet učenja treba da se poboljša počevši od ranog detinjstva (mi podržavamo ovu agendum našim Projektom predškolskog obrazovanja i vaspitanja (Early Childhood Education and Care Project) do tercijarnog nivoa, obezbeđujući da su veštine koje se izgrađuju relevantne za tržište rada i najtraženije sektore. I ne zaboravimo 20 odstotku mladih koji trenutno nisu u sistemu obrazovanja niti na tržištu rada. Obuka, prekvalifikacija i programi celoživotnog učenja takođe mogu stvoriti bolje mogućnosti za osobe koje traže posao i pomoći u poboljšanju ponude radne snage u kritičnim oblastima gde su radna mesta potrebna. Sa institucionalne strane, dobro ciljani aktivni programi tržišta rada koji se fokusiraju na ugrožene grupe mogu podržati njihovu zapošljivost.

U širem smislu, Izveštaj o izgradnji ljudskog kapitala za dugoročni prosperitet, koji su objavili UNICEF u Srbiji i Svetska banka, pokazuje da su sektori humanog razvoja – obrazovanje, zdravstvo i socijalna zaštita – izuzetno važni za jačanje ljudskog kapitala i podršku dugoročnoj inkviziji, blagostanju i rastu produktivnosti. Šta smo izgubili na tom putu tokom kovida 19 i koliko smo spremni da se vratimo na pozitivan kolosek u tim oblastima?

– Nalazi Pregleda ljudskog kapitala Srbije, urađenog u saradnji sa UNICEF-om, ukazuju na manje trošenje sredstava na ljudski razvoj i porast nejednakosti. Rezultati u zdravstvu i obrazovanju variraju u zavisnosti od pola, socioekonomske grupe i geografske lokacije. Globalna pandemija razotkrila je granice sistema socijalne zaštite, koji nisu bili dovoljno fleksibilni da se prilagode tokom vanrednih situacija. Dozvolite mi da se fokusiram na zdravstvenu i socijalnu pomoć. COVID-19 je ugrozio pružanje usluga preventivne i kurativne

Program inkvizije je takođe važan: radi se o tome da sva deca imaju dobar početak uz kvalitetne i inkluzivne zdravstvene i obrazovne usluge, bez obzira na pol, mesto stanovanja ili pripadnost određenim socioekonomskim grupama, poput Roma

zdravstvene zaštite. U budućnosti će biti važno fokusirati se na rastući teret nezaraznih bolesti i poboljšanje kvaliteta i efikasnosti zdravstvenih usluga. Davanja za socijalnu pomoć mogla bi više da se preusmere na programe siromaštva na osnovu imovinskog statusa (kao što su finansijska socijalna pomoć i dečiji dodaci). Program inkvizije je takođe važan: radi se o tome da sva deca imaju dobar početak uz kvalitetne i inkluzivne zdravstvene i obrazovne usluge, bez obzira na pol, mesto stanovanja ili pripadnost određenim socioekonomskim grupama, poput Roma.

Grejanje stanova glavni je izvor zagađenja vazduha u gradovima Srbije i uglavnom se odnosi na siromašne porodice i zajednice. Upravni odbor Svetske banke nedavno je odobrio zajam u iznosu od 50 miliona dolara za projekat „Čista energija i energetska efikasnost za građane“ (projekat SURCE). U kojoj meri ovaj projekat može doprineti isključivo zelenoj tranziciji?

– Kroz svoj mehanizam grantova, projekat SURCE će doprineti ostvarenju nekoliko ciljeva vezanih za pravednu zelenu tranziciju: smanjenje intenziteta energije i ugljenika u stambenom sektoru; poboljšanje kvaliteta vazduha podsticanjem zamene kotlova na čvrsto gorivo; i povećanje nivoa udobnosti grejanja, posebno za domaćinstva sa nižim prihodima. Takođe će doneti nekoliko dodatnih prednosti zelenih investicija, uključujući povećanu energetsku sigurnost za domaćinstva, otvaranje novih radnih mesta za rekonstrukciju porodičnih kuća i poboljšane mogućnosti za privatne firme da pružaju usluge na tržištu energetske efikasnosti.

aldahra

Lideri u poljoprivrednom sektoru

Budućnost poljoprivrede biće usko povezana s razvojem tehnologije i digitalizacijom proizvodnih procesa. Ukoliko budemo pratili svetske trendove i išli ukorak s vremenom, uveren sam da će Srbija postati jedna od vodećih evropskih zemalja u agronomiji

Kompanija „Al Dahra Srbija“ danas zauzima jednu od vodećih pozicija u poljoprivrednom sektoru na domaćem tržištu, dok je zajedno sa „Al Dahrom Rumunija“ najveći proizvođač u regionu i jedan od najvećih u Evropi. „Ukoliko bismo posmatrali kompaniju ‘Al Dahra’ na globalu, onda govorimo o međunarodnom lideru u agrobiznisu, sa više od 5.000 zaposlenih, koji se prostire na 20 država i uslužuje 45 različitih tržišta. Ukupno obrađujemo više od 400.000 hektara zemlje, sa 1.200 pratećih objekata i čak 15 najmodernijih postrojenja za preradu stočne hrane sa združenim kapacitetom proizvodnje od 3 miliona metričkih tona luterke i drugih trava godišnje“, kaže Dušan Radičević, generalni direktor „Al Dahra Srbija“. Najveća tržišta „Al Dahre“ su na Bliskom istoku i u Aziji, „ali samo u kvantitativnom smislu, jer su nam sva tržišta, partneri, dobavljači i krajnji korisnici jednako važni na svim tržištima“.

Ipak, početak nije bio baš lak. „Kada je kompanija ‘Al Dahra’ započela poslovanje u Srbiji, susretli smo se sa brojnim izazovima na terenu. Naš najveći uspeh je u tome što smo za nepune četiri godine revitalizovali rad i proizvodnju nekadašnjeg poljoprivrednog giganta PKB“, kaže naš sagovornik. „Uložili smo 60 miliona evra, duplo više od onog što je bilo predviđeno ugovorom, i nismo dugo čekali na prve rezultate, iako oni nisu bili primarni u tom periodu modernizacije. Predanim radom i dobrom organizacijom

Jedan od temelja našeg uspešnog poslovanja su dugoročni odnosi koje gradimo sa svim poslovnim akterima i lokalnim zajednicama sa kojima rastemo i razvijamo se. To važi i u Srbiji gde smo ove godine izdujili 100.000 evra za različite društvene odgovorne projekte

zakratko vreme smo stabilizovali poslovanje, modernizovali mašine i infrastrukturu, rekonstruisali prateće objekte i farme, očistili kanale za navodnjavanje, raskrčili divlje deponije, povećali proizvodnju i značajno unapredili položaj zaposlenih povećanjem plata od 30 odsto uz dodatne bonusе“.

„Prema trenutnim procenama EU eksperala, svedoci smo verovatno najteže suše u poslednjih 500 godina. Više od polovine evropskog kontinenta je direktno pogodjeno, dok je stanje alarmantno na preko 17 odsto obradivih površina“, kaže Radičević. „Sve to je negativno uticalo na prinose letnjih useva, posebno kukuruza, soje i suncokreta. Loši vremenski uslovi nisu zaobišli ninašu zemlju, što je rezultiralo rekordno niskim rečnim vodostajima i izuzetno visokim temperaturama. Međutim, mi smo, prema preliminarnim procenama, daleko iznad proseka, što je u datim okolnostima izuzetan uspeh. Nepovoljni klimatski uslovi se ne mogu zaobići, ali se posledice i te kako mogu preduprediti korišćenjem modernih tehnologija i „preciznom“ poljoprivredom – planskim navodnjavanjem, korišćenjem satelitskih snimaka, analizom zemljišta i daljinskim upravljanjem teške mašinerije. ‘Al Dahra’ Srbija trenutno koristi metode precizne poljoprivrede na 5.000 hektara, a u planuje da, dok radi godine, na istaću uobrađujemo dodatnih 2.000 hektara zemljišta. Pored toga, u naredne četiri godine, planiramo da investiramo 80 miliona evra u projekat irigacije i drenaže zemljišta“.

Podrška zelenom Balkanu

U okviru Tim Evropa, sa Evropskom komisijom na čelu, želimo da povećamo podršku za projekte na Zapadnom Balkanu, posebno za one u oblasti obnovljive energije i zelene tranzicije. U skladu sa Zelenom agendom za region i pravičnom tranzicijom, EIB namerava da dalje proširi učešće u sektorima energetike i životne sredine kako bi pomogla ove važne procese.

istorijski posmatrano, transport je bio jedan od preovlađujućih sektora koje je finansirala EIB. Samo tokom prethodne decenije banka EU je na Zapadnom Balkanu investirala više od 9,5 milijardi evra u različite sektore.

„Od početka našeg rada na Zapadnom Balkanu u sektor saobraćaja investirali smo pet milijardi evra“, kaže Alessandro Bragonci, šef regionalnog predstavništva Evropske investicione banke za Zapadni Balkan. „Jedan od naših najambicioznijih projekata jeste finansiranje deonica auto-puta panevropskog koridora Vc u Bosni i Hercegovini (BiH), koji ovu zemlju povezuje sa Hrvatskom i Mađarskom i olakšava svakodnevna putovanja za 50% njenih stanovnika“. EIB je do sada već odobrila milijardu evra za ovaj projekat.

Za sektor saobraćaja u Srbiji EIB je obezbedila 2,3 milijarde evra, doprinoseći izgradnji ili rekonstrukciji bezbednijih puteva, deonica železničkih pruga, mostova, tunela i obilaznica. Najveći projekat koji je EIB do sada finansirala u iznosu od 579 miliona evra bio je izgradnja auto-puta duž Koridora 10, koji je pomogao u

Naša nedavno objavljena nova Politika kreditiranja transporta pospešiće uvođenje inovativnih tehnologija, kao i pripremu projekata uskladištenih sa Pariskim sporazumom kako bi se omogućila dekarbonizacija saobraćaja, smanjenje zagađenja, veća bezbednost i efikasnost, kao i pristupačnost i primena zelenih tehnologija i efikasnost

razvoju drumskih veza između Srbije i Bugarske, Srbije i Severne Makedonije i dalje sa Grčkom. On je pomogao u povezivanju i integraciji zemalja Zapadnog Balkana regionalno i sa Evropskom unijom zahvaljujući najkraćim pravcima za povezivanje centralne sa istočnom Evropom.

„Kroz velike projekte duž glavnih koridora Zapadni Balkan je znatno doprineo perspektivi EU integracija i ubrzavanju trgovinskih i ekonomskih odnosa. Na primer, izgradnja novog graničnog prelaza i mosta u Gradiški kao dela Koridora Vc olakšala je tokove ljudi i robe iz BiH u Hrvatsku i dalje, na jedinstveno tržište EU, dok su ranije zagušenja na graničnim prelazima izazivala čekanje, nekada i po osam sati. Takođe, izgradnja deonice Niš–Merdare na koridoru koji povezuje južnu i istočnu Evropu unaprediće regionalnu povezanost

POVEZIVANJE

Kroz velike projekte duž glavnih koridora Zapadni Balkan je znatno doprineo perspektivi EU integracije i ubrzavanju trgovinskih i ekonomskih odnosa.

NAPREDAK

U kontekstu aktuelne energetske krize veoma je važno uvesti obnovljive izvore i održiviji energetski miksi. Srbija je u tom pogledu značajno napredovala.

PODRŠKA

Organizacije kao što je FIC predstavljaju značajnu vezu između svih učesnika na tržištu koja pomaže u olakšavanju dijaloga i stvaranju okruženja pogodnog za privrednike i investitore.

(Srbije sa albanskim lukama na Jadranskom moru), kao i razvoj okruga u južnoj i centralnoj Srbiji. EIB finansira ovaj projekat sa 100 miliona evra, uz 40 miliona evra u obliku bespovratnih sredstava koja je obezbedila Evropsku uniju", kaže Bragonci.

Osim putne infrastrukture, EIB je vodeći finansijer za modernizaciju železničkih mreža, kao zelenijeg i efikasnijeg vida transporta. U Srbiji smo uključeni i u rekonstrukciju pruge na deonici Niš-Dimitrovgrad i drugih železničkih pravaca na Panevropskom koridoru 10, kao što je Niš-Beograd, koji su u fazi evaluacija i pripreme. Takođe, sa 100 miliona evra zajedno sa bespovratnim sredstvima EU podržavamo poboljšanje rečnih puteva duž Save i Dunava. Plovvidba unutrašnjim vodnim putevima je najvažnija za obezbeđivanje održivih saobraćajnih veza, podsticanje brže ekonomске razmene i nove razvojne prilike za lokalne opštine i zemlje u regionu.

Smatrate li da su Srbija i region spremni da učine džinovski korak u pravcu održivih, efikasnih i raznovrsnih izvora energije?

– Rekao bih da aktuelna energetska kriza ubrzava te procese, naglašavajući značaj diversifikacije energetskih izvora i nezavisnosti

u snabdevanju. Kao klimatska banka EU, EIB se obavezala da tokom ove decenije mobilise do hiljadu milijardi evra u obliku investicija u klimatske mere i projekte održivosti životne sredine. Kao rezultat toga, povećali smo finansiranje takvih projekata i ono je 2021. godine dostiglo preko 50% naših globalnih investicija, što će nam pomoći da povećamo tehničku podršku klijentima u razvoju novih, održivih projekata. Pored toga, EIB učestvuje i u inicijativi REPowerEU, koju je nedavno usvojila Evropska komisija sa ciljem da smanji zavisnost od ruskih fosilnih goriva i ubrza zelenu tranziciju. Taj plan predviđa niz kratkoročnih i dugoročnih mera, uključujući subvencije za ranjive korisnike, brže uvođenje obnovljive energije, raskidanje veze između cena električne energije i gasa i veću diversifikaciju snabdevanja energijom kao odgovor na rastuće cene energetskih resursa u Evropi i da bi se dopunile zalihe gase. Većina zemalja na Zapadnom Balkanu još uvek u proizvodnji električne energije u velikoj meri zavisi od uglja/lignite. U kontekstu aktuelne energetske krize od vitalnog je značaja uvođenje obnovljivih izvora i održivog energetskog miksa. U tom pogledu Srbija je značajno napredovala, naročito zahvaljujući donošenju novih zakona iz oblasti obnovljive energije i energetske efikasnosti

Primenljiv u industriji hrane i čistim sobama

SR - 6iA/C

FANUC

ISO CLASS 5

ocenjeno za operacije u čistoj sobi

OCENA IP54

6 kg sa belim epoksidnim premazom

FANUC Robot SR-6iA/C

INTEGRISANE USLUGE

I/O, 24 VDC, solenoidni ventili i vazdušne linije - standardne

SNAŽNA RUKA

6 kg maks. nosivost
650 mm doseg

i treba nastaviti u tom pravcu. EIB će biti dati svoj doprinos za analizu i procenu projekata u javnom i u privatnom sektoru koji doprinose postizanju klimatskih ciljeva.

Kako napreduju vaši projekti koji se odnose na izgradnju kanalizacije i sistema za preradu otpadnih voda širom Srbije?

– EIB finansira izgradnju kanalizacionog sistema na Opštini Palilula sa 35 miliona evra, uz znatnu tehničku pomoć za njegovu pripremu. Projekat napreduje i raspisani su tenderi za projektovanje kanalizacionog sistema u Krnjači i Borči, kao i za postrojenje za preradu otpadnih voda. Očekuje se da ugovori budu dodeljeni do kraja leta. Taj projekat će omogućiti pristup sanitarnim uslugama za 173.000 ljudi, čime se štite životna sredina i javno zdravlje. Obezbeđujemo i 40 miliona evra za modernizaciju, zamenu i proširenje vodovodne i sanitarne infrastrukture u velikom broju opština širom Srbije, čime će se povećati pristup vodi za piće i sanitarnim uslugama za 600.000 ljudi. Taj projekat koristi bespovratna investiciona sredstva iz EIB-ove Inicijative za ekonomsku otpornost (ERI) u iznosu od 10,8 miliona evra.

Mala i srednja preduzeća bila su najpogodenija pandemijom. Sada trpe zbog inflacije i visokih cena energenata. Kakvu podršku mogu da očekuju od EIB?

– U okviru finansijskog paketa vrednog 1,7 milijardi evra za oporavak regiona od pandemije kovida 19 koji je odobrila Evropska komisija, najveći deo sredstava EIB je dodelio malim i srednjim preduzećima (MSP).

Nedavno Istraživanje koje je sprovedla EIB pokazuje da su preduzeća na Zapadnom Balkanu i dalje kreditno sputana, uglavnom zbog složenih procedura i viših kamatnih stopa. Mada 10% ispitanika prijavljuje gubitke usled ekstremnih vremenskih prilika tokom proteklih tri godine, samo 21% preduzeća ulaže u energetsku efikasnost. Takođe, potrebno je ubrzati i proces digitalizacije kako bi se obezbedila konkurentnost i usklađenost sa globalnim lancima vrednosti.

Da bismo povećali dostupnost finansiranja, od 2020. godine smo opredelili skoro 400 miliona evra za mala preduzeća u Srbiji. Sredstva EIB stavljana su na raspolaganje posredstvom banaka preduzećima koja posluju u različitim sektorima, pod povoljnim i fleksibilnim uslovima kadaje reč o dužim rokovima dospeća i nižim kamatnim stopama. Pomoću kredita u iznosu od 200 miliona evra ugovorenog sa Fondom za razvoj Republike Srbije, takođe pružamo podršku programu „Oporavak i razvoj“ koji sprovode Ministarstvo

EIB je obezbedila investicije u zdravstveni sektor Srbije u vrednosti od 250 miliona evra. Drago nam je da je Klinički centar Srbije, kao deo tih investicija, nedavno otvorio svoju renoviranu zgradu – novo krilo koje se prostire na 86.000 m², sa najsvremenijom medicinskom opremom, gde će moći da se smesti 800 pacijenata

privrede i Fond za razvoj i od koga se očekuje da podstakne privrednu aktivnost, zaštititi više od 47.000 postojećih radnih mesta i stvoriti uslove za otvaranje 5.500 novih.

U celini posmatrano, koliko se ukupna poslovna klima u Srbiji tokom godina poboljšala da bi podržala domaće i međunarodne investicije? Kao član Upravnog odbora Saveta stranih investitora (FIC), kako vidite doprinos FIC-a ujednačavanju uslova poslovanja?

– Organizacije kao što je FIC predstavljaju značajnu vezu između svih učesnika na tržištu koja pomaže u olakšavanju dijaloga i stvaranju okruženja pogodnog za privrednike i investitore. Vidimo da je Srbija i dalje vodeća zemlja na Zapadnom Balkanu u pogledu stranih direktnih investicija, koje u najvećoj meri potiču iz EU. To je pokazatelj da je zemlja na pravom putu kada je reč o približavanju standardima EU i da obezbeđuje povoljne uslove za poslovanje.

Modernizacija i unapređenje javnog sistema zdravstvene zaštite na Zapadnom Balkanu jedan je od prioriteta EIB. Koje biste projekte u Srbiji istakli?

– EIB je obezbedila investicije u zdravstveni sektor Srbije u vrednosti od 250 miliona evra. Drago nam je da je Klinički centar Srbije, kao deo tih investicija, nedavno otvorio svoju renoviranu zgradu – novo krilo koje se prostire na 86.000 m², sa najsvremenijom medicinskom opremom, gde će moći da se smesti 800 pacijenata. Sredstva EIB takođe su pomogla u renoviranju 20 bolnica u Srbiji, zajedno sa kliničkim centrima u Nišu i Novom Sadu, što je dovelo do unapređenja usluga zdravstvene zaštite za preko tri miliona ljudi i povećalo otpornost na krize, kao što je pandemija kovida 19.

EIB je ugovorila i zajam od 65 miliona evra kao podršku programu „Povezane škole“ u Srbiji. Možemo li reći da će ove godine škole biti spremnije da po potrebi pređu na onlajn nastavu?

– To je svakako jedan od ciljeva projekta koji pominjete i u stotinama škola u Srbiji već su izvršena mnoga poboljšanja. Naše finansiranje treba da služi kao podrška nacionalnom programu investicija u digitalno obrazovanje, unapređenjem digitalne infrastrukture i nastavnog materijala u školama, uz obezbeđivanje nove digitalne opreme, nadogradnju akademске mreže, uvođenje brzog interneta i obuku za digitalne veštine. Zahvaljujući tome, ono će dati ogroman podsticaj razvoju inovacija, digitalnog poslovanja i ukupnom ekonomskom rastu Srbije, kako bi svi imali jednake šanse u novom digitalnom dobu.

Odgovorno kroz krizu

Neizvesnost je sada glavna osobina poslovnog okruženja. Naš odgovor na krizu - agilna komercijalna politika, identifikovanje i ublažavanje svih rizika i održavanje finansijske likvidnosti

Agilenost i prilagodljivost su dve glavne odlike svake organizacije koja želi da prebrodi složenost našeg vremena. Ovako Iosif Vangelatos, generalni direktor Inos Balkana, objašnjava suštinu poslovanja u neizvesnim vremenima u kojima živimo.

Kako se Inos Balkan ponaša u 2022. i koji su glavni izazovi pred vama?

Ova godina je veoma specifična godina kako za svetsku, tako i za srpsku privredu, pa samim time za našu organizaciju. Ogroman finansijski podsticaj 2021. koji su i SAD i EU obezbedile kako bi podstakle ekonomski oporavak posle kovida 19 stvorio je veliku potražnju za proizvodima i uslugama. Mnogi investicioni planovi postali su izvodljivi i naišli su na odgovarajuću finansijsku podršku, dok su cene energije, metala i drugih roba skočile.

Ipak, mnogi finansijski analitičari veoma su se zabrinuli zbog inflacije. Ključni kreatori politike širom sveta tražili su ispravnu mešavinu mera kako bi se borili protiv inflacionog pritiska bez zaustavljanja razvoja.

U tom već postojećem kontekstu, globalna ekonomija se suočila sa posledicama rata u Ukrajini. Snažna zavisnost privrede EU od ruskih fosilnih energetskih resursa i potencijalni poremećaji u lancu snabdevanja energijom izazvali su novi skok cena prirodnog gasa i nafte.

Neizvesnost je sad glavna karakteristika poslovnog okruženja. Naš odgovor na krizu jeste agilna komercijalna politika, identifikovanje i ublažavanje svih rizika i održavanje finansijske likvidnosti. Trudimo se, uvek u bliskoj saradnji sa našim partnerima, da otklonimo sve poremećaje u lancu snabdevanja, da obezbedimo nabavku sirovina za naše proizvodne jedinice, a istovremeno održavamo nizak nivo zaliha, kako bismo predviđeli ogromnu fluktuaciju cena robe.

U kojoj meri će energetska kriza uticati na proces dekarbonizacije industrije čelika?

Industrija čelika se suočava s izazovom dekarbonizacije. Povećana zabrinutost javnosti, rastuće interesovanje investitora za finansiranje održivih projekata, kao i pooštavanje zakonskih zahteva o emisiji CO₂ određuju smer

Čelik, možda najvažniji inženjerski i građevinski materijal, danas je prisutan u svim aspektima moderne civilizacije. Međutim, moramo imati na umu da je za svaku proizvedenu tonu čelika u atmosferu ispušteno u proseku 1,85 tona ugljen-dioksida. To je oko osam procenata globalne emisije ugljen-dioksida (prema podacima iz 2018.). Industrija čelika se suočava s izazovom dekarbonizacije. **Povećana zabrinutost javnosti, sve veći interes investitora za finansiranje održivih**

projekata, kao i pooštavanje zakonskih zahteva o emisiji CO₂ određuju smer.

Tehnološka rešenja dostupna za dekarbonizaciju industrije čelika oblikovana su pre izbijanja rata u Ukrajini, ali će nova energetska kriza sada odrediti izvodljivost svake metode. Čelik se proizvodi ili pomoću visoke peći (BF) / peći sa osnovnim kiseonikom (BOF), gde je ruda glavni resurs, ili pomoću elektrolučne peći (EAF) gde se koristi sekundarna sirovina – otpad. Metodama dekarbonizacije želi se zameniti ugljenik kao reduktor (prirodni gas, biomasa i vodonik su glavna alternativa) i na taj način smanjiti emisiju CO₂ iz procesa proizvodnje čelika. Sadašnje povećanje cene prirodnog gasa, kao i potencijalni poremećaj u snabdevanju ruskim prirodnim gasom, mogu negativno uticati na dekarbonizaciju industrije čelika, pošto su mnogi proizvođači čelika izabrali metode vezane za prirodnog gasa. Bez obzira na to, sa druge strane, isti uslovi mogu ubrzati prelazak na proizvodnju čelika neto-nula vrednosti emisija, povećanjem investicija vezanih za vodonik ili sakupljanje CO₂.

Donošenje teških odluka ključni zadatak za vladu

Ograničeni politički prostor i teži pristup finansiranju znače da će političari na vlasti morati da budu veoma selektivni u potrošnji i investicijama. Selektivnost će takođe biti izuzetno značajna kako bi se osiguralo da ekomska neravnoteža ne povredi neproporcionalno najugroženije delove stanovništva

Trenutno globalno okruženje je burno. Teško je pobeći od naslova bilo gde u svetu o ubrzaju inflacije, usporavanju ekomske aktivnosti, razvijanju energetske krize, velikoj neizvesnosti i rastućim poteškoćama za mnoge ljude. Ovo stvara veoma tešku situaciju za kreatore politike i u Srbiji, jer se istovremeno suočavaju sa brzo opadajućim političkim prostorom da reaguju, kaže naša sagovornica Julija Ustjugova, šefica MMF-a u Srbiji. Donošenje teških izbora moraće da postane ključni zadatak nove srpske vlade, dodaje ona.

Procena MMF-a o srpskoj ekonomiji bila je pozitivna tokom cele pandemije. Kakav je vaš stav o aktuelnoj politici u vezi sa novim izazovima koji utiču na rast BDP-a?

– Izazovi sa kojima se suočava srpska privreda su složeni. Posledice rata u Ukrajini i energetska kriza poremetili su snažan oporavak Srbije od pandemije kovida 19. Nakon privrednog rasta od 7,4% u 2021. godini predviđa se da će rast u 2022. biti znatno niži, 3,5%. Taj rast je prigušen uticajem visoke inflacije na potražnju potrošača, poremećajima u snabdevanju i nižom spoljnom tražnjom. Podstaknuta rastućim globalnim cenama hrane i energije, inflacija je dostigla dvocifrene vrednosti. Pored toga, veliki izazovi su nastali u energetskom sektoru jer se nedostaci u domaćoj proizvodnji električne energije poklapaju s visokim globalnim cenama energije.

Očuvanje makrofiskalne i finansijske stabilnosti i ublažavanje uticaja tekućih eksternih šokova su na odgovarajući način u centru pažnje vlasti. Oni su brzo reagovali kako bi održali finansijsku stabilnost, pomogli kompanijama da se snađu u režimu međunarodnih sankcija i poremećajima u lancu snabdevanja, ublažili regulacijom prenošenje visokih globalnih cena roba i obezbedili finansiranje uvoza energije. Pooštava se monetarna politika. Nadležni su takođe počeli da obezbeđuju snabdevanje energijom za predstojeću zimu. Bez obzira na sve ovo, ima još mnogo toga da se uradi u energetskom sektoru. Nedavna energetska kriza izložila je dugotrajne rizike za fiskalnu održivost i rast zbog slabog upravljanja državnim preduzećima i planiranja investicija. Stoga ne treba odlagati razvoj i implementaciju sveobuhvatnih finansijskih, operativnih reformi i reformi upravljanja u glavnim energetskim državnim preduzećima.

PRAVAC	ODGOVOR	DIGITALIZACIJA
Program ekonomske politike podržan od Instrumenta za koordinaciju politike sa MMF-om ostaje odgovarajući kamen temeljac u bliskoj budućnosti.	Usvojene Vladine ekonomske mere, ograničavanje rasta cena hrane na domaćem tržištu, moglo bi biti prihvatljiv odgovor na kratkotrajni šok umerenog društvenog i ekonomskog pritiska.	Fokus na digitalizaciji biće najvažniji za tranziciju Srbije ka ekonomiji zasnovanoj na znanju i inovacijama, privlačnoj za visokokvalitetne SDI.

Kako ocenujete trenutnu monetarnu i fiskalnu politiku u odnosu na inflaciju?

– Visoka inflacija je goruće pitanje za sve kreatore politike širom sveta. Nedavni rast inflacije u Srbiji na 12,8% u julu 2022. u odnosu na jul prošle godine uskladen je sa rastom širom Evrope, iako je nivo inflacije ostao ispod proseka za istočnu Evropu. Porast je uglavnom vođen rastom cena hrane i u manjoj meri cena energije. Kao što je uočeno u našem prethodnom izveštaju, primećeno pooštravanje monetarne politike NBS, uključujući pet uzastopnih povećanja referentne kamatne stope počevši od aprila 2022. godine, važno je za obuzdavanje inflacije, ali podaci mogu zahtevati da se pooštravanje nastavi.

Pod prepostavkom da će se monetarno zaoštravanje u Srbiji, kao i u zoni evra, nastaviti, predviđamo da će se inflacija smiriti i vratiti u ciljni opseg tokom dvogodišnjeg horizonta projekcije. Naravno, ova projekcija je zasnovana na tome da Srbija zadrži odgovarajući miks politika, kadaje zaoštravanje monetarne politike praćeno kontinuiranom fiskalnom konsolidacijom. Konkretno, fiskalna politika treba da izbegava neciljane mere podrške koje stvaraju pritiske tražnje na inflaciju i da se više fokusira na podršku ugroženima.

Da li ste sa Vladom Srbije razgovarali o reformama javnih preduzeća?

– O ovim pitanjima redovno razgovaramo sa vlastima, zajedno sa drugim međunarodnim partnerima kao što su Svetska banka i EBRD. Što se tiče reformi preduzeća u javnom vlasništvu, drugareviziju u okviru Instrumenta za koordinaciju politike poziva na hitne finansijske i operativne reforme i reforme upravljanja u glavnim energetskim državnim preduzećima. Kao što sam već pomenula, poremećaji u domaćoj proizvodnji električne energije u kontekstu visokih svetskih cena energije uveliko su povećali troškove energije za srpsku privredu i državni budžet. Ublažavanje ovih teškoća zahteva ne samo prilagođavanje cena u energetskom sektoru, što je potrebno i dobrodošlo, već i sprovođenje

Dok pokušavaju da reše trenutne probleme, kreatori politike će takođe morati da razmišljaju na duži rok. Ovo je stari savet, ali ostaje veoma relevantan. Sa ekonomijama koje se suočavaju sa neizvesnošću i složenim krizama premija na prethodne strukturne reforme sada je veća nego ikada

fundamentalnijih reformi upravljanja u energetskim državnim preduzećima. Shodno tome, program koji podržava MMF fokusira se na implementaciju strategije vlasništva i upravljanja u državnim preduzećima. Ovaj program predviđa u bliskoj budućnosti donošenje novog zakona o upravljanju društvenim preduzećima i promenu pravnog statusa Elektroprivrede Srbije (EPS) u akcionarsko društvo. O dodatnim koracima biće reči tokom sledeće misije MMF-a u Beogradu.

Drugi pregled naglašava važnost formulisanja i sprovođenja, bez ikakvog odlaganja, nove strategije ulaganja u energiju koja će podržati pouzdano snabdevanje energijom, što je od vitalnog značaja za poslovno okruženje, kao i ekološki prihvatljivu proizvodnju energije u Srbiji.

Šta Srbija treba dodatno da uradi da bi sačuvala veliki priliv investicija i otvaranje novih radnih mesta? Kakve ste zaključke izvukli iz razgovora sa predstvincima udruženja domaćih i stranih investitora kao što je Savet stranih investitora?

– U trenutnom kontekstu visoke neizvesnosti i eksternih šokova neposredni prioritet je očuvanje makroekonomske i finansijske stabilnosti. Ovo je važno jer pomaže da se obezbedi predvidljivije okruženje za postojeće i nove poslove. Što se tiče drugih dugoročnih prioriteta, delimo mnoge

stavove koje su izneli Savet stranih investitora i druga udruženja investitora koji naglašavaju potrebu da se nastavi sa poboljšanjem investicione klime, jačanjem vladavine prava i unapređenjem upravljanja. Takve reforme bi dodatno učvrstile poverenje i unapredile konkurentnost, čime bi se održala atraktivnost Srbije za SDI, pa ih stoga ne treba odlagati.

Rastuće cene energije i zelena tranzicija mogu da ugroze najsiromašniji deo društva. Šta je potrebno da bi se zelena tranzicija sprovedla na način koji bi bio pošten prema siromašnima?

INTERVJU

- Istina je da više cene energije obično više štete siromašnjim nego bogatijim domaćinstvima. Po mišljenju MMF-a, vlade bi trebalo sve više da usmere svoje političke napore na obezbeđivanje prihoda ugroženim domaćinstvima bez narušavanja granične cene koju plaćaju za energiju. Mere podrške mogu imati različite oblike. One mogu ciljati domaćinstva ispod određene tačke raspodele prihoda. Mogu isto tako uključiti dodatnu direktnu podršku domaćinstvima sa

Tim MMF-a će posetiti Beograd u oktobru radi treće revizije u okviru PCI i revidirati ekonomske izglede za Srbiju uzimajući u obzir globalna prelivanja, kao i faktore specifične za Srbiju koji ublažavaju ove spoljne šokove

niskim primanjima za osnovne, neenergetske troškove (obrazovanje, zdravlje, hrana) koji su u opasnosti da budu pritisnuti višim troškovima energije. U tom kontekstu, posebno je važno ojačati nacionalne mreže socijalne sigurnosti, kako bi se one mogle koristiti za obezbeđivanje transfera većem delu domaćinstava. Zapravo, jake mreže socijalne sigurnosti su takođe ključne za podršku ugroženim zajednicama i pokrivanje njihovih troškova prelaska na zeleniju ekonomiju.

U Srbiji bi izmena Vladine uredbe o zaštiti energetski ugroženih kupaca proširenjem obuhvata potencijalnih korisnika bila pravovremen korak da se zaštite siromašnija domaćinstva kada cene domaće energije rastu. Takođe, pozdravljamo nov informacioni sistem Registra socijalnih kartica i socijalne zaštite koji pomaže da se preciznije identifikuje kome je pomoć najpotrebni. Po našem mišljenju, sa pokrenutim unapređenim integriranim sistemima mogao bi postojati razlog za proširenje obuhvata socijalnom zaštitom, nivoa beneficija ili oboje na fiskalno održiv način.

Da li je danas pravi trenutak za podizanje cena energenata s obzirom na to da ne znamo hoćemo li imati ispravno grejanje i mogući su nestanci struje na zimu?

- Od početka prošle godine globalne cene nafte su se otprilike udvostručile, cene uglja upetostručile, a evropske cene prirodnog gasa su deset puta više. Tokom većeg dela ovog perioda energetske tarife u Srbiji su uglavnom ostale nepromenjene. Međutim, fiskalni troškovi rastu zbog takvog jaza između uvoznih i domaćih cena. Generalno, privremeno odlaganje povećanja cena moglo bi biti prihvatljiv odgovor na kratkotrajni šok. Međutim, sve je verovatnije da će se značajan deo povećanih globalnih cena energije zadržati. To znači da bi zemlje, uključujući Srbiju, trebalo postepeno da ukinu skupe široke mere podrške cenama i da se prilagode većim računima za uvoznu energiju, kako bi obezbedile da energetske i druge kompanije mogu da budu profitabilne u srednjem roku i da investiraju u budućnost.

Stoga mislimo da bi politike trebalo da nastave da se pomjeraju sa široke podrške, kao što je široka kontrola cena za energiju, ka ciljanijim olakšicama, kao što su transferi domaćinstvima sa nižim prihodima koja najviše pate od viših računa za energiju, kao što smo već i rekli. Po našem mišljenju, povećanje troškova energije treba postepeno preneti na krajnje korisnike, takođe kako bi se podstaklo ponašanje u pogledu štednje energije i ulaganja u energetsku efikasnost. Sa stalno višim cenama energije preraspodela potražnje i proizvodnje u pravcu manje energetski intenzivnih aktivnosti je neizbežna, a politike ne bi trebalo da odlažu na neodređeno vreme neophodno prilagođavanje, već da obezbede razumno glatku tranziciju. Nedavna povećanja cena gasa i struje u Srbiji su koraci u dobrom pravcu. Što se tiče nestanka struje, mislim da nadležni čine sve da obezbede kontinuirano i pouzdano snabdevanje energijom tokom predstojeće zime.

Kraj jedne godine je često dobar trenutak za razmišljanje o sledećoj. Kakav je vaš pogled na ekonomski pejzaž u 2023. na globalnom nivou i za Srbiju?

- Naslov nedavnog ažuriranja World Economic Outlook (WEO) koji govori o stavovima MMF-a o ekonomskom pejzažu je „Tmurno i neizvesnije“. Došlo je do oštrog usporavanja globalnog rasta sa negativnim kvartalnim rastom u drugom kvartalu 2022. godine, što odražava smanjenje BDP-a u Kini, Rusiji i Americi. Svetska ekonomija prolazi kroz veću inflaciju, koja dovodi do strožje monetarne politike i finansijskih uslova, usporavanja u Kini koje je gore nego što se očekivalo, odražavajući izbijanje kovida 19 i zaključavanja, energetsku krizu i dalje negativne posledice rata u Ukrajini. U julu je globalni rast za 2022. i 2023. smanjen na 3,2 i 2,9 odsto, što je niže od aprilske projekcije za 0,4, odnosno 0,7 procenatnih poena. MMF trenutno priprema nove ažurirane globalne projekcije koje će biti objavljenе u oktobru. Sada je jasno da su rizici za globalne izglede u velikoj meri nagnuti na lošiju stranu. Kao što je elaborirano u ažuriranju WEO, rat u Ukrajini bi mogao dovesti do iznenadnog zaustavljanja evropskog uvoza gasa iz Rusije; inflaciju bi moglo biti teže smanjiti nego što se očekivalo; stroži globalni finansijski uslovi mogli bi da izazovu probleme sa dugom u tržištima u razvoju i ekonomijama u razvoju; obnovljene epidemije kovida 19 i zaključavanja, kao i dalja eskalacija krize u sektoru nekretnina mogli bi mogla da ometa globalnu trgovinu i saradnju.

10 years
Pirot & Tigar Tyres

Growing
together

OUR FORMULA FOR SUSTAINABLE

GROWTH AND DEVELOPMENT

Our approach:

Safety + Employee and customer satisfaction + Fast market adaptability + Operational capabilities + Financial success + High ecological performance + Continuous commitment to our local community

Our key figures:

3600 employees; 440 million euros investment in the past 10 years; 4000 different sizes; 10 brands. 852 million euros income achieved in 2021.

Tigar Tyres

Kriza će imati cenu

Rastući inflatori pritisci opterećuju raspoloživi prihod i ulazne troškove preduzeća, uslovi finansiranja se pooštavaju, a centralne banke širom sveta bore protiv inflacije. Pogoršana očekivanja u vezi sa rastom, kako globalno tako i u Evropi, preliće se i na srpsku privredu. Ipak, verujemo da će srpska privreda nastaviti da raste istim tempom kao i 2022. godine

Srbija je otporna zemlja koja se može pohvaliti relativno dobro diverzifikovanom ekonomskom strukturu koju podržava teško stečena makrofinansijska stabilnost. Ovo je bilo očigledno tokom šoka izazvanog pandemijom i kasnijeg snažnog povratka. Očekujemo da će se rast nastaviti, ali umerenijim tempom jer sve izazovnije globalno makroekonomsko okruženje uzima svoj danak, kaže Mateo Kolandželi, direktor EBRD za zapadni Balkan sa kojim smo razgovarali nakon formiranja nove Vlade Srbije.

Prošle godine, oko 35% investicija EBRD-a plasirano je u ekološku infrastrukturu, obnovljive izvore energije, cirkularnu ekonomiju i efikasnost resursa na Zapadnom Balkanu. Koliko se ovaj trend može održati, s obzirom na energetsku krizu i odluku mnogih zemalja u EU da ponovo razmotre korišćenje uglja?

Kriza je naterala vlade da razmotre hitne akcije kako bi se postarale za sigurnost i pristupačnost snabdevanja energijom samo zato što nismo dovoljno brzo smanjili rasipanje i razvili dovoljno čistih izvora energije. Više energije sa niskim sadržajem ugljenika, poboljšana energetska efikasnost u industriji, građevinarstvu i transportu, kao i više skladištenja energije, pomogli bi u ublažavanju trenutne krize. Ipak, brži prelazak sa fosilnih goriva na čistu energiju najbolji način za izlazak krizu.

Energetska efikasnost je ključ za rešavanje mnogih kritičnih izazova današnjice. Mere koje se tiču potražnje sada imaju posebno važnu ulogu jer su cene energije na globalnom nivou visoke i nestabilne, ugrožavaju domaćinstva, sektore i čitave privrede. Te mere nude trenutne mogućnosti za smanjenje troškova energije, kao i oslanjanje na uvozna goriva.

Kriza nas uči da treba da povećamo ciljeve energetske efikasnosti i proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, a ekstremni događaji ovog leta sa nezabeleženim vrućinama i štetnim sušama uče nas da investiramo u ekološki održive tehnologije i rešenja.

Kako EBRD namerava da pomogne Zapadnom Balkanu i Srbiji da ubrzaju tranziciju ka zelenoj ekonomiji? Da li vidite stvarnu posvećenost Vlade Srbije unapređenju upravljanja otpadom i povećanju obima reciklaže?

Ubrzanje tranzicije ka zelenoj ekonomiji je naš apsolutno najvažniji cilj na Zapadnom Balkanu i mi ćemo rasporediti znatne i rastuće resurse da podržimo vlade u stvaranju povoljnog regulatornog okruženja. Takođe ćemo pomoći i da

RAST	E-VLADA	AGILNOST
Mislimo da će srpska privreda rasti snažnih 3,3 odsto u 2022. i nastaviti sličnim tempom sledeće godine.	Digitalizacija javne uprave je ključna oblast za poboljšanje poslovne klime i očuvanje atraktivnosti zemlje kao investicione destinacije.	Potrebitno je ogromno ulaganje u energetsku efikasnost da bi se obezbedila pristupačnost i očuvala konkurentnost srpske privrede.

se katalizuju ulaganja privatnog sektora u svim oblastima – energetika, transport, renoviranje zgrada, kao i ulaganja u ekološku infrastrukturu kao što su postrojenja za tretman otpada i otpadnih voda. Aktuelni primer na koji smo posebno ponosni jeste program za uvođenje obnovljivih izvora energije u proizvodnju daljinskog grejanja u 11 opština korišćenjem tehnologija koje uključuju fotonaponske, geotermalne, toplotne pumpe i povrat otpadne toploste. Upravo je ovo vrsta inovativnog pristupa koji je okrenut budućnosti, a koji bismo želeli da podstičemo širom regiona.

Kada je reč o upravljanju otpadom i reciklaži, Vlada Srbije je ranije ove godine usvojila novi Nacionalni program upravljanja otpadom. To je važan korak ka razvoju integrisanog sistema i prelaska na cirkularnu ekonomiju. Program uključuje ambiciozne ciljeve u pogledu stope reciklaže i eliminacije biorazgradivog otpada sa deponija. U potpunosti podržavamo ove ciljeve i blisko saradujemo sa Ministarstvom zaštite životne sredine kako bismo omogućili dostupnost znanja i finansiranja. Veoma smo ponosni na naše dve važne investicije u ovom sektor, projekat Vinča, koji je prvo i najveće ekološko JPP u regionu, i regionalni program upravljanja čvrstim otpadom, koji će unaprediti objekte koji opslužuju više od dva miliona ljudi.

Koliko trenutna mešavina politika odražava promenljivu ekonomsku realnost, kao što je uži fiskalni prostor? Koje bi bile vaše preporuke za novu Vladi Srbije?

Srbija ulazi u aktuelnu globalnu krizu sa snažnim srednjo-ročnim izgledima za rast i makrofinansijskom stabilnošću. Pooštravanje monetarne politike kao odgovor na povećane inflatorne pritiske bilo je blagovremeno i opravdano. Mere fiskalne politike s pravom imaju za cilj da zaštite domaćinstva od rasta cena, posebno u pogledu hrane na koju se komparativno u Srbiji troši skoro duplo više nego u EU. Mada su opšte fiskalne mere popularan izbor za vlade širom regiona koje pokriva EBRD-a i lako se primenjuju, one znače i veliki trošak. Ciljana podrška bi donela najveću korist s najmanjim troškovima, ali zahteva viši nivo administrativnih kapaciteta i reformu sistema socijalne pomoći, podržanu snažnim socijalnim registrom. Ubrzavanje razvoja obnovljivih izvora energije, pojačavanje napora za povećanje energetske efikasnosti i fokusiranje investicija na najvažniju infrastrukturu pomogli bi da se smanji fiskalno opterećenje uvoza energije i bili temelj budućoj energetskoj sigurnosti. Reformske napori za bolji finansijski i operativni položaj, kao i korporativno upravljanje,

Posvećeni smo ulaganju u zelenu tranziciju, spremni da podržimo zemlje Zapadnog Balkana u njihovim naporima za dekarbonizaciju, i krajnje odlučni kada je reč o razmerama zelenih investicija u narednim godinama

u javnom sektoru i među državnim preduzećima ne izazivaju fiskalne troškove, a ograničili bi fiskalni rizik.

Unapređenje upravljanja državnim preduzećima je dugotrajno pitanje koje su bivše srpske vlade često slabo rešavale. Koji su neophodni preduslovi za snažniji napredak u ovoj oblasti?

Reforme potrebne za jačanje upravljanja u državnim preduzećima obično traže snažnu političku posvećenost i duge vremenske rokove. Unapređenje korporativnog upravljanja i komercijalizacija državnih preduzeća daju podršku tržišnoj ekonomiji, ali bi trebalo da koriste i samim državnim preduzećima kroz efikasnije poslovanje. Isto važi i za društvo u celini, ono bi imalo korist kroz bolji nivo kvaliteta usluga i manje oslanjanja na državni budžet. Sve ovo zahteva jasno definisanje ciljeva pri upravljanju državnim preduzećima, kao i pažljivo praćenje da li se i kako ti ciljevi ostvaruju.

Srbija je napravila pozitivan korak usvajanjem Strategije državnog vlasništva i upravljanja privrednim subjektima u vlasništvu Republike Srbije za period od 2021. do 2027. godine, koju je EBRD podržala u pripremi. Strategija postavlja jasnu viziju za reforme koje imaju potencijal da doprinesu ekonomskom rastu, smanje fiskalne rizike i na kraju poboljšaju blagostanje građana. Sada je vreme da se ova ambicija pretvorи u zakoni i podzakonske akte, a očekuje se da će Ministarstvo privrede preuzeti

vođstvo. Kadaje reč o implementaciji, možda bi trebalo razmisiliti o pristupu u fazama, gde će se novi okvir i praksa uvesti prvo u preduzeća od većeg značaja za građane i privredu.

U tom pogledu EPS se pokazao posebno slabim, a status je zabrinjavajući u novim okolnostima u kojima nas očekuje veoma teška zimska sezona. Kakvu podršku EBRD može da ponudi u ovim novim okolnostima?

EPS i ceo energetski sistem Srbije ove zime su pred teškim izazovima. Ušteda energije je prioritet u bliskoj budućnosti, ali ova kriza i strukturne promene koje izaziva na energetskim tržištima treba da pruže priliku da se krene novim putem. Potrebno je ogromno ulaganje u energetsку efikasnost da bi se obezbedila pristupačnost i očuvala konkurentnost srpske privrede. Takođe je potreban ambiciozan plan za povećanje obnovljivih izvora energije, posebno pokretanjem konkurentnih aukcija za dodelu kapaciteta i iskorištavanje snažnog interesovanja koji postoji među privatnim investitorima. Potpuno smo

angažovani na svim ovim aspektima i spremni smo da pojačamo našu podršku u smislu finansiranja i stvaranja najpovoljnijeg okruženja za razvoj punog potencijala energetske efikasnosti i obnovljivih izvora.

Koliko dobro srpska vlada i kompanije koriste digitalizaciju kao sredstvo za rast? Koliko su MSP spremna za takve promene?

Pandemija je očigledno ubrzala digitalizaciju u svim granama privrede. Prisutno je ogromno interesovanje srpskih MSP u „tradicionalnim“ sektorima da više učestvuju u digitalnom prostoru i danas više od polovine projekata poslovnog savetovanja koje sprovodimo u zemlji uključuje digitalnu komponentu. Kada je reč o startapovima, Srbija ima živahan eko-sistem koji

Pošto je Srbija izgradila bazu izvozno orijentisanih kompanija i pokazala se kao atraktivno tržište za strane investitore, ima koristi od reorganizacije globalnog lanca snabdevanja, posebno u smislu blizine zemalja EU

negujemo na svim nivoima: rad sa akceleratorima i inovativnim kompanijama pojedinačno kroz dobro uspostavljen regionalni program pod nazivom Star Ventures. Takođe, direktnim finansiranjem podržavamo lokalne digitalne pravke koji proširuju svoj domet van Srbije kako bi postali regionalni i globalni igrači. HTEC i značajno finansiranje kupovine koje smo im obezbedili su primer na koji smo posebno ponosni.

Ne treba zaboraviti da smo se poslednjih godina materijalno angažovali da podržimo digitalizaciju poslovnih inspekcija. A sada smo započeli novi projekat za pojednostavljenje procesa izdavanja dozvola za projekte obnovljive energije.

U kojoj meri je Srbija spremna da iskoristi prednost reorganizacije globalnih lanaca snabdevanja?

Srpski izvoz je zabeležio snažan rast u poslednjoj deceniji, pri čemu su proizvodne kompanije prednjačile u izvozu robe, a IT i poslovne usluge prednjačili u izvozu usluga. Pošto je Srbija izgradila bazu izvozno orijentisanih kompanija i pokazala se kao atraktivno tržište za strane investitore, ima koristi od reorganizacije globalnog lanca snabdevanja, posebno u smislu blizine zemalja EU. Glavni izazov bi trebalo da bude nastavak postepenog udaljavanja od privlačenja resursno intenzivne proizvodnje ka sofisticiranim aktivnostima veće složenosti i dodatne vrednosti. Pored toga, jačanje veza između stranih direktnih investitora i lokalnih kompanija bi pomoglo da se maksimizuju koristi za širu ekonomiju kroz produktivnost i tehnološke prelive.

Kako u tom pogledu vidite svoju ulogu kao člana Upravnog odbora Saveta stranih investitora?

Pragmatičan i transparentan dijalog između Vlade i privatnog sektora je najvažniji za zdravo poslovno okruženje, a to je dinamika koju želimo da podržimo širom regiona kroz različite inicijative. Mislimo da Savet stranih investitora igra važnu i konstruktivnu ulogu u Srbiji i sa zadovoljstvom možemo da doprinesemo njegovim aktivnostima, uključujući i moje članstvo u Upravnom odboru. Srbija je u dobroj poziciji da nastavi da privlači snažan priliv investicija i odlučni smo da odigramo svoju ulogu u maksimizovanju ekonomskih mogućnosti za ovu zemlju i njen narod.

SEE CHANGE GOING LIVE

Digital transformation
is happening right now, taking
our lifts' reality to new exciting levels.
See and feel the change.

KLEEMANN
• **LIVE**

Get on board KLEEMANN's IoT
powered platform and witness
live a system that transforms
the way you monitor, control
and manage your lifts portfolio.
Boost your lifts' reliability, your
customers' satisfaction,
your business success.

Discover more at
www.kleemannlifts.com

WIDEST
PRODUCT RANGE
IN THE WORLD

EXPERTS
IN SPECIAL
PROJECTS

WORLD CLASS
DESIGN

RECORD FAST DELIVERY
FOR STANDARD
PRODUCTS

Digitalna transformacija je i dalje naš prioritet

U prethodnih pet godina napravljen je značajan pomak u oblasti digitalizacije. Ipak, prostora za značajna unapređenja ima, te ubrzavanje digitalizacije za FIC i dalje predstavlja jedan od glavnih fokusa

Ako bi trebalo sumirati godinu za nama i odabrati jednu oblast u kojoj je u Srbiji napravljen značajan napredak, za Dejana Turka, potpredsednika Saveta stranih investitora i generalnog direktora kompanije A1 Srbija i A1 Slovenija, to bi svakako bila digitalizacija. „Imajući u vidu katalizatore promena u poslednjih nekoliko godina, najveći napredak postignut je u oblasti digitalizacije, što je bio logičan sled okolnosti. Svest građana u pogledu digitalne pismenosti je počela da se menja, a državne institucije ubrzano da prate ove promene. Efekti su vidljivi i u poslovnim procesima i društvu u celini“, smatra Turk.

Evo kako naš sagovornik sumira ostvareni napredak: „Elektronske transakcije su u snažnom porastu, a beskontaktno plaćanje upotrebom digitalnih 'walleta' dostupnije. Značajan napredak postignut je u delu pravnog okvira koji omogućava dalju digitalizaciju finansijskih usluga. Umrežavanje pojedinih baza podataka između različitih institucija omogućilo je povećanje efikasnosti i uštede prilikom izvršenja administrativnih procedura. Imajući u vidu globalna dešavanja, značajno je pomenuti i uspostavljanje i funkcionisanje zelenih koridora u saradnji sa Evropskom komisijom i EU delegacijom, koji treba da osiguraju zaštitu lanaca snabdevanja i da obezbede da i roba i transportni radnici mogu da putuju gde god im je potrebno bez odlaganja.“

U kojim oblastima ste najviše mogli da doprinesete svojom stručnošću i znanjem?

– Digitalna transformacija je već nekoliko godina za nas prioritet. Živimo u novom poretku u kom neprestano raste upotreba cloud tehnologija, rad na daljinu je svakodnevica, razvijaju se novi digitalni poslovni modeli i prenose velike količine podataka. Primena ICT tehnologija je postala sinonim za efikasnost, jer omogućava velike uštede, unapređuje kvalitet proizvoda i usluga, skraćuje vreme potrebno za završetak posla i smanjuje administraciju.

Sve više poslovnog i društvenog života se odvija na mreži, što je u fokus stavilo drugu važnu temu, a to je zaštita bezbednosti i podataka. Broj sajber napada se povećava praktično na dnevnom nivou. Bezbednosne prakse kompanija treba da idu ukorak sa brzinom digitalne transformacije. To znači da

nije dovoljno razmišljati samo kako ubrzati određeni proces već kako ga bezbedno ubrzati.

Kao kompanija koja je istovremeno i internet i ICT provajder, na nama je velika odgovornost da na pravi način podržimo biznise i predložimo im adekvatna rešenja kojima će moći da idu ukorak sa izazovima tržišta.

Kako biste iz te perspektive ocenili kvalitet dijaloga sa poslovnom zajednicom o novim i izmenjenim propisima?

INOVACIJE

Poredeći sa EU, Srbija ima relativno dobru institucionalnu i normativnu podlogu za inovacije i digitalnu transformaciju.

POTENCIJAL

Rad van kancelarije pruža nove mogućnosti u vidu zapošljavanja ljudi iz lokalnih sredina i teže zapošljivih kategorija, što predstavlja dodatan motiv za usaglašavanje radnog zakonodavstva.

SAJBER BEZBEDNOST

Kao internet i ICT provajderu, na nama je velika odgovornost da na pravi način podržimo biznise i predočimo im adekvatna rešenja kojima će moći da idu ukorak sa izazovima tržišta.

– Prvi dijalog na temu ubrzavanja digitalizacije otvoren je pre pet godina i za FIC i dalje predstavlja jedan od glavnih prioriteta. Od tada je urađeno dosta od poslovanja okvira za poslovanje do unapređenja efikasnosti državnih institucija i pružanja boljih usluga i pravnim i privatnim subjektima. Poredeći sa EU, Srbija ima relativno dobru institucionalnu i normativnu podlogu za inovacije i digitalnu transformaciju.

Prema Analizi stanja inovacija i procesa digitalne transformacije u Republici Srbiji iz novembra 2021, koju je sproveo Naled, danas više od 50% preduzeća u Srbiji smatra digitalnu transformaciju preduslovom za opstanak na tržištu, značajno više nego pre pet godina. Prostora za dalja, značajna unapređenja ima, ali je uprkos tome napravljen veliki pomak.

U prethodne dve godine jedan od vaših prioriteta bila je digitalizacija i zaštita podataka. Da li je zaštita podataka o ličnosti u Srbiji (svest, odnosno regulativa po ovom pitanju) dostigla nivo EU rešenja, odnosno da li je usklađena sa najboljom evropskom praksom?

– Srbija je dobila Zakon o zaštiti podataka o ličnosti koji je usaglašen sa Opštom uredbom EU o zaštiti podataka. On je u najvećem delu usklađen sa GDPR-om i evropskom regulativom, ali još uvek ima prostora za podizanje svesti oko ovog pitanja, kao i za unapređenje i prilagođavanje lokalnim potrebama u cilju njegove bolje implementacije u praksi.

Dali su Hrvatska, Mađarska, Rumunija, Bugarska i Grčka već pokrenule prve 5G mreže ili su u eksperimentalnoj fazi? Kakva su očekivanja od Vlade Republike Srbije povodom najavljenog tendera? Kakva su iskustva sa drugih tržišta po ovom pitanju?

– U svim zemljama koje navodite 5G je pušten u komercijalnu upotrebu. Budući da je A1 deo A1 Telekom Austrija grupe,

imamo iskustva iz prve ruke – Austrije, Bugarske, Hrvatske, Slovenije, koja su jako pozitivna. Poređenja radi, Prema Ookla mapi o zastupljenosti 5G u svetu, brzine interneta u zemljama koje su uvele 5G mrežu dostižu od 200 do 490 megabita u sekundi, dok je u Srbiji prosečna brzina 49 megabita u sekundi.

U A1 Srbija smo posvećeni razvoju prema novom spektru i potpuno smo spremni za uvođenje 5G tehnologije, kao i za tender za koji se nadamo da će se desiti u što skorije vreme. Resursi koje ullažemo u razvoj mreže su veliki, i privreda i korisnici se oslanjaju na nas. U tom kontekstu nadamo se da će država prepoznati značaj naše dugoročne investicije u 5G tehnologiju i da će inicijalna cena spektra biti prihvatljiva, i u skladu sa trendom cena koje su postignute prošle godine u regionu. Takođe, nadamo se jasnoj predvidljivosti uslova za održavanje same aukcije.

Kovid 19 je doneo brojne promene u našim životima, uključujući prelazak na rad od kuće, rad na daljinu i hibridni rad. Koliko smo institucionalno spremni da pratimo ove promene i kako Zakon o radu treba da se prilagodi novim okolnostima?

– Rad van kancelarije je postao ustaljen u mnogim industrijama. Zaposleni od poslodavaca danas očekuju primenu nekog vida rada van kancelarije, to se više ne posmatra kao benefit. Ova praksa postojala je i pre nego što su je globalna dešavanja nametnula. Uzimajući u obzir da rad van kancelarije pruža i nove mogućnosti u vidu zapošljavanja ljudi iz lokalnih sredina i teže zapošljivih kategorija, postoji dodatan motiv da se važeći zakonodavni okvir uskladi sa postojećom praksom. To znači da

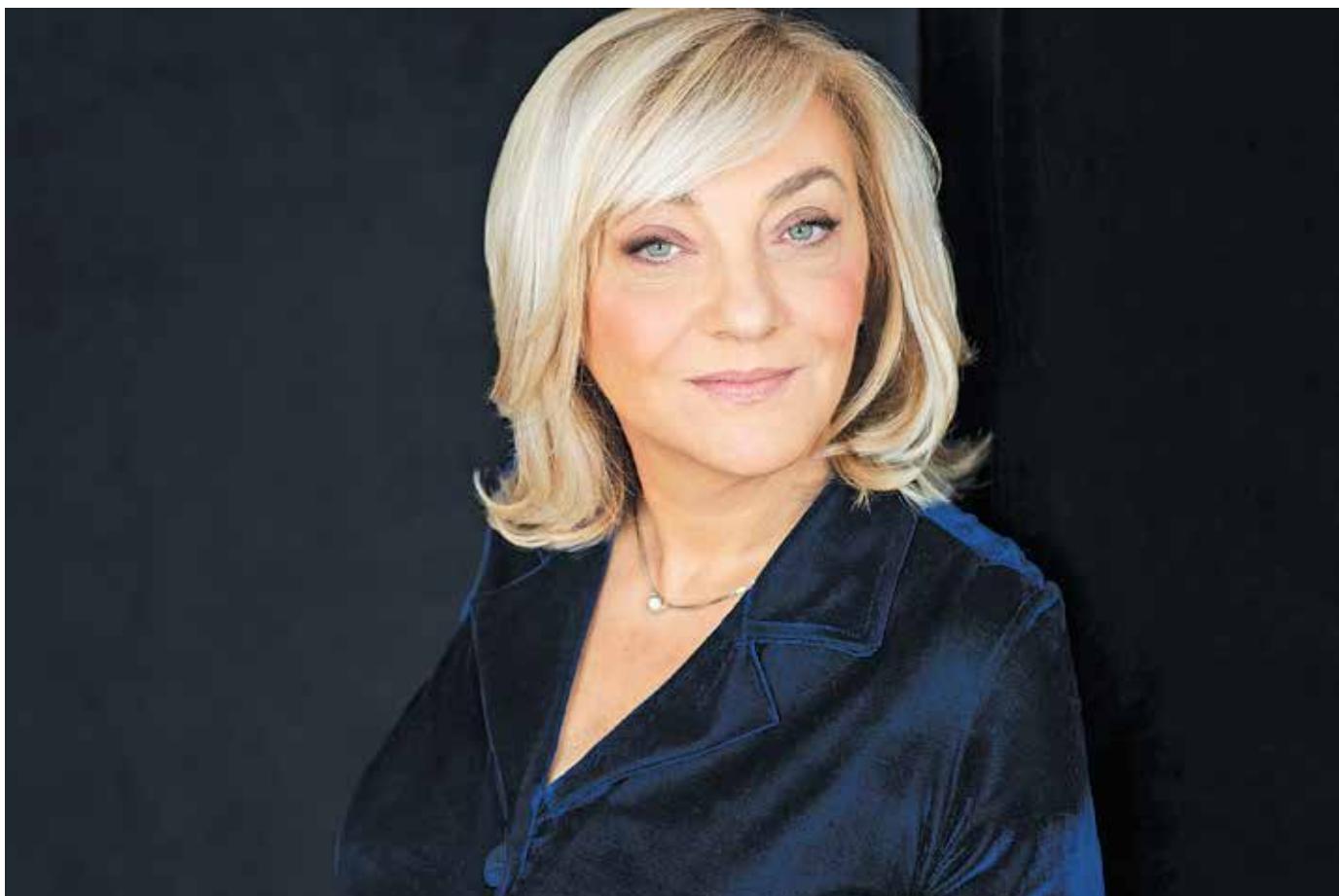

Nadamo se da će država prepoznati značaj naše dugoročne investicije u 5G tehnologiju i da će inicijalna cena spektra biti prihvatljiva, i u skladu sa trendom cena koje su postignute prošle godine u regionu. Takođe, nadamo se jasnoj predvidljivosti uslova za održavanje same aukcije

omogućavanje poslodavcima da oblikuju okruženje koje na najbolji način zadovoljava potrebe organizacije rada, tako da se poštuju prava i poslodavaca i zaposlenih.

Zajedno smo jači

Strane investicije su važna poluga ekonomskog razvoja koja još više dobija na značaju u uslovima spoljnopolitičkih i zdravstvenih izazova sa kojima se danas suočavamo. Izvozno orijentisana partnerstva stranih i domaćih kompanija doprinose rastu i stabilnosti ekonomije

U poslednjih deset godina strani investitori, zajedno sa domaćim, doprineli su značajnom smanjenju stope nezaposlenosti, sa 19,3% koliko je iznosila u 2012. godini na 9,5% u 2022. godini. Samo članice FIC-a investirale su oko 36 milijardi evra i trenutno direktno zapošljavaju više od 100.000 građana Srbije.

„Pored ovih direktnih efekata, strani investitori su dali nemerljiv doprinos razvoju malih i srednjih preduzeća u Srbiji, koja predstavljaju okosnicu razvoja svake privrede. U lancu vrednosti mnogi naši preduzetnici su postali važne karike velikih globalnih kompanija i to ne samo kao dobavljači sirovina već i poluproizvoda i usluga. Kreirana su mnoga izvozno

orientisana partnerstva koja su rezultirala pozitivnim efektom na ukupni spoljnotrgovinski bilans Srbije“, kaže Ana Govedarica, potpredsednica i portparolka Saveta stranih investitora i generalna direktorka kompanije „Roche“.

„Ne treba zaboraviti da su upravo partnerstva sa velikim korporacijama domaćem MSP sektoru omogućila bolji kreditni rejting, ali i povoljnije uslove kreditiranja od strane poslovnih banaka koje prate njihovo poslovanje“, navodi sagovornica. „Uporedo sa novčanim ulaganjima, članice Saveta stranih investitora su u Srbiju donele, ali i permanentno unapređuju nešto čiji efekti se mere dugoročno: transfer znanja i novih tehnoloških rešenja, ali i novu korporativnu kulturu koja sve

EVROINTEGRACIJE

Savet stranih investitora pruža snažnu podršku svim Vladinim telima koja rade na tome kako bi ojačali spremnost svih ovdašnjih kompanija za EU tržišnu utakmicu.

SINERGIJA

Mnogi naši preduzetnici su postali važne karike velikih globalnih kompanija i to ne samo kao dobavljači sirovina već i poluproizvoda i usluga, što je pozitivno uticalo na ukupni spoljnotrgovinski bilans Srbije.

TEHNOLOGIJE

Uporedno sa novčanim ulaganjima, članice Saveta stranih investitora su u Srbiji doprinele transferu znanja i novih tehnoloških rešenja, ali i uvođenju nove korporativne kulture.

više dobija na značaju. Svedoci smo da nove generacije milenijalaca preuzimaju ključnu ulogu na tržištu rada, a njihov doživljaj kompanija i karijere je znatno drugačiji od njihovih prethodnika."

Šta je, po vama, najveće dostignuće Saveta stranih investitora u tom pogledu?

– Može se reći da su gotovo sve aktivnosti Saveta stranih investitora usmerene ka jedinstvenom cilju, a to je stvaranje poslovne predvidljivosti i unapređenje poslovne klime za sve tržišne aktere bez obzira na veličinu i zemlju odakle dolaze. Svesni smo da je reč je o kontinuiranom procesu u kojem je naš ključni partner Vlada Republike Srbije sa kojom Savet stranih investitora ima institucionalnu saradnju kroz Radnu grupu za sprovođenje preporuka iz „Bele knjige“.

Kada je reč o EU integracijama, FIC pruža snažnu podršku svim Vladinim telima koja rade na tome kako bi ojačali spremnost svih ovdašnjih kompanija za EU tržišnu utakmicu.

Kako ste održavali dijalog unutar članstva i sa zainteresovanim stranama i zajednicom uopšte u vreme kada smo svi bili zatvoreni u kućama?

– Mnogo je primera učešća svih sektorskih FIC odbora u oblikovanju propisa i mera Vlade Republike Srbije, i to na potpuno nepristrasan način. Važan kohezioni faktor unutar FIC-a, tj. međunjegovim kompanijama članicama, jeste to što FIC organizuje veliki broj internih formalnih i neformalnih aktivnosti kojima se omogućuje stalna sektorska i intersektorska komunikacija. To dovodi do toga da, kao i u situaciji kada smo svi bili zatvoreni u kućama, kompanije članice nastave neophodan dijalog preko svih digitalnih platformi koje su bile na raspolaganju i podele iskustva vođenja različitih vrsta poslovanja u novonastalim

okolnostima. Krizna situacija je čak dodatno zbližila naše kompanije članice.

Jedna od osam prioritetnih oblasti Saveta jeste farmaceutska industrija. Kakav napredak je postignut u toj oblasti i kakva su vaša očekivanja za narednu godinu?

– Kao neko ko dolazi iz farmaceutskog sektora, nećete zameriti na mojoj slabosti da izdvojam odlične rezultate koje je FIC ostvario baš u mojoj matičnoj industriji. Naime, poslednja dva izdanja „Bele knjige“ navode kao prioritet potrebu sistemskog finansiranja inovativnih lekova, tj. subvencionisanje budžeta Republičkog fonda od strane centralnog budžeta upravo za tu namenu. I mogu reći da se naišlo na puno razumevanje svih aktera – RFZO, Ministarstva zdravlja i Ministarstva finansija. Izdvojen je budžet od oko 6 milijardi dinara, a koji je raspodeljen za finansiranje 26 novih lekova/indikacija iz više terapijskih oblasti (dijabetes, onkologija, kardiologija, hematologija, multipla skleroza, hepatitis C, psorijaza i hemofilija). Celokupan proces pregovaranja i ugovaranja uslova finansiranja novih lekova sproveden je prema kriterijumima utvrđenim od strane Centralne komisije za lekove, uz intenzivne aktivnosti predstavnika RFZO i farmaceutskih kompanija, a sve je okončano zaključenjem više modela posebnih ugovora čime je usvojena najbolja evropska praksa. Time je učinjen krupan korak napred u pogledu dostupnosti najsavremenijih terapija za naše paciente, a istovremeno i postavljen nov cilj za Farmaceutski odbor FIC, kao i FIC

Zahvaljujući preporukama Odbora za farmaciju Saveta stranih investitora u due „Bele knjige“, učinjen je krupan korak napred u pogledu sistemskog finansiranja inovativnih lekova i dostupnosti najsavremenijih terapija za naše paciente

u celini, a to je da se osigura ponavljanje opisanog procesa svake godine, što nas onda dovodi u dugo željenu poziciju da možemo s pravom reći da se pacienti u Srbiji leče u pogledu medikamentne terapije istovetno kao i pacienti u ekonomski razvijenijim zemljama od naše.

Digitalizacija je naš imperativ

Kompanije gotovo u realnom vremenu prilagođavaju svoje poslovanje i poslovne politike, a Savet stranih investitora, kao njihova kuća, nastoji da svojim delovanjem isprati njihove nove potrebe nastale kao posledice izazova koje je donela nova realnost na globalnom nivou

Poslednje dve godine su unele velike promene u naše svakodnevne živote, kao i u način poslovanja kompanija, naših članica, kaže Aleksandar Ljubić, izvršni direktor Saveta stranih investitora (FIC). Nova normalnost ojačala je svest među kompanijama da se, bez obzira na to iz koje sfere dolaze, suočavaju sa istim ili veoma sličnim problemima. To je uticalo na razvijanje intenzivnije komunikacije, ali i otvaranje novih polja saradnje unutar FIC-a, kaže Ljubić. „Da podsetim, zajedno sa našim partnerima iz EU Delegacije u Srbiji, FIC je u trenutku izbijanja pandemije i opštег zatvaranja, imao važnu ulogu u uspostavljanju zelenih koridora koji su omogućili da se lanci snabdevanja ne prekinu, ali i da ne dođe do propadanja mnogih malih i srednjih preduzeća“, navodi naš

sagovornik. Danas su u fokusu članica zelena agenda, upravljanje otpadom, obnovljivi izvori energije, cirkularna ekonomija i povezana pitanja. „Pritom, treba reći da su naše članice, sledeći politike svojih matičnih preduzeća, koja u gotovo 80% imaju sedište u zemljama EU, karbonski neutralne“, navodi izvršni direktor FIC.

U poslednje dve godine ubrzana je digitalizacija za koju su se Savet, odnosno njegove članice, snažno zalagale i pre početka pandemije. „Savet se još jednom pokazao kao pouzdan partner Vlade Republike Srbije koja je digitalizaciju označila kao jedan od ključnih prioriteta na svojoj agendi. Ponosni smo na inicijative i stručni doprinos naših članica koje su u ovoj oblasti dale rezultate i već su primenjene u praksi ili se njihova primena može očekivati u skoroj budućnosti, poput

DIGITALIZACIJA

Savet stranih investitora nastavlja da se zalaže za dalje ubrzavanje digitalizacije finansijskih usluga kroz intenzivniju razmenu podataka između Poreske uprave i privrednih društava, po uzoru na veliki broj zemalja EU.

EVROINTEGRACIJE

Pozvaćemo EU da pruži još snažniju podršku Srbiji na njenom evropskom putu jer u ovim izazovnim vremenima čini nam se da je to od ključnog značaja.

JUBILEJ

Na predstavljanju „Bele knjige“ u novemburu svečano ćemo obeležiti 20. godina neprekidnog zalaganja za razvoj predvidljivog, konkurentnog i održivog poslovnog okruženja.

digitalizacije menice, video-identifikacije i primeni potpisa u 'Cloudu', kaže naš sagovornik. FIC je krajem 2020. godine pokrenuo ozbiljnu i opsežnu inicijativu za digitalizaciju finansijskih usluga u Srbiji. „Cilj je da se omogući da se gotovo sve finansijske usluge brzo i bez problema elektronskim putem sprovode i učine dostupne klijentima, što treba da dovede do uklanjanja tzv. uskih grla u poslovanju kompanija“, objašnjava naš sagovornik.

Kako se strategija komunikacije razvijala u vreme kada smo svi prelazili na digitalne alate? Šta je sa tačke gledišta Saveta investitora sledeći prioritet u oblasti digitalizacije?

– Kao poslovna zajednica koja okuplja velike globalne kompanije koje posluju u Srbiji i koja se zalagala za digitalizaciju u svim poljima i pre izbijanja pandemije kovida 19, moramo naglasiti da je pandemija samo ubrzala korišćenje različitih digitalnih alata u poslovanju naših članica generalno, ali i u našoj komunikaciji. I ranije smo se veoma uspešno oslanjali na tzv. hibridne modele, jer ne zaboravite da naše članice, koje dolaze iz različitih privrednih segmenata, posluju i u različitim delovima Srbije, a upravo su digitalni alati omogućili komunikaciju u realnom vremenu i sve intenzivniju potrebu za koordinacijom, ali i razmenom važnih informacija među članicama. Svesni smo činjenice da će u periodu i nakon pandemije upotreba digitalnih alata komunikacije ostati veoma prisutna u poslovnoj komunikaciji kompanija. Zato nastavljamo da se zalažemo za dalje ubrzavanje digitalizacije finansijskih usluga pre svega kroz razmenu podataka između Poreske uprave i privrednih društava (u prvom redu finansijskih institucija) po uzoru na veliki broj zemalja EU, a koja bi eliminisala potrebu za papirnom dokumentacijom. Takva rešenja omogućila bi npr. kupovinu kreditnih proizvoda potpuno onlajn, olakšala i učinila dostupnijim korišćenje digitalnog identiteta/potpisa najširem krugu građana, na jednostavan način i bez visokih troškova. Istovremeno, Savet stranih investitora spreman je da pruži maksimalnu podršku podizanja digitalne pismenosti građana.

Kako ste organizovali dijalog sa EU Delegacijom i EK ove godine, uvezvi u obzir vaše zalaganje za bržu integraciju Srbije u EU?

Ponosni smo na inicijative i stručni doprinos naših članica u oblasti digitalizacije koje su već primenjene u praksi ili se njihova primena može očekivati u skorijoj budućnosti, poput digitalizacije menice, video-identifikacije i potpisa u 'Cloudu'

– Razvijajući dugoročno i stabilno partnerstvo sa EU Delegacijom u Beogradu, kao i sa Evropskom komisijom u Briselu, FIC nastavlja da promoviše prednosti evropskog puta i daje aktivan doprinos evrointegracijama Srbije. Zanas nema dileme da je članstvo u EU, put kojim Srbija treba i mora da ide. Na tom putu FIC ostaje dosledan u zalaganju, ali i aktivnom pružanju doprinosa stavljući svoje kapacitete na raspolaganje posebno u domenu sprovođenja strukturnih reformi srpske privrede, zalažući se za korporatizaciju javnih preduzeća, završetak procesa privatizacije, ali i održivu finansijsku konsolidaciju. Dabi se to sproveo, potrebno je osigurati unapređenje primene propisa i kontinuiran i otvoreni dijalog između Vlade i poslovne zajednice. Samo na taj način, dugoročno i održivo, možemo obezbediti unapređenje poslovne klime i transparentnost i predvidljivost ukupnog poslovnog ambijenta koji je važan i za naše članice koje su već investirale u Srbiji i za nove investitore.

Kako vidite Savet stranih investitora u narednih 20. godina?

– FIC ove godine obeležava svoj dvadeseti rođendan. U trenutku osnivanja 2002. godine, četrnaest, u to vreme vodećih stranih investitora u Srbiji, uz podršku OECD Investment Compact SEE, prepoznalo je potrebu da aktivno promovišu i razvijaju predvidivo, konkurentno i održivo poslovno okruženje kroz otvoreni dijalog sa vlastima i drugim značajnim akterima u društvu i privredi. Danas, dvadeset godina kasnije, Savet stranih investitora okuplja oko 120 članica, koje su uložile oko 36 milijardi evra i koje zapošljavaju više od 100.000 građana Srbije. U svom članstvu okupljamo, pored renomiranih svetskih kompanija, i bilateralne privredne komore, dok su Evropska investiciona banka (EIB) i EBRD institucionalni članovi našeg Borda direktora. U proteklih dvadeset godina okolnosti u srpskoj i svetskoj privredi su se osetno menjale, a sa njima i Savet kako bi se tim promenama prilagodio i kako bi što efikasnije odgovorio na izazove sa kojima se, pre svega naše članice suočavaju, dajući na taj način doprinos unapređenju ukupnog poslovnog ambijenta u Srbiji. Vrednosti za koje smo se zalagali ostaju prioriteti i u narednom periodu, a naša ključna uporišta ostaju: nezavisnost, transparentnost, stručna znanja, najbolje međunarodne prakse i, pre svega, podrška evropskim integracijama.

Pozitivni rezultati su jasno vidljivi

Uprkos negativnim eksternim faktorima, vidljivo je da su u Srbiji nastavljene aktivnosti na institucionalnom unapređenju uslova poslovanja i sistemu kontrole nelegalne trgovine

Krizno stanje je postalo realnost života i poslovanja u ovoj dekadi. Nakon dve izuzetno teške kovid godine svet je suočen sa globalnom krizom izazvanom ratnim dejstvima. Tradicionalni lanci snabdevanja su prekinuti, a nove alternative se traže u situaciji gde smo suočeni sa dolazećom energetskom krizom. Sve ovo se negativno reflektuje na legalno poslovanje privrednih subjekata, dok se oni koji se bave nedozvoljenom trgovinom jako brzo prilagođavaju novom stanju i pronalaze načine da nastave sa ilegalnim aktivnostima. Negativan uticaj sive ekonomije danas moždajošjače pogađa celokupnu ekonomiju – odlivanje sredstava u nelegalne tokove sprečava mnoge države da ostvaruju svoje socijalne i razvojne planove i potrebe, dok se učesnici na tržištu, pored neplaniranih uvećanja troškova i umanjenih resursa, suočavaju i sa nelojalnom konkurenjom.

Uprkos negativnim eksternim faktorima, vidljivo je da su u Srbiji nastavljene aktivnosti na institucionalnom unapređenju uslova poslovanja i sistemu kontrole nelegalne trgovine. Vlada Srbije je zadržala temu borbe protiv nelegalne trgovine u vrhu svojih prioriteta i u skladu sa tim je bezodlaganja izrađen Nacionalni program za suzbijanje sive ekonomije za period 2022–2025. Članice FIC-a su konkretnim idejama i predlozima dale pun doprinos ovakvom strateškom planiranju.

Sistemski pristup u borbi protiv nelegalne trgovine, digitalizacija postupaka i konkretnе aktivnosti na terenu jasno doprinose pozitivnim rezultatima. Među njima je svakako reforma inspekcijskog nadzora koja podiže kvalitet i efikasnost rada inspekcijskih službi.

Predvidiv i efikasan poreski postupak jednaje od ključnih komponenti u suzbijanju nelegalne trgovine. Zakon o fiskalizaciji i Zakon o elektronskom fakturisanju, koji su uveli korišćenje modernih tehnologija u cilju digitalizacije evidentiranja prometa, elektronske razmene fakura i jednostavljanje i efikasnije kontrole državnih organa,

doprinose pozitivnim efektima na smanjenje nelegalne trgovine.

Pored svih poboljšanja, članice FIC-a u svakoj prilici ukazuju i na oblasti koje se moraju unaprediti kako bi se postignuti rezultati učinili održivim na duže vreme. Pre svega, neophodno je formiranje institucija sa punim mandatom i kapacitetom kako bi se odluke koje se donose smatrале validnim i obavezujućim za sve. Dodatno

Regionalni pristup i saradnja u rešavanju problema oko borbe protiv nelegalne trgovine i olakšavanju legalnog poslovanja značajniji je nego ikada ranije. Kompanije okupljene u FIC-u su kao i uvek spremne za svaki vid angažovanja na tom planu

jačanje inspekcijskog nadzora (uz obezbeđenje adekvatnog broja novih inspektorata i neophodne opreme), specijalizacija sudija za prekršaje u privredi, kao i fiskalno i administrativno rasterećenje privrede mogu se svrstati u osnovne ciljeve na kojima će FIC dalje insistirati.

Mere u oblasti politike akciznih proizvoda, pre svega duvana, nafte i kafe, među najosetljivijima su. Stoga je neophodan koordinisan rad državnih službi uz kontinuiranu saradnju sa odgovornom privredom i edukaciju građana, čime će se obezbediti podizanje svesti i doprineti dodatnom jačanju javnih finansija.

Usaglašavanje sa evropskim okvirom je imperativ

U Srbiji se postepeno usaglašava zakonodavni okvir u pogledu bezbednosti i kvaliteta hrane sa evropskim, mada je dinamika usklađivanja različita zbog podeljenih nadležnosti između dva ministarstva, za različite kategorije prehrambenih proizvoda, pa je pristup ovom pitanju parcijalan

Cilj politike bezbednosti hrane je zaštita potrošača i istovremeno osiguravanje nesmetanog funkcionalisanja tržišta. Evropska unija je usresređena na koncept utvrđivanja porekla ulaznih elemenata (npr. hrana za životinje) i izlaznih (npr. primarna proizvodnja, obrada, skladištenje, prevoz i maloprodaja). U slučaju Srbije najvidljivije je usaglašavanje zakonodavnog okvira u pogledu bezbednosti i kvalitetaproizvoda. No, zbog podele nadležnosti između dva ministarstva nije ista dinamika usklađivanja za sve kategorije hrane. Pristupa se parcijalno, dok je nejasna klasifikacija prioriteta u tom pristupu. Pored usklađivanja sa EU zakonodavstvom, koje je u određenim segmentima u značajnoj meri preuzeto, zadržavamo i lokalne standarde, pa često dolazi do kolizije zahteva i nemogućnosti primene.

Potpuna harmonizacija propisa u oblasti pregovaračkog Poglavlja 12 – Bezbednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, kao i njihova potpuna primena trebalo bi i dalje da je imperativ, jer će upravo to omogućiti efikasniju zaštitu potrošača, sprečiti trgovinske barijere i omogućiti nesmetano poslovanje svim subjektima u poslovanju hranom i trgovinsku razmenu sa EU. Kontrolnim telima pojednostaviti procedure kako bi mere koje se primenjuju radi zaštite zdravljibile efikasne, proporcionalne i jasno usmjerene. Takođe, potrebno je obezrediti da subjekti u poslovanju s hranom (odnosno svi koji proizvode, prerađuju ili su na neki drugi način uključeni u lanac proizvodnje

Kroz „Belu knjigu“ godinama predlažemo da se definiše nadležnost institucija u pogledu tumačenja propisa iz oblasti bezbednosti hrane i osigura obaveznost primene zvaničnih stavova Ministarstva na sve učesnike u lancu

hrane) budu dobro obučeni i svesni svoje odgovornosti.

Stručna radna grupa za poljoprivredu, sanitarnе i fitosanitarne mere u okviru Nacionalnog Koordinacionog tela za olakšanje trgovine tokom pandemije je usporila rad na aktivnostima vezanim za implementaciju akcionog plana za rešavanje problema u spoljnotrgovinskoj razmeni i pojednostavljenju administrativnih procedura. S obzirom na to da se ove godine privreda suočava i sa novim izazovima prouzrokovanim ekonomsko političkim dešavanjima u Evropi, pravi je trenutak da se nastavi s radom na ranije dogovorenim, ali i dalje aktuelnim aktivnostima.

Koliko god daje harmonizacija propisa zahtevan proces, njihova primena u praksi često je veći izazov. Razlozi često leže u nerazumevanju propisa, neujednačenim tumačenjima Pravilnika, Vodiča i Instrukcija koje objavi nadležno ministarstvo, ali i u činjenici da je nejasna odgovornost institucija za tumačenje propisa. U praksi je čest slučaj da laboratorijski tumače propise. Ovu problematiku već godinama ističemo kroz „Belu knjigu“, sa predlogom da se definiše nadležnost institucija u pogledu tumačenja propisa iz oblasti bezbednosti hrane i osigura obaveznost primene zvaničnih stavova Ministarstva na sve učesnike u lancu. Za bezbednost potrošača i privedu je važno i osigurati ujednačene kriterijume laboratorija prilikom kontrolnih analiza i jasno definisati odgovornosti laboratorija u pogledu tumačenja propisa.

Treba nam još digitalnih rešenja

Neophodno je da država, a i finansijski sektor rade na stvaranju višeg stepena poverenja u digitalizaciju. Pored toga, važno je raditi na uklanjanju zakonodavnih prepreka koje sputavaju izdavanje digitalnih polisa

Dolazak pandemije imao je jednu dobru stranu, a to je ubrzanje digitalizacije finansijskog sektora. Pre korone manje-više sve se završavalо preko poslovnica finansijskog sektora koji je nevoljno prelazio na digitalizaciju jer, s jedne strane, regulativa nije to omogućavala, a s druge strane, građani nisu bili spremni na takve promene. Tokom pandemije je došlo je do velikih promena na tom polju. U većem delu finansijskog sektora danas građani mogu sve da završe iz svoje fotelje. Država je dosta uradila na ovom polju i reforme su dale dosta dobrih rezultata.

Danas su usluge finansijskog sektora dostupne 24/7 našim građanima. Manje je papira i birokratije, a ključna prednost digitalizacije jeste lak i jednostavan proces komunikacije i prodaje između klijenta i finansijskog sektora. Kad pričamo o manama, mislim da tu postoje dva segmenta o kojima bi trebalo voditi računa. Jedan je poverenje u digitalne proizvode. Istraživanja pokazuju da u Srbiji građani, iako većina ima pametne telefone, imaju malo poverenja u onlajn kupovinu. Drugim rečima, postoji strah od prevara i dovođenja u zabludu. Trenutno imamo situaciju da finansijski sektor ima nova digitalna rešenja, a da se još uvek malo koriste. Ovde je važno da država, a i finansijski sektor, daju svoj doprinos u stvaranju višeg stepena poverenja u digitalizaciju. Drugi segment je regulativa. Na primer, u osiguranju još uvek ima propisa koji sputavaju da se izdaju digitalne polise.

Pokrenuli smo inicijativu za organizovanje godišnje konferencije finansijskog sektora na kojoj bi se pričalo otvoreno o svim pitanjima koja se tiču unapređenja u ovoj delatnosti

Naš Odbor dao je doprinos u razvoju digitalizacije u ovom segmentu aktivnim

učestvovanjem u razgovorima sa Narodnom bankom Srbije i Vladom Republike Srbije na različite teme koje su se ticale digitalizacije finansijskog sektora. Sledеći koraci su, pored pisanja predloga u „Beloj knjizi“, da nastavimo dijalog sa državnim organima i iniciramo nove trendove u digitalizaciji našeg sektora.

Jako je važno da se uvedu redovne radionice i seminari u saradnji NBS i finansijskog sektora, a u cilju konstruktivnih razgovora, razmene mišljenja i dobijanja uputstava i smernica na polju iznalaženja najboljih rešenja u delu zaštite prava i interesa korisnika finansijskih usluga. Unapređenja moraju da budu u skladu sa rešenjima koja su proizašla iz navedenih radionica. Jedino zajedničkim radom finansijskog sektora i regulatora može da se unapredi zaštita naših klijenata. Edukacija u finansijskom sektoru je obaveza svih nas, odnosno ceo finansijski sektor zajedno sa regulatorima mora da radi kontinuirano na edukaciji svih korisnika finansijskih usluga. Pored edukacije korisnika, mora da se radi i na edukaciji sudija i ostalih predstavnika državnih organa koji su direktno ili indirektno uključeni u proces zaštite korisnika finansijskih usluga.

Kada se ima u vidu sve navedeno, Odbor je već pokrenuo inicijativu da se organizuje godišnja konferencija finansijskog sektora na kojoj bi se pričalo otvoreno o svim pitanjima koja se tiču unapređenja finansijskog sektora. I nadam se da će sledeći put imati priliku da pričam o rezultatima te konferencije.

Koraci u dobrom smeru

NBS i Vlada Republike Srbije su u značajnoj meri omogućile da se aktivnosti na tržištu kapitala odvijaju nesmetano i u uslovima vanrednih okolnosti, a sa postepenim smirivanjem geopolitičkih napetosti očekujemo postepeno vraćanje fokusa na dalji razvoj tržišta

Tržište kapitala u Srbiji je doseglo određeni stepen razvoja i nakon nastupanja pandemije i, kasnije, početka rata u Ukrajini čini se da je došlo do određene stagnacije. To je sva-kako jednim velikim delom i posledica usmerenosti lokalnih aktera tržišta na mere kojima se otklanjavaju štetne posledice prelivanja ovih križnih događaja na njihovo poslovanje, što je u određenoj meri pomerilo fokus sa inovacija i razvoja na održavanje postojećeg nivoa performansi. NBS i Vlada Republike Srbije su u veoma značajnoj meri omogućile da se aktivnosti na tržištu kapitala

u najvećoj mogućoj meri odvijaju nesmetano i u uslovima ovih vanrednih okolnosti, a sa postepenim smirivanjem geopolitičkih napetosti možemo

očekivati i postepeno vraćanje fokusa na dalji razvoj tržišta. Tu se, pre svega, očekuje da akteri na tržištu u većoj meri počnu da zaključuju transakcije sa finansijskim derivatima koje

karakteristikama ovih proizvoda i njihovim prednostima i rizicima. Takođe se očekuje da REPO transakcije, koje se sada već tradicionalno obavljaju između banaka i NBS, postepeno

U predstojećem periodu trebalo bi staviti akcenat na edukaciju tržišnih učesnika o osnovnim karakteristikama kamatnih swapova i njihovim prednostima i rizicima

bi ih zaštiti od rizika porasta kamatnih stopa, tzv. kamatne swapove. U tom delu je već i dogovoren sa NBS da se u predstojećem periodu stavi veliki akcenat na edukaciju tržišnih učesnika o osnovnim

prošire i na druge subjekte. U tom smislu treba očekivati da biveća tražnjaprivrednih subjekata za ovim tipom proizvoda dovela i do daljeg razvoja regulatornog okvira koji bi podržao ove transakcije.

Administrativne barijere na putu digitalizacije

Neusaglašenosti regulatornog okvira u domenu zaštite životne sredine onemogućavaju postavljanje mobilnih baznih stanica, čime se ugrožava proširenje kapaciteta i tehnološko unapređenje mobilnih mreža

Kadgovorimo o regulativi u oblasti telekomunikacija, za nas je i dalje problem broj jedan neusaglašenost regulatornog okvira iz domena zaštite životne sredine koji onemogućava postavljanje mobilnih baznih stanica, čime se ugrožava proširenje kapaciteta i tehnološko unapređenje mobilnih mreža. Propisi u ovoj oblasti nisu usaglašeni sa regulativom EU, a okolnost da je njihova implementacija poverena lokalnim samoupravama do datno otežava situaciju usled različitih praksi u gradovima i opštinama.

Iz neznanja, straha ili neobaveštenosti godinama se dodaju nova ograničenja čak i u propisima koji nisu iz oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja kakvi su planski dokumenti iz domena urbanizma.

Sa druge strane, svesni smo da postoji neopravdانا zabrinutost građana u pogledu navodnog uticaja baznih stanica na zdravlje ljudi, zbog čega bi trebalo raditi na edukaciji stanovništva i predočavanju naučno utemeljenih činjenica.

Ovo ukazuje na potrebu za reformom regulatornog okvira u smjeru veće transparentnosti i pridobijanja poverenja građana u kontrolu i merenja elektromagnetnog polja, ali i jednostavnijeg i bržeg puštanja u rad baznih stanica po standardizovanim i unapred utvrđenim procedurama.

Pored toga, očekujemo usvajanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama do kraja godine.

Kada je reč o digitalizaciji, naš Odbor vidi priliku za dalju digitalizaciju poslovanja u saradnji javnog i privatnog

Onlajn fiskalizacija koju je sprovelo Ministarstvo finansija, kao i projekat „Moji podaci za moju banku“, koji je realizovala Kancelarija za IT i eUpravu, odlični su primeri digitalizacije

sektora. Procedure u javnoj upravi su značajno ubrzane uvezivanjem državnih institucija i automatskom razmenom

dokumenta. Verujemo da slična saradnja između banaka, mobilnih operatora, osiguranja i drugih privrednih subjekata sa državnim organima može doprineti većoj efikasnosti i bezbednosti poslovanja. Razmena podataka sa Poreskom upravom, Registrom socijalnog osiguranja i Kreditnim birom u cilju procene stvarne kreditne sposobnosti i zaštite od prevara, omogućavanje provere validnosti lične karte preko MUP-a prilikom zaključenja ugovora ili korišćenje e-sandučeta eUprave za dostavu dokumentacije, samo su neki od primera u kojima vidimo taj potencijal. Naravno, dosta toga je već postignuto. Onlajn fiskalizacija koju je sprovelo Ministarstvo finansija, kao i projekat „Moji podaci za moju banku“, koji je realizovala Kancelarija za IT i eUpravu, odlični su primeri.

Uvođenje mreže pete generacije će dovesti do drastično manjeg kašnjenja u prenosu podataka, što otvara prostor za primenu inovativnih rešenja u industriji. Automatizacija i robotizacija poslovnih procesa primenom 5G-a mogu značajno da doprinesu povećanju produktivnosti. Rad velikog broja senzora omogućuje mnogo kraće vreme reagovanja, smanjenje prostora za greške, a proces donošenja odluka na osnovu velike količine novih podataka koje generišu senzori promeniće način na koji donosimo odluke. Ipak, mnogo toga zavisi od ambicija i planova industrija u nekoj zemlji, od poljoprivrede do automobilske industrije. Na nivou fizičkih lica kao korisnika, očekuje nas primena 5G-a u različitim oblastima od medicine do zabave.

Propisi treba da prate promenu prirode rada

Željno iščekujemo izmene zakonskih propisa koji će prepoznati savremene oblike rada i uneti veću izvesnost u pogledu prava i obaveza poslodavaca i zaposlenih

Potreba unapređenja radnog zakonodavstva u pravcu prepoznavanja i regulisanja fleksibilnih oblika rada je neminovna. Novi koncepti rada su uveliko uzeli maha i sada je već izvesno da nisu privremenog karaktera i da će daleko nadživeti pandemiju. Poslodavci i dalje imaju različite pristupe u odnosu na načine organizacije rada zaposlenih, ali se, kada obavljanje posla ne zahteva nužno fizičko prisustvo zaposlenog u prostorijama poslodavca, najčešće sreću tzv. hibridni modeli, koji kombinuju rad od kuće i u kancelariji. Postojeća zakonska rešenja o radu van prostorija poslodavca govore u drugom kontekstu, kao o posebnoj vrsti radnog odnosa, koji se zasniva radi obavljanja posla od kuće ili na daljinu, i nisu prilagođena okolnostima u kojima dolazi do čestih promena uslova rada, prostora u kome se radi, radnog vremena i načina organizacije rada uopšte. Takođe, ne prepoznaje se razlika između slučajeva kada se ovakav rad događa po nalogu poslodavca, kao reaktivna mera u borbi sa pandemijom, kojoj smo svedočili pre dve godine, i slučajeva u kojima poslodavci pružaju mogućnost rada van prostorija poslodavca kao vrstubenefit za zaposlene.

Manjkavost zakonskih rešenja i postojeće pravne praznine izložile su poslodavce mnogim nedoumicama u pogledu adekvatnog regulisanja rada od kuće ili rada na daljinu u protekle dve godine, posebno u pogledu potrebe formalnih izmena ugovora o radu, odnosno zaključenja aneksa ugovora o radu, mogućnosti

Neophodno je da se digitalizacija u poslovanju isprati i modernizacijom matičnog propisa koji uređuje radne odnose na način da se izričito omogući donošenje svih radnopravnih akata u formi elektronskog dokumenta

uređenja rada od kuće jednostranim aktima poslodavca, obaveza u pogledu

primene mera bezbednosti i zdravlja na radu, kao i naknade troškova skopčanih sa radom van prostorija poslodavca. Iako su preporuke i uputstva nadležnih organa bile od pomoći u prevazilaženju uočenih problema, one ne mogu biti dugoročni i pouzdani oslonac za uređenje radnopravnih odnosa, te se željno iščekuju izmene zakonskih propisa koje će prepoznati savremene oblike rada i uneti veću izvesnost u pogledu prava i obaveza poslodavaca i zaposlenih.

Potreba za fleksibilnošću nije nužno povezana samo sa radom od kuće ili na daljinu i odnosi se i na konzervativna rešenja u pogledu upravljanja radnim vremenom, ograničene mogućnosti čestih i brzih promena rasporeda rada bez administrativnih opterećenja, tradicionalne sisteme nagrađivanja zaposlenih. Poseban problem stvaraju rigidna zakonska rešenja u pogledu načina dostavljanja radnopravne dokumentacije, koja u doba digitalizacije i dalje podrazumevaju fizičko uručenje akata zaposlenima. Neophodno je da se digitalizacija u poslovanju isprati i modernizacijom matičnog propisa koji uređuje radne odnose, na način da se izričito omogući donošenje svih radnopravnih akata u formi elektronskog dokumenta, uz mogućnost korišćenja elektronskog potpisa, kao i elektronskih komunikacija između poslodavaca i zaposlenih. Trenutna regulativa, praćena spornim tumačenjima nadležnih organa, poslodavce ostavlja u nesigurnom ambijentu u kome digitalna transformacija ne može da doživi punu primenu.

Dalje unapređenje procedura osnov za dalji rast u sektoru

Nov ciklus investicija u projekte izgradnje stambenih, poslovnih, skladišnih i drugih komercijalnih objekata mogao bi biti iniciran kroz dalju reformu instituta konverzije

U 2014. godini je urađena velika stvar za građevinsku industriju izmenama Zakona o planiranju i izgradnju, kada je uvedena objedinjena procedura i nastavljen proces implementacije instituta konverzije prava korišćenja na građevinskom zemljištu u pravo svojine koji je 2015. godine završen donošenjem novog zakona. Efekti ove zakonodavne aktivnosti su bili vidljivi svih ovih godina, kada je tržište nepokretnosti bilo veoma aktivno.

Sada usled spoljnopoličkih dešavanja, koja ostavljaju posledicu i na sva tržišna kretanja, građevinska industrija se susreće sa izazovima koji mogu predstavljati opasnost po njen dalji rast. Ponovo je, na sličan način kao i 2014. godine, potrebno dati neophodne impulse kako se rast ovog sektora ne bi ugrozio.

Dobar deo posla je već urađen u oblasti energetike, izmenom postojećih zakona i donošenjem novog zakonodavnog okvira koji reguliše ovu oblast, čime se stavlja u fokus izgradnja objekata i infrastrukture potrebne za proizvodnju struje iz obnovljivih izvora energije.

Novi ciklus investicija u projekte izgradnje stambenih, poslovnih, skladišnih i drugih komercijalnih objekata mogao bi se omogućiti kroz dalju reformu instituta konverzije uz naknadu i promenu koncepta da je konverzija i plaćanje naknade za konverziju prepreka za dobijanje građevinske dozvole.

U Odboru smo zadovoljni onim što je do sada urađeno u oblasti digitalizacije katastra i uvođenju e-šaltera. Svi predmeti koji su započeti preko e-šaltera

Sledeći veoma bitan korak u sektoru energetike jeste što efikasnija primena novog zakonodavnog okvira i sprovodenje postupaka prevideni ovim propisima

se u prihvatljivim rokovima rešavaju i u tom smislu se može videti napredak. Međutim, problemi koji su postojali pre

digitalizacije katastra, a to je izvestan broj nerešenih predmeta za koje su podneti zahtevi pre digitalizacije, još uvek su aktuelni. Dalje rešavanje ovog izazova biće osnova da se zaista vide svi efekti i benefiti digitalizacije. Za navedeno se ne može prebaciti sva odgovornost isključivo na Katastar nepokretnosti, već je potrebno učešće svih aktera kako bismo zajedno došli do sistemskog rešenja.

Odbor, u komunikaciji sa nadležnim organima, aktivno radi na formulisanju predloga kako bi se institut konverzije prava korišćenja u pravo svojine na građevinskom zemljištu uz naknadu izmenio tako da se plaćanje naknade za konverziju prava korišćenja i prava zakupa u pravo svojine u potpunosti napusti ili, ukoliko to nije izvodljivo, onda da ovaj iznos bude niži, a sam postupak obračuna naknade jednostavniji i predvidljiviji za investitore. Naravno, mora se voditi računa o licima i privrednim subjektima koji su u prošlosti platili visoke iznose naknade za konverziju, kako bi bili adekvatno kompenzovani za to.

Na polju energetike sledeći veoma bitan korak jeste što efikasnija primena novog zakonodavnog okvira i sprovodenje postupaka prevideni ovih propisima, što prirodno zahteva saradnju i što bolju komunikaciju svih učesnika na energetskom tržištu sa Ministarstvom rудarstva i energetike, Agencijom za energetiku, kao i EPS-om i EMS-om.

Nastavićemo dijalog sa Republičkim geodetskim zavodom, sa kojim imamo izuzetnu saradnju, kako bismo zajedno što pre prevazišli izazove koji su pred nama.

Napredak u izgradnji zakonodavnog okvira

Iako se u Srbiji konstantno radi na usaglašavanju zakonodavnog okvira sa evropskim, potrebno je da postoji uniformnija praksa srpskih sudova, kao i veća efikasnost pravosuđa i regulatornih organa koja bi pratila ove promene

U proteklom periodu uočen je zakonodavni napredak u različitim oblastima koje pokriva „Bela knjiga“. Pre svega, donet je nov Zakon o zaštiti potrošača kojim je napravljen značajan pomak iz perspektive rešavanja potrošačkih sporova. Novim zakonskim rešenjima uveden je mehanizam za vansudsko rešavanje potrošačkih sporova koji adekvatno funkcioniše u praksi za razliku od prethodnih rešenja.

Ipak, deluje da je najveći napredak u srpskom zakonodavnom okviru napravljen u oblasti energetike kada je donet set propisa iz oblasti korišćenja obnovljivih izvora energije. Najvažniji i krovni propis u ovoj sferi je Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije. Ovo je prvi zakon koji se bavi isključivo obnovljivim izvorima energije i koji je uspostavio nov sistem podsticaja za projekte koji koriste obnovljive izvore. Sistem podsticaja obuhvata premiju na cenu električne energije koja će biti plaćana kompanijama koje pobeđe na aukcijama. Potrebno je imati u vidu da same aukcije do sada još uvek nisu sprovedene jer relevantna uredba (koja reguliše balansnu odgovornost) i dalje nije doneta. U svakom slučaju, ovaj Zakon i propisi doneti na osnovu njega predstavljaju veliki uspeh Srbije u oblasti obnovljivih izvora energije i zelene agende.

Donošenje novog Zakona o poslovnoj tajni takođe predstavlja primetan napredak – nov Zakon preciznije određuje različita pitanja, više se bavi zaštitom

Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije i propisi doneti na osnovu njega predstavljaju veliki uspeh Srbije u oblasti obnovljivih izvora energije i zelene agende

poslovne tajne iz ugla zaštite intelektualne svojine i predstavlja još veće usklađivanje sa EU propisima. Usvojen

je i nov Zakon o tržištu kapitala koji isto detaljnije reguliše različite teme, predstavlja dodatnu harmonizaciju sa EU propisima i koji bi trebalo da ubrza razvoj tržišta kapitala u Srbiji. Njegova primena počinje tek u 2023. godini, što znači da je potrebno još vremena kako bi se utvrdio pravi efekat ovog Zakona.

Uvezi pomenutog usklađivanja sa EU propisima, generalno je potrebno istaći da se u Srbiji konstantno donose i menjaju zakoni kako bi se domaći regulatorni okvir harmonizovao sa EU regulatornim okvirem i kako bi se dostigli standardi tržišne ekonomije koji postoje u EU. Ipak, smatram da postoji dosta prostora za napredak i unapređenje kada je u pitanju sprovođenje (novih) zakonskih odredbi, odnosno dostizanje EU standarda, na čemu će pravni odbor FIC-a nastaviti da radi. Pre svega, potrebno je da postoji uniformnija praksa srpskih sudova, kao i uopšteno veća efikasnost pravosuđa i regulatornih organa (pri čemu ne treba zanemariti i rad na usavršavanju organa, imajući u vidu veliki broj novih i specifičnih oblasti koje su bitne u poslovnom okruženju). Takođe, trebalo bi omogućiti praktičnije opcije za sprovođenje različitih zakonskih rešenja (kao što bi bio slučaj sa uvođenjem „stranih“ elektronskih potpisa, što bi značajno olakšalo poslovanje u Srbiji). Konačno, potrebno je i da se u određenim oblastima donesu novi zakoni, kao što je na primer slučaj sa zaštitom konkurenčije, odnosno radi napoboljšavanju postojećih propisa, kao što je Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.

Moramo držati korak sa inovacijama koje dolaze

Suština digitalizacija u zdravstvu jeste u stvaranju mogućnosti da se kvalitet lečenja pacijenta stavi u prvi plan i olakša lekarima donošenje najvažnijih odluka, što za rezultat ima unapređenje celokupnog zdravstvenog sistema

Poslednje dve godine rada našeg Odbora bile su umnogome diktirane spoljnim vanrednim okolnostima na koje, razume se, nismo imali mogućnost uticaja. Kada je o kovid periodu reč, nema sumnje da je farmaceutski sektor u potpunosti ispunio svoj primarni društveni zadatak, tj. osigurao kontinuirano snabdevanje svim lekovima svih pacijenata. Sajedne strane, kovid pacijenti imali su na raspaganju gotovo sve najsavremenije lekove među prvima u Evropi, a za šta ravnopravne zasluge treba pripisati i zdravstvenim vlastima Republike Srbije. Sa druge strane, svi centri koji su lečili ne-kovid pacijente nijedanput nisu imali prekid svojih aktivnosti usled nedostatka bilo kog medikamenta. Ovaj cilj ostvaren je danonoćnim radom kompanijskih logističkih službi, a svakako je razmena iskustava na tom planu koju smo imali na odborima bila od neprocenjive vrednosti.

Kada je reč o uvođenju novih lekova u krug onih koji se finansiraju kroz obavezno zdravstveno osiguranje, u prethodnom periodu naša zemlja apsolutno je zaličila na one najrazvijenije u pogledu izdvajanja sredstava za tu namenu i postupka pregovaranja i zaključivanja tzv. posebnih ugovora kojima su regulisani uslovi pod kojima RFZO i kompanije nosioci dozvole za lekove sufinansiraju njihovu upotrebu. Sledeći, između ostalog, i preporuke našeg Odbora, RFZO je u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom finansija obezbedio 6 milijardi dinara koje su zatim u skladu sa

Pitanje održivog finansiranja postojećih terapija uz obezbeđivanje potrebnih sredstava za nove biće centralno u narednom periodu i za naš Odbor i za naše partnere na strani države

odlukama Centralne komisije za lekove, a na osnovu zaključenih posebnih ugovora i sprovedenih postupaka javnih nabavki,

iskorišćene za uvođenje novih lekova iz veoma širokog kruga terapijskih oblasti na Listu lekova RFZO (dijabetes, onkologija, kardiologija, hepatitis C, psorijaza, hematologija, hemofilija itd.). Sada je ključno da ovo postane ustaljena praksu i da RFZO iz godine u godinu drži korak sa inovacijama koje dolaze. Dakle, pitanje održivog finansiranja postojećih terapija uz obezbeđivanje potrebnih sredstava za nove biće centralno u narednom periodu i za naš Odbor i za naše partnere na strani države. Naglašavamo da se taj cilj ostvaruje ne samo i ne uvek obezbeđivanjem dodatnih sredstava već i pravljjenjem ušteda u okvirima trenutnih izdvajanja.

Još jedna značajna stvar odvijala se uporedo sa vanrednim/redovnim stvarima o kojima sam govorio, a to je otpočinjanje procesa digitalizacije zdravstvenog sistema. Za naš odbor bitno je da se digitalizacija u zdravstvu, kao jedna od najsofisticirаниjih oblasti, ne shvati na način i ne svede na dobijanje na brzini procesa i na smanjenju korišćenja papira. Iako ne umanjujemo značaj pomenutog, akcenat mora biti na boljim mogućnostima za izbor najbolje terapije za pacijenta, praćenju toka i ishoda lečenja, kao i mogućnostima za eventualnu korekciju terapije, a sve na osnovu prethodno posedovanih ili kroz proces lečenja prikupljenih podataka. Taj aspekt digitalizacije stavlja kvalitet lečenja pacijenta u prvi plan, olakšava lekarima donošenje najvažnijih odluka i samim tim unapređuje celokupan zdravstveni sistem u njegovoj suštini.

Bez napretka u rešavanju dugogodišnjih poreskih problema

Iako je izostala volja za dijalogom na strani državnih organa, i Radna grupa za primenu preporuka iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora nije bila aktivna u oblasti poreza, FIC će nastaviti da se zalaže za nastavak dijaloga i unapređenje poreske regulative

Ukidanje epidemioloških ograničenja u prvim mesecima ove godine i povratak uobičajenim privrednim aktivnostima i temama ponovo su aktuelizovali i pitanja unapređenja poreskog sistema i rešavanja ranije uočenih problema u praksi na koje se ukazuje već duži niz godina. Međutim, fokus državnih organa je bio na novom modelu fiskalizacije i pripremama za uvođenje sistema za elektronsko dostavljanje PDV računa, odnosno na merama koji imaju za cilj jačanje mehanizama izveštavanja i kontrole ispunjavanja poreskih obaveza uz veoma skromne poteze u cilju poboljšanja poreske regulative i prakse. Nova fiskalizacija i elektronske fakture predstavljaju pozitivne novine za koje očekujemo da će doprineti većoj fiskalnoj disciplini, ali donose sa sobom i niz novih nedoumica i problema koje treba rešiti tokom njihove implementacije. Utisak je da su neka pitanja koja se javljaju u vezi sa implementacijom, kao što su korekcije PDV računa putem knjižnih odobrenja i zaduženja, avansni računi i bonovi/vaučeri i sl. mogla biti anticipirana i rešena na bolji način.

Od drugih novina u poreskoj regulativi pomenuo bih izmene Zakona o porezu na dohodak kojim su uvedeni poreski podsticaji i olakšice za lica neposredno angažovana na poslovima istraživanja i razvoja kod poslodavaca koji obe aktivnosti obavlja na teritoriji Republike Srbije, kao

Nova fiskalizacija i elektronske fakture predstavljaju pozitivne novine za koje očekujemo da će doprineti većoj fiskalnoj disciplini, ali donose sa sobom i niz novih nedoumica i problema koje treba rešiti tokom njihove implementacije

i za zapošljavanje određenih kategorija fizičkih lica. Porez na dobit nije menjan, osim što je uvedeno poresko oslobođenje

za specifičnu transakciju unosa prava intelektualne svojine u kapital rezidentnog lica, u vezi sa poreskim podsticajima za razvoj i ekonomsku eksploraciju intelektualne svojine. Zakon o PDV-u je imao nekoliko manjih izmena. Izmene poreza na imovinu takođe su bile vrlo skromne i uglavnom usmerene na promet motornih vozila, bez većeg značaja za najveći broj privrednih subjekata. Zaključen je nov Sporazum o slobodnoj trgovini sa Velikom Britanijom. Dakle, imali smo još jednu godinu bez pomaka u vezi sa problemima na koje Savet stranih investitora već godinama ukazuje.

Nažalost, izostala je volja za dijalogom na strani državnih organa i Radna grupa za primenu preporuka iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora nije bila aktivna u oblasti poreza. Bez obzira na to, Savet stranih investitora će nastaviti da se zalaže za nastavak dijaloga i unapređenje poreske regulative i prakse, uporedno sa većom transparentnošću i blagovremenim stavljanjem na uvid javnosti i javnuraspisu planiranih izmena poreskih propisa. Nastavićemo da se borimo da se najvažniji problemi iz prethodnih perioda, a koji su bili ostavljeni po strani tokom pandemije, kao što su izmene poreza na imovinu, oporezivanje porezom na dobit imovine koja se vodi po fer vrednosti i drugo, reše što pre. Uporedno sa tim, zalažemo se za dalju modernizaciju i završetak reforme Poreske uprave.

Ubrzati razvoj turizma

Osnivanje Odbora za turizam i ugostiteljstvo FIC-a dolazi u trenutku kada je ključno da se preispita upravljanje turizmom i podigne njegova prepoznatljivost Neophodna je veća otpornost sektora na šokove i podizanje šire svesti o njegovom značaju

Poslednje dve godine su pokazale koliko je turizam važan kao privredna grana u svetu, ali i u Srbiji. COVID-19 je zaustavio svet, zadavši težak udarac sektoru turizma i ugostiteljstva. Na sreću, ovogodišnji rezultati ukazuju na to da je perspektiva pozitivna, a naš sektor ponovo pokazuje otpornost i sposobnost da se oporavi. Podrška Vlade bila je odlučujuća tokom cele krize, ali će brz oporavak biti moguć samo ako privatni i javni sektor rade zajedno i obezbede jasna i dosledna pravila. Utom smislu, podizanje prepoznatljivosti turizma van sektora je izuzetno važno, ono pomaže da se turizam pozicionira kao suštinski stub nacionalnog ekonomskog rasta i razvoja. Osnivanje Odbora za turizam i ugostiteljstvo FIC-a dolazi u trenutku kada je ključno da se preispita upravljanje turizmom, kao i njegova prepoznatljivost. Neophodno je povećanje otpornosti sektora na šokove i podizanje šire svesti o njegovom značaju.

U tom smislu, neophodno je obezbiti veću fleksibilnost da bismo se prilagodili sezonskim potrebama industrije; unaprediti mehanizme za izbegavanje sive ekonomije; poboljšati racionalizaciju troškova u skladu sa glavnim regionalnim konkurentima i poboljšati okruženje za investiranje. Takođe, Komitet FIC T&H biće odgovoran i pouzdan partner Vladi i domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama u stvaranju poslovnog

Srbija, a posebno Beograd, postali su atraktivna investiciona destinacija, koja privlači velike međunarodne igrače u hotelskoj industriji

ambijenta koji će omogućiti srpskom turizmu da i nadalje bude konkurentan.

Prema WTTC-u, kapitalna ulaganja u turizam i ugostiteljstvo na globalnom nivou takođe su opala za 30% u 2020.

Pad investicija je nastavljen i u 2021. godini. Na sreću, ovaj pad nije došao kao posledica smanjenja broja posetilaca. Investicioni projekti u turizmu i ugostiteljstvu su predmet pažljivog i dugog planiranja jer su, u većini slučajeva - ogromni. Dobre vesti o oporavku turizma u 2022. godini pozitivno su uticale na nastavak kapitalnih investicija širom sveta. Koliko će rast inflacije i energetska kriza uticati na dalju investicionu aktivnost, ostaje da se vidi. U međuvremenu, Srbija bi trebalo da dalje razvija efikasan, transparentan i predvidljiv okvir za ulaganja u turizam kako bi dugoročno unapredila svoju konkurentnost.

Takođe, Srbija, a posebno Beograd, postali su atraktivna investiciona destinacija, koja privlači velike međunarodne igrače u hotelskoj industriji. U poslednje dve godine, samo u Beogradu, otvoreno je 15 novih hotela različitih kategorija i kapaciteta. Neki luksuzni brendovi hotela sa 5 zvezdica su u planu. Izgradnja tih hotela planirana je za naredni period. Osim toga, u izgradnji je nekoliko hotela u vlasništvu domaćih preduzetnika i firmi. Iako je situacija veoma ohrabrujuća, tempo se mora ubrzati. Neophodno je unaprediti regulatorni okvir i razumeti najvažnije trendove, prioritete i s njima povezane mogućnosti da bi se ostvario puni potencijal rasta srpskog sektora turizma i ugostiteljstva u narednim godinama.

aim alliance
international
media

www.aim.rs

Nastavljamo da rastemo!

Savet stranih investitora je jedno od najstarijih poslovnih udruženja čiji je fokus isključivo na daljem razvoju predvidljivog, konkurentnog i održivog poslovog okruženja, uz permanentno unapređenje poslovne i investicione klime. FIC već 20 godina promoviše Srbiju kao sjajno mesto za ulaganje

Pre dve decenije, u julu 2002. i uz podršku OECD-a, 14 stranih kompanija osnovalo je Savet stranih investitora (Foreign Investors Council – FIC) sa idejom da ova organizacija postane promoter poslovog okruženja pogodnog za ulaganja i čvrste poslovne etike.

Danas FIC broji oko 120 članova, sa ekspertizom iz različitih sektora i industrija i izanjegaje preko 36 milijardi evra investicija i 100.000 radnih mesta. U odnosu na 150 miliona evra investicija i 3.160 zaposlenih u 2003. godini, to je nesumnjivo respektabilan uspeh i pre svega demonstracija stavova članova da su u Srbiju došli sa dugoročnim interesima i željom da pomognu srpskoj privredi da ostvari privredni rast i povećanjenu konkurentnost.

Savet stranih investitora je jedno od najstarijih poslovnih udruženja čiji je fokus isključivo na daljem razvoju predvidljivog konkurentnog i održivog poslovog okruženja, uz permanentno unapređenje poslovne i investicione klime. FIC već 20 godina promoviše Srbiju kao sjajno mesto za ulaganje.

PRINCIPI I VREDNOSTI

Od samog osnivanja FIC se rukovodi setom principa, među kojima su najvažniji nezavisnost, odnosno promovisanje zajedničkih stavova članova, a ne individualnih interesa, finansijska nezavisnost budući da se udruženje finansira putem članarine, promovisanje vrednosti i standarda Evropske unije, zagovaranje

predvidljivosti, jednakih uslova poslovanja, transparentnosti i pravne sigurnosti, i jednakih mogućnosti za sve i promovisanje zdrave poslovne etike, odnosno solidnog upravljanja i putem operacija Saveta direktno i preko operacija članova indirektno.

Snažan evropski kontekst delovanja vidljiv je i u tome što je Savet stranih investitora jedino poslovno udruženje u Srbiji čiji su stalni, institucionalni članovi Upravnog odbora Evropska investiciona banka (EIB) i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD).

Istovremeno, FIC je i mesto širokog okupljanja poslovnih subjekata čiji je cilj promocija privrednog rasta. FIC je jedina organizacija, poslovno okruženje koje okuplja i bilateralne privredne komore i na taj način može se reći zastupa interese šire poslovne zajednice u Republici Srbiji koja ima zajednički, jedinstveni cilj da Srbija bude još bolje mesto za poslovanje i investiranje na dobrobit svih njenih građana. Drugim rečima, FIC je omogućio da se glas privrede čuje direktno, što je presudno uticalo da FIC i njegove članice budu prepoznate kao

Transparentnost i nezavisnost rada, odnosno zastupanja interesa članica i poslovne zajednice u celini, prepoznati su kao ključne vrednosti i od strateškog partnera FIC-a, Evropske Delegacije u Srbiji i Evropske komisije u Briselu. Naime, upravo su nezavisnost, transparentnost, ali i do sada postignuti rezultati rada FIC-a uticali da ključni projekat FIC-a, „Bela knjiga“ sa svojim preporukama za unapređenje poslovne i investicijske klime u Republici Srbiji, koju pišu same članice, postane ključni input za ekonomski deo godišnjeg izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije u procesu evrointegracija. FIC je razvio jedinstvenu metodologiju merenja ostvarenih rezultata i napretka u ispunjavanju preporuka sadržanih u godišnjim publikacijama „Bele knjige“. Naime, Indeks „Bele knjige“ upoređuje i rangira ostvareni napredak po svim oblastima koje su u fokusu „Bele knjige“, a na osnovu ispunjenosti preporuka iz prethodnih godina. Dodatni kriterijum je vreme proteklo od kada je preporuka prvi put objavljena u „Beloj knjizi“ do kada je preporuka usvojena, odnosno koliko dugo čeka na usvajanje. Na taj način, osim kriterijuma implementacije, meri se i tempo unapređenja poslovne klime koji veoma često presudno utiče na donošenje odluka o investiranju u Srbiju.

relevantan i pouzdan partner na putu unapređenja poslovnog i investicionog okruženja u Republici Srbiji.

U tom kontekstu posebno je važan institucionalni okvir delovanja FIC-a. Naime, FIC je jedina organizacija, poslovno udruženje koje ima institucionalan okvir za saradnju sa Vladom Republike Srbije kroz Radnu grupu za sprovođenje preporuka

iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora čijim radom predsedava predsednik Vlade.

USPESI I NOVI PLANOVİ

U svom dosadašnjem delovanju FIC je svoje preporuke zasnovao na konkretnim, ali zajedničkim predlozima članica sa ciljem da se na najbolji i najefikasniji način nađu rešenja za prevazilaženje konkretnih, otvorenih pitanja iz poslovne prakse. Od svog osnivanja, FIC je gotovo u svim oblastima relevantnim za poslovno i investiciono okruženje dao važan doprinos kroz ekspertizu svojih članica, među kojima

Glauni cilj Saueta stranih investitora je stvaranje predvidivog, konkurentnog i održivog poslovnog okruženja putem otvorenog dijaloga sa predstanicima države i drugim partnerima.

se, između ostalih, izdvaja: regulativa koja se odnosi na liberalizaciju carinskog zakona u skladu sa pravilima STO, pojednostavljenje registracije novih privrednih subjekata i brojna druga unapređenja Zakona o privrednim društvima, kao i propisa o spoljnoj trgovini, nekretninama, hartijama od vrednosti, poreskih propisa (sa posebnim fokusom na transparentnost procedura) i propisa o inspekcijskom nadzoru. Unapređenje zakonodavnog okvira u oblasti građevine, telekomunikacija, bezbednosti hrane, energetike, deviznog poslovanja, kao i usklađivanje srpskog zakonodavnog okvira

sa tekovinama EU u oblasti trgovine, zaštite konkurenčije, ekologije, bezbednosti i zaštite na radu, radnog angažovanja stranaca, stečaja, izvršenja, kao i seta propisa koji su doprineli smanjenju sive ekonomije, u konstantnom su fokusu FIC-ovih članica. U procesu prevazilaženja brojnih izazova sa kojima se ekonomija Srbije, ali i društvo u celini, suočavaju, istovremeno težeći ka ostvarivanju toliko potrebnog ekonomskog rasta, jednu od ključnih uloga ima ubrzanje digitalizacije društva i digitalne transformacije poslovanja, za šta se članice FIC-a zalažu godinama koje su prethodile pandemiji kovida 19.

Nadalje, ne treba zaboraviti da su FIC-i njegove članice imale značajan kvalitativen doprinos u što efikasnijoj realizaciji paketa mera koje je Vlada Srbije tokom pandemije kovida 19 donosila kako bi se ublažili negativni efekti na srpsku privredu. Svakako jedan od najznačajnijih primera je FIC-ova podrška u uspostavljanju i funkcionalisanju tzv. zelenih koridora.

Savet stranih investitora je podržao tranziciju Srbije ka tržišnoj ekonomiji dajući Vladi konkretnе predloge zasnovane na zajedničkom bogatom međunarodnom iskustvu kompanija članica. Sudeći po povratnim informacijama članova i partnera, FIC je bio jedna od ključnih referentnih tačaka u stvaranju boljeg poslovnog okruženja. Sopstveni barometar uspeha Saveta investitora – „Bela knjiga“, ukazuje na put koji je FIC prešao od svog osnivanja prateći razvoj srpske ekonomije: od početne četiri preporuke u 2003. do 346 preporuka u 2021. godini. U proteklih dvadeset godina okolnosti u srpskoj i svetskoj privredi su se osetno menjale, a sa njima i FIC, unapređujući svoje ekspertize kako bi što efikasnije odgovorio na izazove sa kojima se privreda suočava.

Strane kompanije u Srbiji, posebno one globalno prisutne, pored značajnog finansijskog potencijala, raspolažu značajnim ljudskim i organizacionim resursima, naprednim tehnološkim rešenjima i korporativnom kulturom što prenose na svoje čerke kompanije i na čijoj implementaciji insistiraju u cilju ostvarivanja maksimalne produktivnosti i efikasnosti svog poslovanja. U tom kontinuiranom procesu, pod okriljem Industrijske revolucije 4.0, otvaraju se nova pitanja. Potrebni su novi odgovori i nova rešenja za srpsku ekonomiju ukoliko želi da ide u korak sa razvijenim tržišnim ekonomijama u procesu evointegracija. Pored toga, zelena agenda za Zapadni Balkan, kao deo nove razvojne strategije

„Bela knjiga“ predstavlja najveći ekonomsko-politički događaj u zemlji u poslednjih 20 godina kojem prisustvuju najviši predstavnici Vlade Republike Srbije, privredna i društvena zajednica, kao i predstavnici diplomatskog kora

iz Evropskog zelenog dogovora, klimatske promene, zaštita životne sredine, cirkularna ekonomija, ali i jačanje kapaciteta i brža integracija mladih u privredne tokove predstavljaju izazove na koje su članice FIC-a spremne da odgovore i daju svoj stručni doprinos. Otuda je i stara i nova misija FIC-a da nastavi da raste i predstavlja jedinstven glas investitora za kreiranje boljih uslova poslovanja i investiranja, istovremeno promovišući Srbiju kao atraktivnu investicionu destinaciju.

FIC ostaje dosledan u traženju novih mogućnosti, ali i u aktivnom pružanju doprinosu stavljajući sve svoje kapacitete na raspolaganje posebno u domenu usvođenja strukturnih reformi srpske privrede, zalažući se za korporatizaciju javnih preduzeća,

završetak procesa privatizacije, ali pre svega za ubrzanje procesa evointegracija Srbije. Posvećeni svojoj misiji, negujući vrednosti zakoje zalažemo već dvadeset godina, ostajemo pouzdan partner za rast kompanijama, ali i državi i društvu u celini.

Organi FIC-a su:

Skupština FIC-a okuplja sve članove udruženja. Sednice se sazivaju najmanje jednom godišnje i na njima se odlučuje o strateški značajnim pitanjima i utvrđuje koncept budućeg delovanja FIC-a.

Upravni odbor rukovodi radom udruženja, predlaže dugoročne planove i programe.

Specijalizovani radni odbori koji predstavljaju jezgro udruženja daju, na ekspertizama zasnovane, preporuke za unapređenje poslovne i investicione klime kroz permanentno poboljšanje i inoviranje regulatornog okvira.

Izabrani projekti Saveta

Izabrani projekti Saveta

- „Bela knjiga“ je ključni proizvod kojim Savet stranih investitora pruža preporuke sa ciljem da podrže privredni rast i omoguće bolji životni standard građana Srbije.
- „Dijalog za promene“: događaj na visokom nivou, većeg ili manjeg obima, posvećen specifičnoj regulatornoj oblasti važnoj za reformski trenutak u društvu.
- „FIC Insight“: predstavlja platformu za razmenu znanja i iskustva putem koje FIC članice dele svoja ekspertska znanja.

KLJUČNE PORUKE**MAJK MIŠEL**

PREDSEDNIK SAVETA STRANIH INVESTITORA I DIREKTOR YETTELA

BIRAM DA BUDEM OPTIMISTA

Zemlji je potreban snažan ekonomski rast kroz održivu fiskalnu konsolidaciju i nastavak privatizacije i korporatizacije javnih preduzeća i reformu javne uprave. Sve to će značajno uticati na ukupne makro-ekonomske pokazatelje. Situacija možda izgleda izazovno, ali ja sam optimista.

PROF. DR ZORANA MIHAJLOVIĆ

POTPREDSEDNICA VLADE REPUBLIKE SRBIJE I MINISTARKA RUDARSTVA I ENERGETIKE

POSVEĆENIM RADOM USPEVALI SMO DA NADVLADAMO SVAKU KRIZU

Kad se menjaju geopolitičke prilike i kad su ozbiljni potresi u svetskoj ekonomiji, i mnogo razvijenije i uređenje zemlje od Srbije nađu se u velikim problemima. Dok rešavamo kratkoročne probleme, ne gubimo iz vida ni duboke i dugoročne promene u energetskom sektoru, a to je energetska tranzicija.

SINIŠA MALI

MINISTAR FINANSIJA U VLADI SRBIJE

NE OČEKUJEM RECESIJU

Ne smemo da izgubimo ono što smo postigli, a to su puna zaposlenost i privredni rast. Iako mnogo toga ne zavisi od nas, možemo da se potrudimo da amortizujemo udare i da nastavimo sa reformom javnih preduzeća i fiskalnim reformama.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ

GUVERNERKA NARODNE BANKE SRBIJE

SIGURNA LUKA PRIVREDE I GRAĐANA

Veoma sam ponosna na rezultate koje smo postigli u očuvanju relativne stabilnosti kursa tokom poslednje decenije. Ona je našim građanima i privredi omogućila izvesnost, lakše planiranje i izvesnije poslovanje. NBS je postala sinonim za sigurnu luku i stabilnost, instituciju koja pažljivo analizira i unapred se priprema za periode pojačane neizvesnosti.

TOMISLAV MOMIROVIĆ

MINISTAR GRAĐEVINARSTVA, SAOBRAĆAJA I INFRASTRUKTURE

OTVORENI BALKAN JE NAŠA ŠANSA I OBAVEZA

Što se Vlade Srbije tiče, nema odustajanja od realizacije infrastrukturnih projekata, jer oni predstavljaju temelj naše privredne snage i otvaraju mogućnost dolaska stranih investitora.

DRAGANA MARKOVIĆ

DIREKTORKA PORESKE UPRAVE REPUBLIKE SRBIJE

NASTAVLJAMO REFORMSKE PROCESE

U novom ciklusu reformi želimo da kreiramo Poresku upravu integrисану u prirodno i poslovno okruženje poreskog obveznika i postanemo institucija koja definiše interesе i potrebe poslovne zajednice ka Ministarstvu finansija i Vladi Republike Srbije

KLJUČNE PORUKE

NIKOLA PONTARA
DIREKTOR KANCELARIJE SVETSKE BANKE U SRBIJI

U TURBULENTNIM VREMENIMA NEMA LAKIH ZADATAKA

Za novu Vladu biće od suštinskog značaja da održi makroekonomsku stabilnost tj. da obuzda inflaciju i drži fiskalni deficit i javni dug pod kontrolom, uz unapređenje upravljanja državnim preduzećima.

ALESSANDRO BRAGONCI
ŠEF REGIONALNOG PREDSTAVNIŠTVA EVROPSKE INVESTICIONE BANKE ZA ZAPADNI BALKAN

PODRŠKA ZELENOM BALKANU

U okviru Tim Evropa, sa Evropskom komisijom na čelu, želimo da povećamo podršku za projekte na Zapadnom Balkanu, posebno za one u oblasti obnovljive energije i zelene tranzicije. U skladu sa Zelenom agendom za region i pravičnom tranzicijom, EIB namerava da dalje proširi učešće u sektorima energetike i životne sredine kako bi pomogla ove važne procese.

JULIJA USTJUGOVA
ŠEFICA MMF-A U SRBIJI

DONOŠENJE TEŠKIH ODLUKA KLJUČNI ZADATAK ZA VLADU

Ograničeni politički prostor i teži pristup finansiranju znače da će političari na vlasti morati da budu veoma selektivni u potrošnji i investicijama. Selektivnost će takođe biti izuzetno značajna kako bi se osiguralo da ekomska neravnoteža ne povredi neproporcionalno najugroženije delove stanovništva.

MATTEO COLANGELI
DIREKTOR EBRD ZA ZAPADNI BALKAN

KRIZA ĆE IMATI CENU

Rastući inflatorični pritisci opterećuju raspoloživi prihod i ulazne troškove preduzeća, uslovi finansiranja se pooštavaju, a centralne banke širom sveta bore protiv inflacije. Pogoršana očekivanja u vezi sa rastom, kako globalno tako i u Evropi, preliće se i na srpsku privredu. Ipak, verujemo da će srpska privreda nastaviti da raste istim tempom kao i 2022. godine.

DEJAN TURK
POTPREDSEDNIK SAVETA STRANIH INVESTITORA (GENERALNI DIREKTOR KOMPANIJE A1 SRBIJA I A1 SLOVENIJA)

DIGITALNA TRANSFORMACIJA JE I DALJE NAŠ PRIORITET

U prethodnih pet godina napravljen je značajan pomak u oblasti digitalizacije. Ipak, prostora za značajna unapređenja ima, te ubrzavanje digitalizacije za FIC i dalje predstavlja jedan od glavnih prioriteta.

ANA GOVEDARICA
POTPREDSEDNICA I PORTPAROLKA SAVETA STRANIH INVESTITORA
(GENERALNA DIREKTORKA KOMPANIJE ROCHE)

ZAJEDNO SMO JAĆI

Strane investicije su važna poluga ekonomskog razvoja koja još više dobija na značaju u uslovima spoljnopoličkih i zdravstvenih izazova sa kojima se danas suočavamo. Izvozno orijentisana partnerstva stranih i domaćih kompanija doprinose rastu i stabilnosti ekonomije.

KLJUČNE PORUKE

ALEKSANDAR LJUBIĆ
IZVRŠNI DIREKTOR SAVETA STRANIH INVESTITORA

DIGITALIZACIJA JE NAŠ IMPERATIVE

Kompanije gotovo u realnom vremenu prilagođavaju svoje poslovanje i poslovne politike, a Savet stranih investitora, kao njihova kuća, nastoji da svojim delovanjem isprati njihove nove potrebe nastale kao posledice izazova koje je donela nova realnost na globalnom nivou

DRAGAN PENEZIĆ
KOPREDSEDNIK ODBORA ZA BORBU PROTIV NEDOZVOLJENE TRGOVINE I HRANU
SAVETA STRANIH INVESTITORA (BRITISH AMERICAN TOBACCO SEE D.O.O. BEOGRAD)

POZITIVNI REZULTATI SU JASNO VIDLJIVI

Uprkos negativnim eksternim faktorima, vidljivo je da su u Srbiji nastavljene aktivnosti na institucionalnom unapređenju uslova poslovanja i sistemu kontrole nelegalne trgovine

DRAGANA STIKIĆ
KOPREDSEDNICA ODBORA ZA BORBU PROTIV NEDOZVOLJENE TRGOVINE
I HRANU SAVETA STRANIH INVESTITORA (NESTLÉ ADRIATIC SD.O.O.)

USAGLAŠAVANJE SA EVROPSKIM OKVIROM JE IMPERATIV

U Srbiji se postepeno usaglašava zakonodavni okvir u pogledu bezbednosti i kvaliteta hrane sa evropskim, mada je dinamika usklađivanja različita zbog podeljenih nadležnosti između dva ministarstva, za različite kategorije prehrambenih proizvoda, pa je pristup ovom pitanju parcijalan.

DUŠAN LALIĆ
KOPREDSEDNIK ODBORA ZA FINANSIJSKE USLUGE SAVETA STRANIH INVESTITORA
(GENERALI OSIGURANJE SRBIJA A.D.O.)

TREBA NAM JOŠ DIGITALNIH REŠENJA

Neophodno je da država, a i finansijski sektor rade na stvaranju višeg stepena poverenja u digitalizaciju. Pored toga, važno je raditi na uklanjanju zakonodavnih prepreka koje sputavaju izdavanje digitalnih polisa

DANILO MRVALJEVIĆ
KOPREDSEDNIK ODBORA ZA FINANSIJSKE USLUGE SAVETA STRANIH INVESTITORA
(BANCA INTESA A.D. BEOGRAD)

KORACI U DOBROM SMERU

NBS i Vlada Republike Srbije su u značajnoj meri omogućile da se aktivnosti na tržištu kapitala odvijaju nesmetano i u uslovima vanrednih okolnosti, a sa postepenim smirivanjem geopolitičkih napetosti očekujemo postepeno vraćanje fokusa na dalji razvoj tržišta

DANIEL ŠUŠNJAR
PREDSEDNIK ODBORA ZA TELEKOMUNIKACIJE I DIGITALNU EKONOMIJU SAVETA
STRANIH INVESTITORA (YETTEL D.O.O.)

ADMINISTRATIVNE BARIJERE NA PUTU DIGITALIZACIJE

Neusaglašenosti regulatornog okvira u domenu zaštite životne sredine onemogućava postavljanje mobilnih baznih stanica, čime se ugrožava proširenje kapaciteta i tehnološko unapređenje mobilnih mreža

KLJUČNE PORUKE**MILENA JAKŠIĆ PAPAC**

PREDSEDNICA ODBORA ZA LJUDSKE RESURSE SAVETA STRANIH INVESTITORA (KARANOVIĆ & PARTNERS O.A.D.)

PROPISI TREBA DA PRATE PROMENU PRIRODE RADA

Željno iščekujemo izmene zakonskih propisa koji će prepoznati savremene oblike rada i uneti veću izvesnost u pogledu prava i obaveza poslodavaca i zaposlenih

MARIO KIJANOVIĆ

PREDSEDNIK ODBORA ZA INFRASTRUKTURU I GRAĐEVINARSTVO SAVETA STRANIH INVESTITORA (BOJOVIĆ DRASKOVIĆ POPOVIĆ & PARTNERS)

DALJE UNAPREĐENJE PROCEDURA OSNOV ZA DALJI RAST U SEKTORU

Nov ciklus investicija u projekte izgradnje stambenih, poslovnih, skladišnih i drugih komercijalnih objekata mogao bi biti iniciran kroz dalju reformu instituta konverzije

MARKO ĆULAFIĆ

PREDSEDNIK PRAVNOG ODBORA SAVETA STRANIH INVESTITORA (KARANOVIĆ & PARTNERS)

NAPREDAK U IZGRADNJI ZAKONODAVNOG OKVIRA

Iako se u Srbiji konstantno radi na usaglašavanju zakonodavnog okvira sa evropskim, potrebno je da postoje uniformnija praksa srpskih sudova, kao i veća efikasnost pravosuđa i regulatornih organa koja bi pratila ove promene

RADOMIR CEROVIĆ

PREDSEDNIK ODBORA ZA FARMACEUTSKU INDUSTRIJU SAVETA STRANIH INVESTITORA (ROCHE D.O.O.)

MORAMO DRŽATI KORAK SA INOVACIJAMA KOJE DOLAZE

Suština digitalizacija u zdravstvu jeste u stvaranju mogućnosti da se kvalitet lečenja pacijenta stavi u prvi plan i olakša lekarima donošenje najvažnijih odluka, što za rezultat ima unapređenje celokupnog zdravstvenog sistema

DRAGAN DRAČA

PREDSEDNIK PORESKOG ODBORA SAVETA STRANIH INVESTITORA (PRICEWATERHOUSECOOPERS)

BEZ NAPRETKA U REŠAVANJU DUGOGODIŠNJIH PORESKIH PROBLEMA

Iako je izostala volja za dijalogom na strani državnih organa, i Radna grupa za primenu preporuka iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora nije bila aktivna u oblasti poreza. FIC će nastaviti da se zalaže za nastavak dijaloga i unapređenje poreske regulative

ZAFIRIS LAMPADARIDIS

PREDSEDNIK SAVETA ZA TURIZAM I UGOSTITELJSTVO SAVETA STRANIH INVESTITORA (HYATT REGENCY BEOGRAD (BMP AD))

UBRZATI RAZVOJ TURIZMA

Osnivanje Odbora za turizam i ugostiteljstvo FIC-a dolazi u trenutku kada je ključno da se preispita upravljanje turizmom i podigne njegova prepoznatljivost. Neophodna veća otpornost sektora na šokove i podizanje šire svesti o njegovom značaju

Foreign Investors Council

UPRAVNI ODBOR

Predsednik Saveta: **MAJK MIŠEL**, predsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor kompanije Yettel
 Potpredsednik Saveta: **DEJAN TURK**, potpredsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor A1 Srbija i A1 Slovenija
 Potpredsednik Saveta: **ANA GOVEDARICA**, potpredsednica Saveta stranih investitora i generalna direktorka kompanije Roche
 Članovi:
FRANSOA BERIZO, generalni direktor Aerodroma Beograd
IVAN RAKIĆ, rukovodeći partner za Srbiju, Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu kompanije Ernst&Young
MATEO KOLANĐELI, regionalni direktor Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) za Zapadni Balkan
ALESANDRO BRAGONCI, šef Regionalnog predstavnštva Evropske investicione banke (EIB) za Zapadni Balkan
DAVID SOLD, generalni direktor kompanije G4S Secure Solutions
Dr RONALD ZELIGER, predsednik i generalni direktor kompanije Hemofarm
GORAN PEKEZ, direktor korporativnih poslova i komunikacija za Zapadni Balkan u kompaniji JT International
MARJANA DAVIDOVIĆ, generalni direktor Nestlé Adriatic južni region (Srbija, Crna Gora, Severna Makedonija)
ZORAN PETROVIĆ, predsednik Izvršnog odbora kompanije Raiffeisen banka
MARINKO UKROPINA, generalni direktor SGS za Srbiju, Hrvatsku, Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru

ODBORI

Odbor za borbu protiv nedozvoljene trgovine i hranu

Kopredsednik: **DRAGAN PENEZIĆ**, (British American Tobacco SEE)

Kopredsednica: **DRAGANA STIKIĆ**, (Nestlé Adriatic S)

Potpredsednica: **SLAĐANA BABIĆ**, NIS a.d. Novi Sad (Naftna industrija Srbije)

Odbor za finansijske usluge

Kopredsednik: **DANILO MRVALJEVIĆ**, (Banca Intesa)

Kopredsednik: **DUŠAN LALIĆ**, (Generali osiguranje)

Potpredsednica: **JELENA VUKIĆ ŠULJAGIĆ**, (OTP banka Srbija)

Odbor za ljudske resurse

Predsednik: **MILENA JAKŠIĆ PAPAC**, (Karanović & Partners)

Potpredsednica: **DUŠICA JOVIČIĆ**, (G4S Secure Solutions)

Odbor za infrastrukturu i građevinarstvo

Predsednik: **MARIO KIJANOVIĆ**, (Bojović Drašković Popović & Partners)

Potpredsednica: **TATJANA ISAKOV**, NIS a.d. Novi Sad (Naftna industrija Srbije)

Pravni odbor

Predsednik: **MARKO ĆULAFIĆ**, (Karanović & Partners)

Odbor za farmaceutsku industriju

Predsednik: **RADOMIR CEROVIĆ**, (Roche)

Poreski odbor

Predsednik: **DRAGAN DRAČA**, (PricewaterhouseCoopers)

Potpredsednica: **VANJA KORAĆ**, (Philip Morris Services)

Odbor za telekomunikacije i digitalnu ekonomiju

Predsednik: **DANIEL ŠUŠNJAR**, (Yettel)

Odbor za turizam i hotelijerstvo

Predsednik: **ZAFIRIS LAMPADARIDIS**, (Hyatt Regency Beograd)

Potpredsednica: **DUBRAVKA KOSIĆ**, (K&F Advokati)

IZVRŠNA KANCELARIJA

ALEKSANDAR LJUBIĆ, izvršni direktor; aleksandar.ljubic@fic.org.rs

RENATA PINDŽO, direktorka za komunikacije; renata.pindžo@fic.org.rs

JELENA LAZAREVIĆ, direktorka za pravne poslove; jelena.lazarevic@fic.org.rs

TANJA JOVANOVIĆ, rukovodilac regulatornih poslova; tanja.jovanovic@fic.org.rs

KOVILJKA NIKOLIĆ, rukovodilac kancelarije; koviljka.nikolic@fic.org.rs

TAMARA KAPOR, rukovodilac kancelarije; tamara.kapor@fic.org.rs

Savet stranih investitora
 Gospodar Jevremova 47, IV sprat, 11000 Beograd, Srbija
 Telefon: 011 3281 958/965
 E-mail: office@fic.org.rs
 Web: www.fic.org.rs

	A1 SRBIJA D.O.O. Milutina Milankovića 1ž, 11070 Beograd Tel: 060 1234; Fax: 060 1231 E-mail: PR@a1.rs Web: www.a1.rs Datum učlanjenja: 2007	 BDK ADVOKATI Bulevar kralja Aleksandra 28, 11000 Beograd Tel: +381 11 3284 212; Fax: +381 11 3284 213 E-mail: office@bdkadvokati.com Web: www.bdkadvokati.com Datum učlanjenja: 2011
	ADDIKO BANK A.D. BEOGRAD Milutina Milankovića 7v, 11070 Beograd Tel: +381 11 2226 000 E-mail: office.rs@addiko.com Web: www.addiko.rs Datum učlanjenja: 2002	 BELAGA MANAGEMENT COMPANY D.O.O. Kralja Milana 35, 11000 Beograd Fax: +381 11 7555 700 E-mail: begbs_hotel@hilton.com Web: local: Hilton Belgrade global: www.hilton.com/en/ Datum učlanjenja: 2022
	ADECCO OUTSOURCING D.O.O. Bulevar Milutina Milankovića 1i, 11070 Beograd Tel: +381 11 7121 709; Fax: +381 11 6695 131 E-mail: info.srbija@adecco.com Web: www.adecco.rs; www.adecgroup.com; www.adecco.com Datum učlanjenja: 2019	 BELGRADE AIRPORT D.O.O. 47 Aerodrom Beograd Street, 11180 Beograd 59 Tel: +381 11 2094 802 E-mail: kabinet@beg.aero Web: www.beg.aero Datum učlanjenja: 2019
	AIRPORT CITY BELGRADE Omladinskih brigada 88a, 11070 Beograd Tel: 011 2090 526 E-mail: office@airportcitybelgrade.com Web: www.airportcitybelgrade.com Datum učlanjenja: 2005	 BOJOVIC DRASKOVIC POPOVIC & PARTNERS A.O.D BEOGRAD Francuska 27, 11000 Beograd Tel: +381 11 7850 336 Web: www.bd2p.com Mail: office@bd2p.com Datum učlanjenja: 2013
	ALMA QUATTRO D.O.O. BEOGRAD Dositjeva 20, 11000 Beograd Tel: +381 11 2028 900, 2028 920; Fax: +381 11 2028 916 E-mail: office@almaquattro.rs Web: www.almaquattro.rs Datum učlanjenja: 2020	 BPI D.O.O. SOMBOR Venac Radomira Putnika 1, 25000 Sombor Tel: +381 25 5150 161, +381 25 5150 162 Fax: +381 25 5150 185 Web: www.bpi-holding.com Datum učlanjenja: 2010
	API BANK A.D. BEOGRAD Bulevar vojvode Bojovića 6-8, Kalemegdan BC, 11000 Beograd Tel: +381 11 3952 265 E-mail: info@apibank.rs Web: www.apibank.rs Datum učlanjenja: 2019	 BRITISH AMERICAN TOBACCO SOUTH-EAST EUROPE D.O.O. BEOGRAD Bulevar Milutina Milankovića 1ž, 11070 Beograd Tel: +381 11 3108 700, Web: www.bat.com Datum učlanjenja: 2002 Osnivač
	ARDAGH METAL PACKAGING SERBIA D.O.O. Oml. brigada 88, Airport City BP, 11070 Beograd Tel: +381 11 7151 100 E-mail: amb.serbia@ardaghgroup.com Web: www.ardaghgroup.com Datum učlanjenja: 2020	 BRITISH-SERBIAN CHAMBER OF COMMERCE 6 Lower Grosvenor Place, SW1W 0EN London, UK Dositjeva 15, 11000 Beograd Tel: +44 020 7630 1777 E-mail: office@britserbcham.com; richard.robinson@britserbcham.com Web: www.britserbcham.com Datum učlanjenja: 2020
	AU APOTEKA BENU Kosovska 4, 11000 Beograd Tel: +381 11 35 38 100 E-mail: frontdesk@benu.rs Web: www.benu.rs; www.benu.eu Datum učlanjenja: 2019	 CARLSBERG SRBIJA D.O.O. Proleterska 17, 21413 Čelarevo Tel: +381 21 7550 600; Fax: +381 21 7550 658 E-mail: info@carlsberg.rs Web: www.carlsbergsrbija.rs Datum učlanjenja: 2005
	BALL CORPORATION, BEVERAGE PACKAGING EMEA, BEOGRAD Batajnički drum 21A, 11080 Zemun – Beograd Tel: +381 11 3770 600/602; Fax: +381 11 3770 752 Web: www.ball.com Datum učlanjenja: 2004	 CETIN D.O.O. BEOGRAD – NOVI BEOGRAD Omladinskih brigada 90, 11070 Beograd Tel: +381 63 444 222 E-mail: info@cetin.rs Web: www.cetin.rs; www.cetin.eu Datum učlanjenja: 2021
	BANCA INTESA A.D. BEOGRAD Milentija Popovića 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 3108 888 E-mail: kabinet@bancaintesa.rs Web: www.bancaintesa.rs Datum učlanjenja: 2004	 CONFININDUSTRIA SERBIA Zmaj od Noćaja 12, 11000 Beograd Tel: +381 11 2627 982 E-mail: info@confindustria.rs Web: www.confindustria.rs Datum učlanjenja: 2018
	BARRY CALLEBAUT SOUTH EAST EUROPE D.O.O. Karadjordjeva 2-4, 11000 Beograd Tel: +381 11 3532 805 E-mail: jelena_vujnovic@barry-callebaut.com Web: www.barry-callebaut.com Datum učlanjenja: 2020	 CTP INVEST Bulevar Zorana Đindića 64a, 11070 Beograd Tel: +381 66 8772 860 E-mail: bojana.milicevic@ctp.eu Web: www.ctp.eu Datum učlanjenja: 2019
	BAYER D.O.O. BEOGRAD Omladinskih brigada 88b 11070 Beograd Tel: +381 11 2070 200 E-mail: office.support.rs@bayer.com Web: www.bayer.rs Datum učlanjenja: 2009	 DAD DRÄXLMAIER AUTOMOTIVE D.O.O. Skladišna hala 1, Zrenjaninski park Lokacija Bagljaš Aerodrom, 23000 Zrenjanin Tel: +381 23 519 340 Web: www.draexlmaier.com Datum učlanjenja: 2017

Foreign Investors Council

	<p>DDOR NOVI SAD A.D.O. Bulevar Mihajla Pupina 8, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 4886 000; Korisnički centar: 0800 303 301 E-mail: ddor@ddor.co.rs Web: www.ddor.rs Datum učlanjenja: 2012</p>		<p>EXLRT D.O.O. Mornarska 7, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 6301 548, +381 21 6392 826 E-mail: info@exlrt.com; office@exlrt.com Web: www.exlrt.com Datum učlanjenja: 2010</p>
	<p>DELOITTE ADVISORY D.O.O. Terazije 8, 11000 Beograd Tel: +381 11 3812 100; Fax: +381 11 3812 112 E-mail: ceyuinfo@deloittece.com Web: www.deloitte.com/rs Datum učlanjenja: 2003</p>		<p>FCA SRBIJA D.O.O. KRAGUJEVAC Kosovska 4, 34000 Kragujevac Tel: +381 11 3030 906 Fax: +381 11 3030 914 Web: www.fatsrbija.rs; www.fiat.rs Datum učlanjenja: 2011</p>
	<p>DELTA HOLDING DOO Vladimira Popovića 8, 11070 Beograd Tel: +381 11 2011 611, +381 11 2011 921 E-Mail: office@deltaholding.rs Web: www.deltaholding.rs Datum učlanjenja: 2014</p>		<p>FERRING PHARMACEUTICALS D.O.O. BEOGRAD-STARI GRAD Gospodar Jevremova 47 11000 Beograd Tel: +381 11 4048 800 Web: www.ferring.com Datum učlanjenja: 2018</p>
	<p>DEUTSCH-SERBISCHE WIRTSCHAFTSKAMMER (AHK SERBIEN) Topličin venac 19-21, 11000 Beograd Tel: +381 11 2028 11 2010; Fax: +381 11 3034 780 E-mail: info@ahk.rs Web: www.serbien.ahk.de/sr; www.serbien.ahk.de Datum učlanjenja: 2014</p>		<p>FRESENIUS MEDICAL CARE SRBIJA D.O.O. Beogradski put bb, 26300 Vršac Tel: +381 11 3951 000; Fax: +381 11 3951 009 E-mail: vera.trunic@fmc-ag.com Web: www.fmc-ag.com Datum učlanjenja: 2013</p>
	<p>DRAGER TEHNIKA D.O.O. Radoja Dakića 7, 11080 Zemun-Beograd Tel: +381 11 3911 222; Fax: +381 11 3911 333 E-mail: office.serbia@draeger.com Web: www draeger.com/en_seeur/Home/Locations/Serbia Datum učlanjenja: 2020</p>		<p>FRIKOM D.O.O. Zrenjaninski put bb, 11213 Beograd Tel: +381 11 2074 100; Fax: +381 11 2074 148 E-mail: office@frikom.rs Web: www.frikom.rs Datum učlanjenja: 2019</p>
	<p>EKO SERBIA A.D. Member of Hellenic Petroleum group Tošin bunar 274a, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2061 500; Fax: +381 11 2061 555 E-mail: office@hellenic-petroleum.rs Web: www.ekoserbia.com Datum učlanjenja: 2004</p>		<p>G4S SECURE SOLUTIONS D.O.O. Viline Vode 6, 11000 Beograd Tel: +381 11 2097 900; Fax: +381 11 2097 946 E-mail: office@rs.g4s.com Web: www.g4s.rs Datum učlanjenja: 2009</p>
	<p>ERNST & YOUNG D.O.O. BEOGRAD Vladimira Popovića 8a, 11070 Beograd Tel: +381 11 2095 800 E-mail: ey.office@rs.ey.com Web: www.ey.com/rs Datum učlanjenja: 2004</p>		<p>GEBRÜDER WEISS D.O.O. DOBANOVCI Beogradska 85, 11272 Dobanovci Tel: +381 11 3715 200; Fax: +381 11 3715 201 E-mail: office.beograd@gw-world.com Web: www.gw-world.com/rs; www.gw-world.com/at Datum učlanjenja: 2020</p>
	<p>ERSTE BANK A.D. NOVI SAD Bulevar oslobođenja 5, 21000 Novi Sad Erste Poslovni centar - Bul. Milutina Milankovića 3a 11070 N. Beograd; Tel: 0800 201 201, +381 60 4848 000 E-mail: info@erstebank.rs; Web: www.erstebank.rs Datum učlanjenja: 2005</p>		<p>GENERALI OSIGURANJE SRBIJA A.D.O. Vladimira Popovića 8 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2220 555 Web: www.generali.rs; www.generali.com Datum učlanjenja: 2016</p>
	<p>EUROBANK DIREKTNA A.D. BEOGRAD Vuka Karadžića 10, 11000 Beograd Tel: 0800 1111 44, +381 11 2023 353 E-mail: office@eurobank-direktna.rs Web: www.eurobank-direktna.rs Datum učlanjenja: 2003</p>		<p>GRAND CASINO D.O.O. BEOGRAD Bulevar Nikole Tesle 3, 11080 Beograd Tel: +381 11 2202 800; Fax: +381 11 2202 810 E-mail: info@grandcasinobeograd.com Web: www.grandcasinobeograd.com Datum učlanjenja: 2008</p>
	<p>EUROPEAN INVESTMENT BANK Vladimira Popovića 38-40 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 3121 756 Web: www.eib.org Datum učlanjenja: 2017</p>		<p>GRUNDFOS SRBIJA D.O.O. Obilazni put Sever 21, 22320 Indija Tel: +381 22 367 300 Fax: +381 22 367 302 Web: www.grundfos.rs; www.grundfos.com Datum učlanjenja: 2013</p>
	<p>EVROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ Španskih boraca 3, 11070 Beograd Tel: +381 11 2120 530; Fax: +381 11 2120 534 E-mail: kilibara@ebrd.com Web: www.ebrd.com Datum učlanjenja: 2016</p>		<p>HAD BMP A.D. BEOGRAD (HYATT REGENCY BEOGRADE) Milentija Popovića 5, 11000 Beograd Tel: +381 11 301 1234 E-mail: belgrade.regency@hyatt.com Web: local: hyatregencybelgrade.com global: www.hyatt.com Datum učlanjenja: 2022</p>

	HEINEKEN SRBIJA DOO ZAJEČAR Železnička 2, 19000 Zaječar Tel: +381 11 3538 600; Fax: +381 11 3538 691 E-mail: info.serbia@heineken.com Web: www.heinekensrbija.rs Datum učlanjenja: 2003		KLEEMANN LİFTİVOİ D.O.O. Obradovića Sokak 50, 22310 Šimanovci Tel: +381 22 409 000 E-mail: serbia@kleemannlifts.com Web: www.kleemannlifts.com Datum učlanjenja: 2019
	HEMOFARM A.D. Beogradski put bb, 26300 Vršac Tel: +381 11 3811 200 E-mail: svakodobro@hemofarm.com Web: www.hemofarm.rs Datum učlanjenja: 2013		KNAUF INSULATION D.O.O. Batajnički drum 16b, 11080 Beograd Tel: +381 11 3310 800; Fax: +381 11 3310 801 E-mail: office.belgrade@knaufinsulation.com Web: www.knaufinsulation.rs; www.knaufinsulation.com Datum učlanjenja: 2011
	HUAWEI TECHNOLOGIES D.O.O. Omladinskih brigada 90D 11070 Beograd Web: www.huawei.com Datum učlanjenja: 2020		KONSTRUKTOR KONSALTING Oslobođenja 10, 11000 Beograd, Rakovica Tel: +381 11 2562 231 E-mail: office@konstruktorgrupa.com Web: www.konstruktorgrupa.com Datum učlanjenja: 2018
	IKEA SRBIJA D.O.O. Astrid Lindgren 11 11231 Beograd Web: www.ikea.com Datum učlanjenja: 2008		KPMG D.O.O. BEOGRAD Milutina Milankovića 1j, 11070 Beograd Tel: +381 11 2050 500; Fax: +381 11 2050 550 E-mail: info@kpmg.rs Web: www.kpmg.rs Datum učlanjenja: 2002
	INOS BALKAN D.O.O. Mirka Obradovića BB, 14000 Valjevo Tel: +381 14 221 560 E-mail: contact@inosbalkan.com Web: www.inosbalkan.com Datum učlanjenja: 2017		LAFARGE BFC D.O.O. Trg BFC 1, 21300 Beočin Tel: +381 21 874 102 E-mail: lbfc.office@lafarge.com Web: www.lafarge.rs; www.holcim.com Datum učlanjenja: 2002
	INTESA LEASING D.O.O. BEOGRAD Milentija Popovića 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 2025 400; Fax: +381 11 2025 433 E-mail: libhead@intesaleasing.rs Web: www.intesaleasing.rs Datum učlanjenja: 2010		LAW OFFICE MIROSLAV STOJANOVIC IN COOPERATION WITH WOLF THEISS PC Ušće, Bulevar Mihajla Pupina 6, 11070 Beograd Tel: +381 11 3302 900; Fax: +381 11 3302 925 E-mail: beograd.office@wolftheiss.com; Web: www.wolftheiss.com Datum učlanjenja: 2003
	JANKOVIC, POPOVIC & MITIC A.O.D. Vladimira Popovića 8A, Delta house, V floor, 11070 Beograd Tel: +381 11 2076 850; Fax: +381 11 2076 899 E-mail: office@jpm.rs Web: www.jpm.rs Datum učlanjenja: 2009		LEITNERLEITNER CONSULTING D.O.O. BEOGRAD Kneza Mihaila 1-3, 11000 Beograd Tel: +381 11 6555 105 E-mail: beograd.office@leitnerleitner.com Web: https://www.leitnerleitner.rs/serbia/sr/about-us Datum učlanjenja: 2020
	JELEN DO D.O.O. (CARMEUSE SERBIA) Jelen Do bb, 31215 Jelen Do, Požega Tel: +381 31 590 599; Fax: +381 31 590 570 E-mail: jelen-do@carmeuse.rs Web: www.carmeuse.com Datum učlanjenja: 2015		LUKOIL SRBIJA A.D. BEOGRAD Bulevar Mihajla Pupina 165d, 11070 Beograd Tel: +381 11 2220 200 Fax: +381 11 2220 294 Web: www.lukoil.rs Datum učlanjenja: 2009
	JT INTERNATIONAL A.D. SENTA Subotički drum 17, 24400 Senta Tel: +381 11 2050 300 Fax: +381 11 2050 301 Web: www.jti.com Datum učlanjenja: 2003		MARSH D.O.O. ZA POSREDOVANJE U OSIGURANJU BEOGRAD Omladinskih brigada 90a, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 3130409 E-mail: marsh.serbia@marsh.com Web: https://www.marsh.com/rs/en/home.html; http://www.mmc.com/ Datum učlanjenja: 2019
	K&F ADVOKATI Knez Mihailova 17, 11000 Beograd Tel: +381 11 3345 195 E-mail: office@kfadvokati.com Web: www.kfadvokati.com Datum učlanjenja: 2021		MERCK D.O.O. Omladinskih brigada 90v, 11070 Beograd Tel: +381 11 2175 761; Fax: +381 11 2176 781 E-mail: merck@merck.rs Web: www.merck.rs; www.merckgroup.com Datum učlanjenja: 2020
	KARANOVIĆ & PARTNERS O.A.D. Resavska 23, 11000 Beograd Tel: +381 11 3094 200; Fax: +381 11 3094 223 E-mail: serbia@karanovicpartners.com Web: www.karanovicpartners.com Enrolment date: 2003		MESSER TEHNOGAS A.D. Banjički put 62, 11000 Beograd Tel: +381 11 3537 200; Fax: +381 11 3537 291 E-mail: postoffice@messer.rs Web: www.messer.rs Datum učlanjenja: 2002 Osnivač
	KENTKART SOUTHEAST EUROPE D.O.O. Makenzijeva 24, 11000 Beograd Tel: +381 11 7155 171; Fax: +381 11 7155 171 E-mail: office@kentkart.rs Web: www.kentkart.rs Datum učlanjenja: 2014		METROPOL PALACE D.O.O. Bulevar Kralja Aleksandra 69, 11000 Beograd Tel: +381 11 3333 100 E-mail: reception@metropolpalace.com Web: www.metropolpalace.rs Datum učlanjenja: 2017

Foreign Investors Council

 <p>MINI PANI D.O.O. Hipodromska 2c, 24000 Subotica Tel: +381 24 621 521; Fax: +381 24 621 522 E-mail: info@minipani.com Web: www.minipani.com Datum učlanjenja: 2012</p>	 <p>OLAF & MCATEER D.O.O. Mišarska 10 11000 Beograd Tel: +381 11 3342 955 E-mail: office@olafmcateer.rs Web: www.olafmcateer.rs Datum učlanjenja: 2021</p>
 <p>MIRABANK A.D. Španskih boraca 1, 11070 Beograd Tel: +381 11 6355 400; Fax: +381 11 6355 404 E-mail: office@mirabankserbia.com Web: www.mirabankserbia.com Datum učlanjenja: 2015</p>	 <p>OTP BANKA SRBIJA A.D. NOVI SAD Trg slobode 5, 21000 Novi Sad Post and work with clients: Bul.Mihajla Pupina 111, 11070 Beograd Tel: +381 21 421 369; Fax: +381 11 3132 885 E-mail: Retail banking stanovnistvo@otpbanka.rs Corporate clients privreda@otpbanka.rs Web: www otpbanka.rs Datum učlanjenja: 2002 Osnivač</p>
 <p>MOBI BANKA A.D. BEOGRAD Omladinskih brigada 88, 11070 Beograd Korisnički servis: 063 9005 Tel/Fax: +381 11 4409 670 E-mail: officebanka@mobilbanka.rs Web: www.mobilbanka.rs Datum učlanjenja: 2015</p>	 <p>OTP LEASING SRBIJA Headquarters: Bulevar Zorana Đinđića 50 a/b Post and work with clients: Bul.Mihajla Pupina 111, 11070 Beograd Tel: +381 11 2221 369; Fax: +381 11 2221 388 E-mail: otpleasing.srbija@otpserbia.rs Web: www.otpleasingserbia.rs Datum učlanjenja: 2011</p>
 <p>MORAVACEM D.O.O. Branka Ristića 8, 35254 Popovac Tel: +381 35 572 200; Fax: +381 35 572 207 E-mail: general-info@moravacem.rs Web: www.moravacem.rs; www.crh.com Datum učlanjenja: 2016 Osnivač</p>	 <p>PEPSICO Đorđa Stanojevića 14, 11070 Beograd Tel: +381 11 3637 000; Fax: +381 11 3637 069 E-mail: belgrade.office@pepsico.com Web: www.pepsico.com; www.pepsico.rs; www.facebook.com/PepsiCoZapadniBalkan; Datum učlanjenja: 2009</p>
 <p>MS RAJICEVA D.O.O. (MAMA SHELTER) Kneza Mihaila 54a 11000 Beograd Tel: +381 11 3333 000 Web: global: www.mamashelter.com Datum učlanjenja: 2022</p>	 <p>PERNOD RICARD SRBIJA D.O.O. Bulevar oslobođenja 211 11000 Beograd Tel: +381 11 3091 500 Fax: +381 11 3974 380 Web: www.pernod-ricard.com Datum učlanjenja: 2003</p>
 <p>NAŠA AIK BANKA A.D. BEOGRAD Bulevar Mihaila Pupina 165g 11070 Novi Beograd Contact Center: 19909 E-mail: info@nasaikbanka.rs Web: www.nasaikbanka.rs Datum učlanjenja: 2004</p>	 <p>PETRIKIĆ & PARTNERI A.O.D. IN COOPERATION WITH CMS REICH-ROHRWIG HAINZ Krunska 73, 11000 Beograd Tel: +381 11 3208 900; Fax: +381 11 3208 930 E-mail: belgrade@cms-rrh.com Web: www.cms-rrh.com Datum učlanjenja: 2004</p>
 <p>NESTLÉ ADRIATIC S.D.O.O. Železnička 131, 11271 Beograd-Surčin Tel: +381 11 2019 301; Fax: +381 11 3132 022 E-mail: info@rs.nestle.com Web: www.nestle.rs Datum učlanjenja: 2002 Osnivač</p>	 <p>PHILIP MORRIS SERVICES D.O.O. BEOGRAD Bulevar Zorana Đinđića 64a 11070 Beograd Tel: +381 11 2010 800 Fax: +381 11 2010 824 Web: www.philipmorrisinternational.com Datum učlanjenja: 2004</p>
 <p>NIS A.D. NOVI SAD (NAFTNA INDUSTRIJA SRBIJE) Narodnog fronta 12 21000 Novi Sad Tel.: +381 21 4811 111 E-mail: office@nis.rs Web: www.nis.rs Datum učlanjenja: 2011</p>	 <p>PHOENIX PHARMA D.O.O. BEOGRAD Bore Stankovića 2, 11030 Beograd Tel: +381 11 3538 100 Fax: +381 11 3538 200 E-mail: office@phoenixpharma.rs Web: www.phoenixpharma.rs Datum učlanjenja: 2016</p>
 <p>NLB KOMERCIJALNA BANKA AD BEOGRAD Svetog Save 14, 11000 Beograd Tel: 011/3080 100 Fax: 011/3441 335 E-mail: kontakt.centar@nlkbk.rs Web: www.nlkbk.rs Datum učlanjenja: 2022</p>	 <p>PRICEWATERHOUSECOOPERS D.O.O. Airport City Belgrade Omladinskih brigada 88a, 11070 Beograd Tel: +381 11 3302 100; Fax: +381 11 3302 101 E-mail: rs_pwc_office@pwc.com Web: www.pwc.rs Datum učlanjenja: 2002 Osnivač</p>
 <p>NOKIA SOLUTIONS AND NETWORKS SERBIA D.O.O. BEOGRAD Đorđa Stanojevića 14 11070 Beograd Belgrade Office Park, Building II, Gallery Floor Web: https://www.nokia.com/networks/ Datum učlanjenja: 2009</p>	 <p>PRIGAN D.O.O. BEOGRAD Bulevar Vojvode Mišića 15 a 11000 Beograd Tel: +381 11 369 9802 E-mail: office@soravia.rs Datum učlanjenja: 2022</p>
 <p>OGRANAK SERBIA PRIME SITE ONE AG BEOGRAD Vlajkoviceva 12, 11000 Beograd Tel: +381 60 8800 106 Web: local: www.serbiaprimesiteone.com global: www.jangroup.ch Datum učlanjenja: 2022</p>	 <p>PROCREDIT BANK Milutina Milankovića 17 11000 Beograd Tel: +381 11 2077 906 E-mail: srb.info@procredit-group.com Web: www.procreditbank.rs Datum učlanjenja: 2004</p>

	RAIFFEISEN BANKA A.D. BEOGRAD Đorda Stanojevića 16 11070 Beograd Tel: +381 11 3202 100 E-mail: info@raiffeisenbank.rs Web: www.raiffeisenbank.rs Datum učlanjenja: 2002		THE COCA-COLA COMPANY (BARLAN S&M D.O.O.) Batajnički drum 18, 11080 Beograd Tel: +381 11 3081 100 Fax: +381 11 3081 166 E-mail: mvukojicic@coca-cola.com Web: www.thecocacolacompany.com Datum učlanjenja: 2002
	RAIFFEISEN LEASING D.O.O. Đorda Stanojevića 16, 11070 Beograd Tel: +381 11 2207 400 Fax: +381 11 2289 007 E-mail: info.leasing@raiffeisen-leasing.rs Web: www.raiffeisen-leasing.rs Datum učlanjenja: 2003		THE INTERNATIONAL SCHOOL OF BELGRADE Temišvarска 19, 11000 Beograd Tel: +381 11 2069 999 Fax: +381 11 2069 944 E-Mail: isb@isb.rs Web: www.isb.rs Datum učlanjenja: 2014
	RAUCH SERBIA D.O.O. Šesta Ljčka 2 15220 Koceljeva Tel: +381 15 361 800 E-mail: office.serbia@rauch.cc Web: www.rauch.cc Datum učlanjenja: 2011		TIGAR TYRES D.O.O. PIROT PREDUZEĆE ZA PROIZVODNU GUMA Nikole Pašića 213, 18300 Pirot Tel: +381 10 2157 000 E-mail: office.serbia@michelin.com Web: www.michelin.rs Datum učlanjenja: 2009
	RIO TINTO RIO SAVA EXPLORATION D.O.O. Milutina Milankovića 1 11070 Beograd Tel: +381 11 4041 430 Web: www.riotinto.com; www.riotintoserbia.com Datum učlanjenja: 2004		TITAN CEMENTARA KOSJERIĆ D.O.O. Živojina Mišića 50 31260 Kosjerić Tel: +381 31 590 300 Fax: +381 31 590 398 Web: www.titan.rs Datum učlanjenja: 2004
	ROCHE D.O.O. Vladimira Popovića 8a, 11070 Beograd Tel: +381 11 2022 803 Fax: +381 11 2022 808 E-mail: serbia.office@roche.com Web: www.rochesrbija.rs; www.roche.com Datum učlanjenja: 2013		TOYO TIRE SERBIA D.O.O. INDIJA Industriskaja 3 no. 5, 22320 Indija 11070 Beograd Tel: +381 66 8087 898 E-mail: nevena.lestarić@toyotires.rs Web: https://www.toyotires-global.com/ Datum učlanjenja: 2021
	SAVA NEZIVOTNO OSIGURANJE A.D.O. BEOGRAD Bulevar vojvode Mišića 51 11000 Beograd Tel: +381 11 3644 888 E-mail: info@sava-osiguranje.rs Web: www.sava-osiguranje.rs Datum učlanjenja: 2015		UNICREDIT BANK SRBIJA JSC Rajiceva 27-29, 11000 Beograd Jurića Gagarina 12, Belgrade BC, 11070 Beograd Tel: +381 11 3777 888 E-mail: kontakt@unicreditbank.rs Web: www.unicreditbank.rs Datum učlanjenja: 2013 Osnivač
	SGS BEOGRAD D.O.O. Jurija Gagarina 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 7155 275, +381 11 7155 277 Fax: +381 11 2284 241 E-mail: sgs.beograd@sgs.com Web: www.sgs.rs Datum učlanjenja: 2016		UNIFIEDPOST SOLUTIONS D.O.O. Tošin bunar 185 11070 Beograd Tel: +381 11 7150 748 E-mail: office.rs@unifiedpost.com Web: www.unifiedpost.rs Datum učlanjenja: 2019
	SLADARA SOUFFLET SRBIJA D.O.O. Industriskaja zona 2 21400 Bačka Palanka Tel: +381 21 752 910 Fax: +381 21 6042 399 Web: www.soufflet.com Datum učlanjenja: 2004		UNIQA NEZIVOTNO OSIGURANJE A.D.O. Milutina Milankovića 134G 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2024 100 E-mail: info@uniqa.rs Web: www.uniqa.rs Datum učlanjenja: 2006
	STEEL IMPEX LLC Rada Končara 1 21131 Petrovaradin Tel: +381 2182 0691 E-mail: info@steelimpex.rs Web: www.steelimpex.rs Datum učlanjenja: 2022		WEST PHARMACEUTICAL SERVICES BEOGRAD D.O.O. Crvenka 76 26220 Kovin Tel: +381 13 2156 101 E-mail: kovin.office@westpharma.com Web: www.westpharma.com Datum učlanjenja: 2020
	STMG CONSULTANCY D.O.O. BEOGRAD Bulevar Zorana Đindića 144v, 11070 Beograd Tel: +381 11 3535 400; Fax: +381 11 3535 401 E-mail: info@stmgconsultancy.com, sasa.trajkovic@stmgconsultancy.com Web: www.stmgconsultancy.com Datum učlanjenja: 2006		WIENER STÄDTISCHE OSIGURANJE A.D.O. BEOGRAD Trešnjinog cveta 1, 11070 Beograd Tel: +381 11 2209 800 Fax: +381 11 2209 900 E-mail: office@wiener.co.rs Web: www.wiener.co.rs Datum učlanjenja: 2003
	TELEKOM SRBIJA A.D. BEOGRAD Takovska 2 11000 Beograd E-mail: fic.telekom@telekom.rs Web: www.telekom.rs Datum učlanjenja: 2007		YETTEL D.O.O. Omladinskih brigada 90 11073 Beograd Mob: +381 63 9000 Web: www.yettel.rs Datum učlanjenja: 2006
	TETRA PAK PRODUCTION D.O.O. BEOGRAD Milutina Milankovića 92 11070 Beograd Tel: +381 11 2017 333; Fax: +381 11 2017 380 Web: www.tetrapak.rs Datum učlanjenja: 2002 Osnivač		ZIVKOVIĆ SAMARDŽIĆ A.O.D. BEOGRAD Makedonska 30, 11000 Beograd Tel: +381 11 2636 636 Fax: +381 11 2635 555 E-mail: office@zslaw.rs Web: www.zslaw.rs Datum učlanjenja: 2011

GENERALI TVOJ DOŽIVOTNI PARTNER

